

Creativiteit
Kunst

Bijbelse principes voor creativiteit en kunst

Leen La Rivière

INHOUD

Creativiteit & Kunst

Introductie: Floyd McClung	6
Introductie: Daniel Wayenberg	7
Introductie: Prof. Calvin Seerveld	8
Introductie: Rory Noland	9

Voorwoord	10
Inleiding	11
1 De God, niet van de prentbriefkaarten	13
2 'Laat ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis...'	14
3 Het loopt altijd op niets uit	16
4 Zegenen is een kunst	18
5 Integriteit	20
6 Waar zijn onze gedenksteden?	22
7 Ik ben	24
8 Hoppa	26
9 Een koninklijk priesterschap	28
10 Kunstwerk	30
11 Offeren	33
12 Vreemd vuur	36
13 Afstand nemen is een kunst	38
14 Slechts een handvol is nodig	39
15 Een groot kunstenaar	41
16 Zijn psalmen echt zo saai?	44
17 Nieuw	46
18 Salomo	49
19 De tempelbouw	50
20 Overeenkomst	52
21 Waarom Gechazi geen profeet werd	54
22 Wees niet bang om te zijn wie je bent	55
23 Invloed	58
24 De grote misleiding	60
25 Ook de kleine profeten zwijgen niet	62
26 Reveil	64
27 De kunst voorop	67
28 Herstel	68
29 Vreest niet	71
30 Lucifer	73
31 Kracht	77
32 Des Heren	79
33 De kunst van het priesterschap	82

Copyright © 1987 eerste editie als Kunstig en Koninklijk.

Recentelijk zijn uitgekomen een Engelse versie, Bulgaarse versie, Portugese versie, Italiaanse versie, Franse versie, Griekse versie, Duitse versie. Meerdere vertalingen zijn in voorbereiding.
© 2004 nieuwe herziene Nederlandse versie als Bijbelse principes voor creativiteit en kunst
© Continental Sound/Christian Artists/CNV-Kunstenbond, p.a. Continental Art Centre,
Postbus 81065, 3009 GB Rotterdam, info@continentalart.org, www.continentalart.org

Vormgeving: Willem La Rivière

Correcties: Susanne Obdam

Eerste druk

ISBN: 90-76959-21-8

Distributie: NOVAPRES, Apeldoorn

Met dank aan Piet de Jong, Rita Hulsman, Prof. E. Kimman, Ds. Hans Eschbach, Rikkert Zuiderveld, Drs. Bronswijk en Suzanne Obdam.

De geciteerde bijbelteksten werden met toestemming van het Nederlands Bijbelgenootschap overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling © 2004 Het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem, andere teksten komen uit de vertaling 1951 van het NBG.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Continental Sound/Christian Artists/CNV-Kunstenbond; behoudens de door de auteurswet aangegeven uitzonderingen.

Dit boek is deel 1 van een serie boeken, die alle verschijnen onder de naam: Bijbelse principes.

34 Wat zijn onze kostbaarheden?	85
35 Jezus was een kunstenaar	87
36 Levenskunst	88
37 Genieten	90
38 Een waardig gezelschap	92
39 Het zuurdesem van de Farizeeën	93
40 Kunsttempels	96
41 Verkwisting?	98
42 Ontplooiing	100
43 Prediking is een kunst	103
44 Alleen voor voorgangers	105
45 Rentmeester	108
46 Talenten	110
47 Waarde	112
48 Waarheid	114
49 Woestijn	117
50 Niet door kracht, noch geweld...	119
51 Gereedchapskist	121
52 Lofprijzing is een kunst	125
53 Areopagus	128
54 Slotbestemming	130
55 Het heeft zin	133
Epiloog	134

Dit zegt de HEER:

In het uur van mijn genade geef ik je antwoord, op de dag van de redding zal ik je helpen. Ik zal je behoeden, ik neem je in dienst voor mijn verbond met de mensen, om het land weer op te richten, om het verlaten erfgoed in eigendom terug te geven om tegen gevangenen te zeggen: 'Ga in vrijheid!' en tegen wie in het duister verblijft: 'Kom te voorschijn!' Langs wegen zullen zij weiden, op iedere kale heuvel vinden ze weidegrond. Ze zullen dorst noch honger lijden de zinderende bitte zal hen niet kwellen en de zon zal hen niet steken, want hij die zich over hen ontfermt, zal hen leiden en hen naar waterbronnen voeren. Ik effen al mijn bergen tot een weg, ik zal mijn paden plaveien.

Jesaja 49:8-11

De basis van diverse hoofdstukken uit dit boek werd geschreven tijdens vele uren werken thuis in 1986 en 1987. Bedankt, Ria, voor je luisterende oor, je scherpe geest, je koffie en dat je me soms alleen liet worstelen. Andere hoofdstukken van dit boek werden geschreven tijdens werkbezoeken aan diverse Europese landen, U.S.A., Zuid-Afrika, Australië, Nieuw-Zeeland, Hawaï. Beste vrienden overal, bedankt voor het lenen van tikmachines, papier, computers, stille kamers, liters melk, goede woorden. Ook waren jullie goed gezelschap, reikten jullie soms gedachten aan of versterkten ze de mijne. Bedankt ook voor de uren van scherpzinnige conversaties, een etentje met een goed glas. Vive la vie.

Zeer veel dank ook aan de correctoren Ap Verwajien en Rita Hulsman.

Het begon met een bijzondere visie eind augustus 1986. Die was de aanzet voor het schrijven van de basis van dit boek en nog vele hierna. Alle met het doel: het stimuleren van de creativiteit in mensen; maar ook het bevorderen van acceptatie van creativiteit in de kerken en gemeenten; en als emancipatie van christen-kunstenaars, musici, podiumkunstenaars, etc. Van 1986 naar 2004 is er ontzettend veel bereikt. Maar de generatie, die door de eerste editie werd bemoedigd, gevormd, gestimuleerd begint langzaam te 'verdwijnen'. Een nieuwe tijd en nieuwe uitdagingen vragen om een nieuwe goed geïnformeerde generatie. Er zijn helaas heel weinig boeken, die een gefundeerde visie neerzetten ten aanzien van creativiteit en kunst. De versie van 1987 was niet meer beschikbaar. Daarom is die versie geheel herzien, en ook met nieuwe hoofdstukken aangevuld. Daarnaast werd gebruik gemaakt van de Nieuwe Bijbelvertaling van het NBG. Heel veel dank NBG voor deze medewerking om voor het uitkomen van de nieuwe Bijbel al te kunnen beschikken over de complete nieuwe tekst. De meeste citaten zijn dus uit de NBV, de andere tekstverwijzingen zijn gebaseerd op de vertaling van 1951, zodat een en ander maximaal toegankelijk is, aangezien de versindeling van de NBV in een enkel geval afwijkt van de vertaling 1951.

INTRODUCTIE

door Floyd McClung

God is een Schepper. Alles wat Hij maakt, is goed. Er is geen indicatie in de Bijbel, dat Hij met scheppen is opgehouden. Eigenlijk zouden we kunnen zeggen dat het tegendeel waar is. Maar wanneer we de schoonheid van de schepping zien in het leven van zijn schepsels, dan is het duidelijk dat zijn creatieve werk nog steeds doorgaat.

Hij heeft de gave van muziek geschapen, maar het is aan ons als zijn schepsels om de tonen samen te stellen en er zo melodieën van te maken. Hij maakte de kleuren, maar gaf aan de mens het vermogen om deze kleuren zo op het linnen aan te brengen dat er wonderen van schoonheid ontstaan.

Hoe dichter een mens bij God leeft, hoe meer het zijn wens is om met God te scheppen. Dus is het waar dat, wanneer de mens in zijn innerlijk herleeft, hij er ook naar gaat verlangen dat de kunsten evenzo verlost worden om de glorie van onze Schepper te weerspiegelen.

Dit is de centrale visie en droom in het leven van Leen en Ria La Rivière. Je zou kunnen zeggen, dat ze iets moois aan het scheppen zijn voor God; ze scheppen het geloof en de hoop in de harten van Gods kinderen, opdat de kunsten de glorie van het mooiste en schitterendste Wezen van het gehele universum zullen weerspiegelen.

Sla de bladzijde om en volg deze droom. Laat uw hart vervuld worden met de hoop op een betere wereld, een wereld geregeerd door de liefde van God via het leven van mensen, die tot zijn glorie leven en zijn schoonheid weerspiegelen.

Floyd McClung was vele jaren Europees leider van Jeugd met een Opdracht/Youth with a Mission. Hij was zeer betrokken bij de arbeid van Continental Sound/Christian Artists. Tegenwoordig is hij voorganger van een grote kerk in Kansas City, USA.

INTRODUCTIE

door Daniel Wayenberg

Het is een verrassende en hartverwarmende gebeurtenis wanneer een christen een pleidooi houdt voor de kunst, en die beschouwt als een vorm van schoonheid, gegeven door God. En wanneer dit geschiedt met inachtneming van de enige mening die feilloos is, namelijk die van de Bijbel, is het verheugend als we leren zien hoeveel schoonheid God ons heeft gegeven, waarvan we mogen profiteren met dankbaarheid. In de muziek zijn een zeer groot aantal meesterwerken gecomponeerd waarin geen tekst voorkomt. Houdt dit dan in dat deze werken waardeloos zouden zijn, alleen vanwege het feit dat er geen gesproken of gezongen lofprijzing in is verwerkt? Of, om nog verder te gaan: als wij een huis kopen of huren, laten wij dit dan afhangen van de vraag of de aannemer en de architect wel of geen christen zijn? En doen wij dit ook ten opzichte van onze auto, ons meubilair, ons voedsel? Het is natuurlijk absoluut niet de bedoeling om te trachten iemand een muziekwerk te doen appreciëren als zijn geweten daardoor, om welke reden dan ook, in de problemen zou komen. Het voorbeeld is bedoeld om aan te tonen dat het meten met twee maten, te weten een maat voor de componist, een andere voor de architect, toch niet geheel voldoet.... Muziek, met name de instrumentale klassieke muziek, is ook een vak, een beroep. De professionele musicus leeft van dat vak. Het vereist een dagelijkse, intensieve studie om dit vak aanvaardbaar te kunnen uitoefenen. Ook hier geldt het woord: 'Wil iemand niet werken, dan zal hij ook niet eten' (2 Tess. 3:10). De arbeid van de vakman is een gave van God, zowel aan de arbeider als aan degene die er van profiteert! Zeker zijn er werkzaamheden die de mens kan beoefenen, die tegen de wil van God zijn. Zelfs de manier waarop het werk gedaan wordt, kan zodanig zijn. Maar dat geldt voor alles, en niet alleen voor de kunst. Laten we daarom ook de kunsten beproeven, en behouden wat daarin goed is. En dit boek helpt daarbij op bijzondere wijze.

Daniel Wayenberg is een bekend concertpianist, die samen met alle groten der aarde optrad en het concertpodium deelde met alle beroemde orkesten. In de loop van zijn leven nam hij bovendien een enorm aantal geluidsdragers op. Daniel is een diep gelovig mens, die iedere vertolking van ieder muziekstuk zag als een ode aan God.

INTRODUCTIE

door Prof. Calvin Seerveld

Dit is een goed boek, dat staat in een solide reformatorentraditie en Nederlandse traditie. Een traditie, die ook Europees is, daar het complexe zaken koppelt aan opvoedkundige en menslievende reflecties over Gods wereld. Leen La Rivière vraagt ons mee te reizen en zo te zien wat waar is, wat zin heeft, wat belangrijk is voor onze maatschappij. En we worden uitgedaagd om te ontdekken of er blinde vlekken in zijn analyses zijn. Zijn er andere zienswijzen mogelijk?

Het Bijbelse mandaat de cultuur te vormen is uitdagend. We mogen onze tenten wijd maken om zo velen te ontvangen. Hoe duidelijker onze identiteit is, hoe gastvrijer we kunnen zijn voor vreemdelingen, niet-gelovigen, anders-gelovigen, anders-denken. Wat een bevrijdende gedachte, dat wij gewoon ons (creatieve) werk mogen doen. Door dat goed te doen, is dat een krachtig getuigenis; wat verder ons werk ook moge zijn. Bekerden hoeven we niet, kunnen we ook niet, dat mogen wij rustig aan de heilige Geest overlaten.

Denk dus mee en doe mee en heb je handen geopend om een zegen te mogen ontvangen, en steek je handen uit de mouwen om tot een zegen voor anderen te zijn.

Calvin Seerveld doceerde filosofie in Chicago (USA) en esthetica in Toronto (Canada). Hij schreef diverse studies en boeken over cultuur vanuit een christelijk perspectief. Sinds zijn pensionering in 1995 reist hij over de hele wereld als gastdocent.

INTRODUCTIE

door Rory Noland

Als muzikaal leider van mijn kerk (Willow Creek Community Church, USA) krijg ik wel eens de vraag voorgelegd wat je kiest als je de keuze hebt tussen: een zeer begaafd musicus, die niet geestelijk is en iemand, die heel geestelijk is en eigenlijk geen talent heeft... Is dit niet precies het dilemma van vele kerken ten aanzien van kunstenaars? Mijn antwoord is: ik wil dat een kunstenaar beide aspecten heeft. Ik wil dat een kunstenaar een geestelijk inzicht heeft én dat iemand een prachtig talent heeft. De Bijbel geeft hiervan voorbeelden en die kun je in dit boek van Leen La Rivière lezen, bijvoorbeeld Besaleël, die een groot kunstenaar was, maar ook vol van Gods Geest (Ex. 35:31). Dat is waar we voor moeten gaan, dát is de Bijbelse standaard. Naast ontwikkeling van zijn talent, moet voor iedere kunstenaar eveneens een prioriteit zijn diens geestelijke groei. En dat brengt dan ook de karakterontwikkeling van een kunstenaar in evenwicht. Te lang heeft de kerk karakterkwesaties maar laten liggen, want vaak hadden we die kunstenaars toch maar de volgende zondag nodig. En zo kon het gebeuren dat kerkmusici (ook van praisebands) vaak heel vervelende mensen werden. Voorgangers vragen dan: hoe kan ik spreken over dienstbaarheid? Hoe kunnen we beter samenwerken?

Heraclites zei dat ons karakter onze lotsbestemming is. Een interessante gedachte, want hoe vaak denken wij niet dat ons talent onze lotsbestemming is. En dat laatste is een grote denkfout, want bij alles draait het tenslotte toch om de vraag wie wij als mens zijn. De grote kunstenaar David had dit al door: in Psalm 101 spreek hij over persoonlijke integriteit. Hij wist als geen ander: het gaat om meer, dan alleen je talent. En als je je talent ergens in dienst van God gebruikt, geven dan de gelovigen jou het applaus of is het applaus echt tot Gods eer? Met Leen La Rivière geloof ik, dat we aan de vooravond staan van een nieuwe gouden eeuw voor kunst in de kerk; een periode waarin God vele getalenteerde mensen roept om hun gaven voor Hem in te zetten en dat kan in de kerk, maar ook buiten de kerk. Dit boek laat je kennis maken met een groot aantal situaties, waar iedere creatieve geest veel van kan leren. Het boek zal je motiveren. Ieder hoofdstuk heeft iets wat je zal aanspreken en wat je kunt overdenken. En dat zal je helpen je karakter, motivatie en intenties te vormen. Het boek is voedsel voor je ziel.

*Rory Noland is de creatief leider van de bekende Willow Creek Community Church, bij Chicago, USA. Hij geeft leiding aan een groot aantal musici, dansers en beeldend kunstenaars, die allen actief zijn bij deze grote kerk. Als professional heeft hij geleerd zich in grote mate te bekommeren om vele andere relevante zaken, naast kwaliteitskwesaties van de vele kerkelijke activiteiten. Hij schreef vele liederen en publiceerde o.a. het boek: *The heart of the Artist*.*

VOORWOORD

Met de zomer van 1986 werd een bepaalde fase, die meer op muziek alleen gericht was, afgesloten. Vanaf het Christian Artists Seminar, augustus 1986 brak er iets nieuws aan. Een nieuwe visie ontstond ten aanzien van de kunsten. Dit boek is er een gevolg van. Vele andere publicaties werden er het gevolg van. Vele nieuwe ontwikkelingen kwamen zo tot stand, zoals de oprichting van de CNV-Kunstenbond en het Continental Art Centre. Hoe spreekt God? Zeker is, dat die visie en de gevolgen ervan voor velen tot bemoediging, inspiratie en tot zegen zijn geweest.

Dit is dan ook niet zomaar een boek. Iedere schrijver zal dat zeggen. Maar in dit geval is dat ook zo. Want ieder hoofdstuk is niet zo maar wat theorie, bijeengeharkt door iemand gezeten in een ivoren toren.

Nee, ieder hoofdstuk is het verslag van mijn persoonlijke ontdekkingsreis. Een reis, die een klein jaar duurde. Ieder inzicht is persoonlijk verworven. Maar ook is het inzicht van ieder hoofdstuk in de praktijk getoetst (van 1986 tot heden) en waar gebleken. Deze bijbelse principes zijn dus betrouwbaar gebleken en kunnen nu meer dan ooit de lezers, gemeenten en kerken inspireren.

Alle hoofdstukken vormen een serie gedachten. Men kan alles achter elkaar lezen of iedere dag een hoofdstukje, zoals een dagboek. God gaat iets nieuws doen en de kunsten zullen zijn werktuig zijn. Dit boek beschrijft dit profetische panorama. Een bemoediging voor alle creatieve geesten, een oproep voor de kerk, een visie en richting voor een renaissance, die een revival kan inluiden. Gods Geest wordt uitgestort. En geeft aan ons talenten. En vraagt ons die talenten creatief te gaan gebruiken. Zoals Hij scheppend is, mogen wij scheppend zijn.

Leen La Rivière
A.D. 2004

INLEIDING

Het postludium (slothoofdstuk) van het boek *Finale, de Bijbelse visie op muziek* (1985), vormt merkwaardig genoeg de inleiding tot dit nieuwe boek. Visionair moet er toen al een en ander aan de hand zijn geweest. Profetisch geeft het de richting aan. Lees het maar eens goed. Die laatste pagina uit *Finale* wordt hier (bewerkt) afgedrukt.

Postludium

Uiteindelijk zullen alle individuele muzikale interpretaties zich oplossen in een machtige harmonisatie voor de troon van God. Wat een feest vol majesteit en schoonheid! Het is zo typerend dat de Bijbel het begrip schoonheid en feest eruit licht. 'Met eigen ogen zul je een koning in al zijn schoonheid aanschouwen' (Jes. 33:17). 'Aanschouw dan Sion, de stad waar wij onze feesten weer vieren. Met eigen ogen zul je Jeruzalem zien, een oord waar je ongestoord kunt wonen, een tent die nooit wordt afgebroken, waarvan geen tentpin ooit wordt uitgerukt en geen touw wordt losgemaakt. Daar toont de HEER ons zijn macht' (Jes. 33:20-21a). Dat is onze toekomst, onze lotsbestemming als feestvierders van Gods genade en barmhartigheid. 'Join the party, join the parade.' Wat we nu doen en hoe we handelen, bepaalt straks of we aan dat fantastische feest deel kunnen nemen of niet. Laten we als die wijze meisjes zijn, die de olie van de heilige Geest hadden, zodat hun licht niet doofde. Gods Woord is dat licht voor ons pad.

Het is goed Gods woorden te overdenken. Lees ze in hun context. Mediteer erover. Zo zal onze motivatie veranderen naar zijn beeld. We hebben het zo ontzettend nodig, dat onze muziek niet vanuit een menselijke (zeer beperkte en eindige) motivatie, maar vanuit Gods Geest plaats vindt. De vragen: waarom en waartoe zingen wij (of maken wij kunst)? moeten steeds opnieuw beantwoord worden. We moeten ons steeds bezinnen op onze instelling. Of onze muziek tot Gods eer is, wordt niet bepaald doordat wij a-ritmisch-op-hele-noten-a-capella zingen of gospel-rock. Het zit hem niet in de vorm maar in onze instelling, ons hart.

Moge de dynamiek van het Koninkrijk onze muziek (onze kunsten) vullen, zoals eertijds Gods aanwezigheid (de Shekinah) de tempel bij de inwijding. De geladenheid was zo groot dat de mensen ervan tegen de vlakke gingen. We kunnen alleen maar hartstochtelijk verlangen naar die manifestatie van de levende Heer, als voorbeeld van hoe diep onze muziek, de kunsten mensen mogen raken.

Moge werkelijk in onze dagen de profetische belofte in vervulling gaan dat muziek en kunst een centrale rol mag spelen bij het ontketenen van de laatste opwekking, net zoals eertijds de Levieten voor het leger uitgingen en hun (lof)gezang de doorbraak creëerde.

In dit stuk wordt los van de functie van muziek de rol van kunst in Gods Koninkrijk al aangestipt. Elementaire begrippen zijn hier: schoonheid, feest en — de laatste alinea geeft het unieke ervan aan — kunst.

De kunst zal vooraan gaan in Gods Koninkrijk. Wat eeuwen verborgen is gebleven, wordt openbaar: God is de God van kunst, van schoonheid, van het scheppende element. Wat Lucifer van God geroofd heeft, zal heroverd worden op de grote misleider, die juist het hele gebied van de kunst misbruikt om het menselijk geslacht naar de ondergang te brengen.

Maar God wil een renaissance van kunst terugbrengen, omdat dit naar zijn aard is. God wil de veelkleurigheid herstellen, de dynamiek, de uitingsdrang, de expressies. Gods Geest is een scheppende geest en zijn scheppingskracht wordt in de levens van zijn kinderen openbaar. God zelf is de allergrootste kunstenaar.

1 DE GOD, NIET VAN DE PRENTBRIEFKAARTEN

Al geruime tijd heb ik bezwaren tegen die vrome prentbriefkaarten. Een foto van een prachtige berg met een opdruk van een vers uit de psalmen. Of een bloem met een vrome opdruk. We worden overspoeld door producten met dit soort goedbedoelde intenties. Maar er is iets grondig mee mis. Die bergen en die bloemen hebben het helemaal niet nodig dat er een vrome tekst op staat. Zelf juichen ze al de schoonheid uit, die God eraan gegeven heeft. Iedere bloem is een openbaring van de scheppende kracht van God. Het tragische zit in ons, we hebben het gevoel voor Gods schoonheid verloren. Als we over de schepping lezen, dan zien we dat bij iedere scheppingsdaad God het gecreëerde beoordeelt.¹ Wat was het resultaat van Gods Geest? Scheppingsproducten. En de beoordeling: Het is goed.² En die goedheid zit er integraal in. God plakt er niet nog even een tekstje op, maar zijn schepping ademt het uit: het is goed, mooi, fantastisch. Iedere berg, bloem, ster, wolk, zee en beek schreeuwt het uit: ik ben mooi, ik toon iets van de schepper: namelijk kunst.

Als we naar Gods beeld geschapen zijn — en dat geloven we toch? — dan hebben we toch iets essentieels bijna verloren, namelijk het gevoel voor schoonheid, het gevoel voor verscheidenheid, het gevoel voor waardigheid. God heeft geen vrome opdrukjes op zijn bergen nodig om de kunst van zijn Koninkrijk te laten zien.

Dit kan ons een paar dingen leren. Dat we terug moeten naar de visie van God en dus terug moeten naar dat pure beeld van schoonheid, kleur, dynamiek, diversiteit. Het Koninkrijk is niet saai, het is het meest boeiende en fascinerende dat er bestaat. Al diegenen die zich voorbereiden op de komst van het Koninkrijk, doen er goed aan zich daarop in te stellen. Al diegenen die het karakter van God willen uitstralen, doen er goed aan oog te hebben voor artistiekheid. Is de huidige gemeente Gods niet vaak saai, kleurloos, fantasieloos?

Het moet ons nog iets anders leren: waarom verwachten de christenen van hun christen-kunstenaars, dat zij zich met christelijke propaganda bezighouden? Zoals iedere berg en bloem al een kunstwerk is en in zijn integriteit Gods majesteit verkondigt, zo geldt dat ook voor ieder meesterwerk van een artiest. In de integriteit van zijn kunstenaar-zijn wordt het al verkondigd. Laten we ophouden de bergen van goedbedoelde teksten te voorzien en dus ook ophouden dergelijke dingen van onze christen-kunstenaars te vragen. Hoewel het natuurlijk geweldig is als een echte christen-kunstenaar ook eens een meesterwerk voor de kerk maakt, uit dankbaarheid jegens de kerk, of gewoon als dankoffer of lofoffer aan God.

¹ Gen. 1:1-31

² 'Het is goed' komt zeven keer voor. Letterlijk betekent goed hier: mooi, vol schoonheid, iets perfects.

2. 'LAAT ONS MENSEN MAKEN NAAR ONS BEELD, ALS ONZE GELIJKENIS...'

Een interessant gegeven. God scheidt de mens zodanig, dat de mens op God lijkt.¹ We zijn niet zomaar een anonieme vereniging, we zijn iets heel bijzonders: wij lijken op God... We hebben iets van het karakter van God meegekregen. Dat blijkt heel duidelijk uit het vervolg van dat bijbelvers: 'Opdat zij heersen.'²

Dus in onze handel en wandel laten we iets zien wat goddelijk is, namelijk het actieve, extra-verte, scheppende, creatieve element. God heerst en wij mogen meeheersen.³ Dat wordt meestal heel etherisch uitgelegd, als iets dat in de komende, nieuwe wereld zal plaatsvinden. Maar dat is toch maar een deel van de waarheid. Hier betekent het heel nadrukkelijk: scheppend werk verrichten (in het hier en nu). Later bij de zondeval voegt God er een regel bij: 'In het zweet uws aanschijns.'⁴ Maar onverminderd blijft ook in de gevallen schepping Gods karakter van kracht: we zullen heersen, scheppend werk verrichten.

Reeds voor de zondeval was er scheppend werk te doen: God plaatste de mens in de hof van Eden, om die te bewerken en te bewaren.⁵ Het is dus nooit de bedoeling geweest dat Eden een soort Holiday Inn zou zijn, waar de mens op zijn wenken bediend zou worden. Eden is geen vakantieoord. Hier al gaf God de ruimte aan de mens om naar zijn gelijkenis te functioneren. De scheppingsdrang en uitingsdrang komen van God. En daar waar men probeert dit in te tomen in bepaalde landen, in culturen of in kerkelijke gemeenten, daar gaat men in tegen Gods wil.

In Eden begint het scheppende werk al goed: niet God maar de mens gaat alles namen geven.⁶ Het eerste scheppende dat de mens mag doen. En dat scheppen gaat nog steeds door. Overal waar mensen creatief zijn, beantwoorden ze aan de visie van God. Voor sommigen is het een makkelijk proces; voor anderen is het een hevige strijd, een gevecht met het materiaal, ja, werkelijk 'in het zweet des aanschijns'. Onze kerkelijke gemeenten trachten het karakter van God weer te geven. Dat doet men door het houden van bijbelavonden en gebedsdiensten of het geven van vermaningen.

Als we nu eens gewoon gingen doen, gewoon naar onze natuur zoals God ons gemaakt heeft, iets doen wat net zo natuurlijk is als ademen: creatief zijn. In veel gemeenten wordt dat niet geleerd. In sommige gemeenten hebben de voorgangers het hun gemeenteleden misschien afgeleerd. Maar laten we terug gaan naar het begin...

Dat betekent heel praktisch: ruimte geven aan alle talenten die onder ons schuilen; meer nog: deze talenten en gaven stimuleren.⁷ We hoeven geen angst te hebben voor gaven en talenten van anderen, want ze zijn door God gegeven. Willen we tegen Hem ingaan? Een gemeente naar Gods beeld is een gemeenschap waarin de kunst bloeit. Daar wordt gezongen, geschilderd, gedicht. Daar wordt 'kunstig' koffie gezet. Daar heersen geen automatis-

men. Daar durven de mensen zich echt te uiten (en dat is ook een kunst). Daar is zelfs het (s)preken weer een kunst. Eden ligt om de hoek.

1 Gen. 1:26

2 Vgl. ook Gen. 1:28

3 Vgl. 2 Tim. 2:12; Openb. 5:10, 20:4

4 Gen. 3:19

5 Gen. 2:15

6 Gen. 2:19-20. Let op: het benoemen, ordenen, analyseren, naar het karakter kijken van dieren, planten, etc. is een bijzondere intelligente en creatieve activiteit.

7 Met gaven bedoel ik hier niet de geestelijke gaven uit het N.T. (vgl. Rom. 12:6; 1 Kor. 12:1-11) maar het betekent begaafdheden, talenten.

3. HET LOOPT ALTIJD OP NIETS UIT

God had dus de mens creatieve vermogens gegeven en creatief werden ze. Lees eens omtrent de enorme ontwikkeling van kunst en cultuur in Genesis 4:17-22. Stedenbouw, dus ook architectuur, veeteelt, muziek, smeedkunst, enzovoort. Het is opmerkelijk dat al deze cultuurverschijnselen plaatsvonden in de afstammingslijn van Kaïn, de man die niet naar God luisterde en de eerste moord beging.¹ Men bouwde een beschaving op. Dankzij alle creatieve gaven ging het redelijk snel. Maar men deed het niet aan de hand van God. God constraeerde iets afschuwelijks: culturele hoogmoed. 'De HEER zag dat alle mensen op aarde slecht waren: alles wat ze uitdachten was steeds even slecht.'² De mens misbruikte zijn door God gegeven creatieve talenten om daarmee louter slechte dingen voort te brengen. God kreeg dan ook spijt en dit creatieve geslacht vond zijn einde in de zondvloed.

Er zijn mensen die hieruit concluderen dat kunst en dergelijke zaken slecht in zichzelf zijn. In die kringen komt men tot wereldmijding. Dat gaat soms zelfs zo ver, dat men zich alleen nog maar veilig voelt in de dagelijkse activiteiten van de eigen gemeente. Zo wordt de gemeente tot een getto...

De cultuur, ja, de hele wereld is dan iets zeer beangstigends en onreins geworden. Want, zeggen sommigen: de andere geslachtslijn, die van Adam, Set, loopt door tot Noach, degene die gered werd van de zondvloed; het is de geslachtslijn, die wandelde met God. Dat laatste is beslist waar. Maar als men hieruit tot wereldmijding besluit, dan heeft men ongelijk.

Het was absoluut Gods wil dat de mensheid zou heersen, creatief zou zijn, naar Gods beeld. Bovendien, toen Noach de ark bouwde, maakte hij gebruik van alle wetenschap en cultuur om de bouw mogelijk te maken. Een schip ter grootte van een supertanker wordt niet zomaar in elkaar gezet.

Het enige wat we bij vergelijking van die twee geslachtslijnen mogen constateren, is dat in de lijn van Kaïn de instelling van de mensen verkeerd was. Dat wordt heel duidelijk door de Bijbel onderbouwd.³ Ze misbruikten de cultuur (die werd een bron van onrecht). Ze misbruikten hun scheppingsdrang.

Datzelfde probleem komt later nog eens terug bij de torenbouw van Babel.⁴ Culturele hoogmoed: 'Welaan, (...) laten wij ons een naam maken.'⁵ God verstrooide daarop de mensen over de hele aarde. Ook hier weer: misbruik.

Er zijn zelfs mensen, die denken dat een van de betekenissen van de tocht van Abraham uit Ur der Chaldeeën,⁶ het wegtrekken uit de cultuur is en ze zien dan het beloofde land als een soort Arcadië. Per slot van rekening zegt de Bijbel dat we niet wereldgelijkvormig mogen zijn.⁷ Dus redenen genoeg voor vele christenen om de wereld maar de wereld te laten en zich veilig te verschansen achter hun gemeentelijke kerkmuren.

Het ging evenwel om de instelling, de hartgesteldheid. Omdat de instelling van Kaïn en de zijnen fout was, ging het met de cultuur fout. De cultuur zelf was geen oorzaak. Men kan die cultuur én fout én goed gebruiken. God gaf de opdracht te heersen over de cultuur.

Waarom laten wij dan dat hele terrein van cultuur over aan mensen die met God geen rekening houden? Geen wonder dat de cultuur zo vijandig is geworden tegen God en de zijnen. Het hoeft niet op niets uit te lopen. Er is geen reden voor struisvogelpolitiek. Het is nu de tijd dat de christenen hun gaven en talenten mobiliseren en zich gaan manifesteren op ieder terrein van kunst, cultuur en wetenschap. Niet dat er zoiets moet komen als een gekersten-de cultuur of zoiets onzinnigs als een christelijke kunst. Nee, het is tijd geworden, dat de christenen hun goddelijke opdracht gaan vervullen en gaan heersen. Ophouden dus om de wereld links te laten liggen. We moeten ermiddenin gaan staan. Geen verzuiling meer. De christenen moeten weer een plaats innemen op de conservatoria en de academies van beeldende kunsten, de wetenschappelijke instituten en de ministeries, in de omroepen. Waar zijn de christenen, die de aarde opnieuw in bezit durven nemen? We moeten weer de strijd aanbinden met de wereldbeheersers en dat is de geest der duisternis.⁸

¹ Gen. 4:6-8

² Gen. 6:5, 11-12

³ Gen. 4:7; 6:5, 13

⁴ Gen. 11:1-9

⁵ Gen. 11:4b

⁶ Gen. 11:31; Gen. 12:1-9

⁷ Vgl. Rom. 12:2; Jak. 1:27

⁸ Ef. 6:12.

4. ZEGENEN IS EEN KUNST

Hoe kan iets wat zo bijzonder is, zo gewoon zijn? Dat mag met reden wel eens gesteld worden ten aanzien van wat we zegen of zegenen noemen. Het valt mij op, dat als christenen zegenen, dat vaak saai en niet-creatief gebeurt. Denk er eens aan hoe de meesten een zegen vragen voor het eten. Is het niet een vreselijke saaiheid die je dan overvalt? Het lijkt me dat de engelen in de hemel geeuwend van verveling onze formules aanhoren. Waar zijn hier de creatieve geesten gebleven? Is er dan niemand gevuld met wat spirit? Hoe anders is de zegen in de Bijbel. Dat was niet een formuleetje, even voor het eten of naar bed gaan afgeraffeld. Het was iets heel bijzonders, het was sterk, vol kracht, dynamisch en profetisch, en soms ook heel poëtisch.¹ Lees bijvoorbeeld eens de zegen die Isaäk uitsprak over Jakob² of de zegen, die Jakob uitsprak over zijn zonen.³ Al deze zegeningen zijn uniek en heel bijzonder. Iedereen kreeg een eigen unieke zegen, die profetisch geladen was. Het openbaarde iets van de toekomst. (Dat was niet zomaar wat positief denken.)

Het zegenen van iemand beïnvloedt die persoon op heel bijzondere wijze, waarbij zelfs de omgeving meeverandert. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het verhaal van Jozef. God zegende deze jongeman, waardoor het hele huis, waar hij diende, deelde in die zegen.⁴

Jamie Buckingham beschrijft in een van zijn boeken, dat hij en zijn vrouw een heel vervelende aanstaande schoonzoon hadden. Vanaf het moment dat ze die jongen begonnen te zegenen, ging er een verandering beginnen, en wel een hele creatieve. En ten slotte was het een geweldige knul. Zegen blijkt iets van kracht of energie te hebben, die een actie veroorzaakt. Zegenen veroorzaakt dus een creatief proces. Waarom praten we over zegen in een boek dat ons moet laten nadenken over kunst?

Welnu, er zijn vele overeenkomsten tussen het begrip zegen als hierboven geschetst en kunst. Er wordt wel eens opgemerkt dat kunst een zegen is. Zij opent onze ogen voor een andere werkelijkheid; kunst heeft ook iets profetisch. Zij haalt iets van de toekomst naar het heden en geeft daar uitdrukking aan. Kunst beïnvloedt onze omgeving, onze cultuur. Kunst werkt op ons in en verandert ons. De zegen in de Bijbel kent vele vormen, zo is het ook in de kunst.

Het valt mij meer en meer op dat christenen zo saai zijn. Zomin als ze creatief zijn in hun bidden en zegening, zo weinig hebben ze gevoel voor wat kunst is. Als we werkelijk zouden geloven in de kracht van zegen, zouden we er heel wat bewuster en creatiever mee omspringen. Ditzelfde principe vormt de basis van de kunst.

Wordt het niet tijd dat we het Christendom eens gaan afstoffen en dat we gaan proberen vol scheppend vermogen te worden? Vanaf het moment dat we mensen, dingen en situaties gaan zegenen, zullen we weer iets van de bedoeling van de schepping openbaar zien wor-

den. In ons eigen leven, en in het leven van anderen, in en buiten de kerk.

1 Gen. 24:60

2 Gen. 27:27-29

3 Gen. 48:1-49:28

4 Gen. 39:5. Andere voorbeelden van creatieve of profetische zegen: Lev. 9:23; Num. 6:22-27; Num. 23:7, 24-25; Deut. 11:29 = Deut. 11:1-28; Deut. 33; 1 Kon. 8:10-63, 66; Spr. 11:11; Matt. 14:19; Matt. 26:26; Marc. 10:13-16; Luc. 1:42-55; Luc. 2:34-35; Rom. 12:14; Ef. 1:3; 1 Petr. 3:9.

5. INTEGRITEIT

Op zekere dag zegt God tegen Jakob dat hij en zijn hele familie moeten opbreken en naar Betel moeten gaan, de plek waar hij vroeger geslapen had, toen hij voor Esau wegluchtte en waar God door een droom tot hem gesproken had.¹ En voordat Jakob zijn familie en iedereen die bij hem was laat opbreken, laat hij hen iets merkwaardigs doen: ze moeten zich reinigen, hun klederen verwisselen en hun afgoden inleveren.² Een drang naar integriteit valt op hen, zo zou dit omschreven kunnen worden. Hierna openbaart God Zich opnieuw aan Jakob.

In de kunst kan het net zo gaan. Hoe vaak hebben de kunstenaars niet hun integriteit opgegeven? Hoeveel afgoden zijn niet de kunsten binnengeslopen? Hoeveel afgoden hebben zich niet genesteld in de motieven van de kunstenaars?

Maar op een bepaald moment wil God Zich openbaren, wil Hij communiceren. Hij wil iets echts, iets nieuws, iets wat niet met andere overwegingen vermengd is.

Hoe makkelijk pakken we niet op reis allerlei andere zaken mee en wordt onze integriteit ondermijnd door allerlei bijoogmerken, door commercialiteit. Zo was het ook met Jakob en zijn familie gegaan. Al reizende waren er allerlei vreemde goden als bagage bij gekomen. Er waren vele stemmen die tot hen fluisterden. Van de heldere eerste inzet en de eerste vonk was niet zoveel meer over. Hoe begrijpelijk is het allemaal, hoe makkelijk gebeurt het. Maar ook hoe makkelijk kan ons dat als kunstenaars overkomen. Hebben wij nog steeds datzelfde vuur, diezelfde gedrevenheid? Wat mij opviel, is dat Jakob en de zijnen niet eerst eens uitgebreide bijbelstudies en bidstonden gingen houden. Dan hadden ze kunnen blijven bidden tot ze een ons wogen.

Nee, ze moesten zelf hardhandig ingrijpen, ze moesten zelf de rommel opruimen, ze moesten zelf hun eigen integriteit herstellen. En die integriteit bewaren kán, een leven lang, het kan.

Ook als het niet voor de wind gaat, ook als er wel heel grote verleidingen zijn om je te laten compromitteren. Lees het levensverhaal van Jozef eens en vooral de episode in Potifars huis.³ Jozef doet het geweldig en Potifars vrouw wil Jozef verleiden. Maar hij levert zijn integriteit niet in. Uiteraard is zijn voorspoed dan voorbij, maar hij geeft niet toe. Toch blijft hij zich ook in de gevangenis geheel inzetten en ook daar wordt hem weer van alles toevertrouwd.

Worden niet grote kunstwerken gemaakt vanuit de pijn van een dal? Als we tot bloei willen komen, moet er dan niet eerst een catharsis plaatsgevonden hebben? Komen er niet betere rozen als de plant eerst gesnoeid wordt?

Als alles ons voor de wind gaat, dan zullen we nooit diepgang krijgen, dan blijft onze kunst

oppervlakkig. En dan is het bovendien geen weerspiegeling van de realiteit. Het is niet doorleefd, het is niet echt. Vele kunstenaars die ik ken, lijden pijn.⁴ Ze worden niet begrepen, of genegeerd, of zelfs geboycot door hun kerk. Van sommigen wordt geëist dat ze zich alleen maar bezighouden met christelijke propaganda... Terwijl God aan zijn kinderen kunstenaars gaf om kunst met een grote K te maken.

Alleen maar, omdat wij het vermogen zijn kwijtgeraakt om in integere kunst het beeld van God te zien, wordt van de kunstenaars gevraagd vooral een soort vrome smartlappen te produceren. Hoezeer leveren wij dan onze integriteit in!

Beter met Jozef in de gevangenis dan onze roeping en gaven als kunstenaar te prostitueren...

1 Gen. 35:1-7

2 Gen. 35:2

3 Gen. 39:1-23

4 Er zijn profiteurs, die graag de stelling omdraaien en graag zorgen dat een kunstenaar veel lijdt, want dan krijg je 'goede' kunst. De constatering is dus geen vrijbrief voor allerlei malafide handelingen van kopers en opdrachtgevers...

6. WAAR ZIJN ONZE GEDENKSTENEN?

Het leven lijkt vaak zo kleurloos. Soms is het alsof het leven gewoon door onze handen glijdt. En als we terugkijken, lijkt het een aaneenschakeling van nauwelijks te herinneren momenten.

Ik moest hier nadrukkelijk aan denken, toen ik de geschiedenis las van Jakob. Op de vlucht voor Esau slaapt hij ergens op het veld. In die nacht spreekt God tot hem.¹ Als hij 's morgens wakker wordt, richt hij de steen die onder zijn hoofd had gelegen op, als een gedenksteen.² Hij noemt dan die plaats Betel,³ om aan te geven dat dit een bijzondere plek was, 'ontzagwekkend'.⁴

Iets dergelijks gebeurt weer als Jakob na vele jaren met vrouwen, kinderen en al zijn kudden terugkeert. Hij gaat dan opnieuw naar Betel omdat God zich daar geopenbaard had, en hij bouwt daar een altaar ter nagedachtenis aan de openbaring van God.⁵ God spreekt die nacht opnieuw tot Jakob, die dan de nieuwe naam Israël krijgt.⁶ De volgende morgen richt Jakob een steen op ter herinnering aan dat bijzondere moment.⁷

Het oprichten van stenen om iets heel bijzonders te markeren, komt meer voor. Een paar voorbeelden: Als het volk Israël na de tocht door de woestijn de Jordaanbodembodem overtrekt,⁸ dan richten de mannen op de bodem van de Jordaan twaalf stenen op.⁹ Ze nemen bovendien twaalf stenen mee, die ze oprichten in de legerplaats in het beloofde land.¹⁰ Nog een voorbeeld: Aan het eind van zijn leven roept Jozua de stamhoofden bijeen te Sichem; daar vernieuwen ze het verbond met God¹¹ en ter herinnering richten ze een grote steen op.¹² Een ander voorbeeld: Het volk Israël wordt vreselijk belaagd door de Filistijnen. Samuël is richter, hij roept het volk bijeen. Er is boete en bekering. De Filistijnen worden met Gods hulp verslagen.¹³ Ter nagedachtenis richt Samuël een steen op¹⁴ en noemt die plek Eben-Haëzer.¹⁵ Ook in het Nieuwe Testament komt zo iets voor: in het boek Openbaring staat de geweldige belofte, dat wie overwint, een witte steen zal krijgen en op die steen een nieuwe naam, welke niemand kent, dan degene, die hem ontvangt...¹⁶

Ter verduidelijking: deze gedenkstenen en dergelijke, zijn niet hetzelfde als gewijde stenen of gewijde palen. Die moeten altijd omgehaald en vernietigd worden, dat vind je de hele Bijbel door. Deze gewijde palen waren namelijk niet opgericht om iets te gedenken, maar waren een voorwerp van verering geworden.

Een aardig voorbeeld hiervan is de koperen slang, die Mozes maakte in de woestijn. Het volk werd gebeten door slangen en ze stierven. Maar wie keek naar die koperen slang, werd genezen.¹⁷ Die slang werd bewaard als herinnering. Maar later werd zij tot een afgodsbeeld, zodat ten slotte koning Hizkia haar stuk sloeg.¹⁸ We moeten onze bijzondere momenten gedenken, maar niet vereren.

Terug naar het begin van dit hoofdstuk. Het leven is zo grauw geworden. Het lijkt net of christenen niets weten te gedenken. Niets weten te vieren, niet meer weten te leven met een grote L.

Laten we dan maar eens beginnen om bijzondere gebeurtenissen in ons leven te markeren. En dat is zeker iets wat de kunst kan doen. De kunstenaar zelf kan het bijzondere in zijn eigen leven vastleggen. Maar ook kerken en individuen kunnen mensen met creatieve gaven inschakelen om het bijzondere te markeren. Het volk Israël had zelfs de opdracht de bijzondere dagen te vieren. Dat vierende element is nauwelijks meer te vinden onder de christenen.

Een ding is zeker, het Koninkrijk van God is niet saai of stoffig maar vol dynamiek, het is boeiend, vol kleur, schoonheid, beweging, het is creatief, met zang en dans.

Mensen, het wordt tijd om het bijzondere van het leven weer aandacht te geven; laten we gaan vieren, wat er te vieren valt. Laten we het leven gaan leven, beter gezegd gaan beleven. Laten we aan alle kanten de saaiheid gaan bestrijden en creatief worden. Het leven van een christen en zeker van een kunstenaar die christen is, moet vol glans zijn, attractief, boeiend, uitdagend, zodat er weer een geweldige uitstraling naar buiten toe is. Wij kunnen, ja moeten, laten zien dat het leven waard is geleefd te worden.

1 Gen. 28:10-19

2 Gen. 28:18

3 Dat betekent 'huis van God'.

4 Gen. 28:17

5 Gen. 35:6-7

6 Gen. 35:9-10

7 Gen. 35:14

8 Joz. 4:1-9

9 Joz. 4:9

10 Joz. 4:20

11 Joz. 24:1-28

12 Joz. 24:26

13 1 Sam. 7:2-17

14 1 Sam. 7:12

15 Dat betekent: 'Tot hiertoe heeft de Heer ons geholpen.'

16 Openb. 2:17

17 Num. 21:9

18 2 Kon. 18:4

7. IK BEN

Toen zeide God tot Mozes: Ik ben, die Ik ben.' Nieuwe Vertaling: 'Ik ben die er zijn zal. Zeg daarom tegen de Israëlieten: "IK ZAL ER ZIJN heeft mij naar u toe gestuurd." 1

Deze zin moet je eens een paar keer zachtjes herhalen en dan een paar momenten stil zijn. De ongelooflijke betekenis begint dan een beetje tot je door te dringen. God definieert Zichzelf met zijn eigen identiteit, het is werkelijk de grootste uitspraak ooit gedaan, het top-punt van creatief vermogen: 'Ik ben.'

Tegenover deze uitspraak verbleekt alles wat is. Hoe mager is dan de uitspraak van de ouden 'cogito ergo sum' (ik denk dus ik besta)... God is!

Die ongelofelijk majestueuze betekenis van God moeten we eens gaan beschouwen in relatie tot zijn kinderen. Hoevelen worstelen dan met hun identiteit, hoevelen weten dan niet wie ze zijn en wie ze mogen zijn in Christus.² Wat doet God in ons leven als wij ons tot Hem keren? Hij herstelt in zijn volle betekenis dat wij zijn gemaakt naar zijn beeld en gelijkenis.³ Sommigen durven er zelfs niet eens aan te denken, dat wij een eigen identiteit hebben. Toch maakte God ons allemaal uniek. Er is van ieder slechts een onvervangbaar exemplaar, en dat ene exemplaar heeft een zo grote onvervangbare waarde dat God voor dat ene individu naar deze wereld kwam om het vrij te maken van zijn beperkingen. God onderdrukt ons en onze gaven op geen enkele manier, maar God maakt vrij zodat iedere gave, iedere mogelijkheid in ons zich kan gaan ontwikkelen. God toont zijn karakter hierin, dat Hij ons volledig laat worden tot wie we werkelijk zijn. Dan pas kunnen wij zeggen in navolging van de Schepper: Ik ben.

God wil juist dat bijzondere en unieke in ons te voorschijn roepen, dat de veelkleurigheid van het Koninkrijk laat zien. Het merkwaardige is dat de kerk/gemeente en de voorgangers zo vaak een grote vrees hebben voor die verscheidenheid. Ligt hieraan wellicht hun eigen onzekerheid of gebrek aan identiteit ten grondslag? De gemeente was juist bedoeld om daar in ieders gaven en talenten tot volledige ontplooiing te laten komen. En met die talenten bedoel ik niet alleen geestelijke gaven, maar iedere gave en ieder talent dat mensen bij hun conceptie hebben meegekregen. In de gemeente behoort men zich veilig te kunnen voelen. Maar juist de christelijke gemeente blijkt vaak eerder het omgekeerde te bewerkstelligen. In plaats van het stimuleren van de vrijheid, de gaven en talenten, worden mensen ingeperkt, tegengewerkt en teruggehouden, zodat een nietszeggende middelmatigheid de boventoon voert.

Waar is de gemeente die voor honderd procent de creatief begenadigden steunt om naar kunstacademies en dergelijke te gaan om zich volledig te kunnen ontplooiën?

Laten we eens gaan kijken wat die uitspraak van God deed in het leven van Mozes. Die ongelooflijke autoriteit legt God op Mozes: *'Ik zal ervoor zorgen dat jij als een god voor de farao staat'*⁴ en uit de rest van zijn leven blijkt dan ook, dat Mozes daarna een zeer groot mens met karakter was. God maakte Mozes tot wie hij werkelijk was.

Datzelfde komt ook terug in het Nieuwe Testament. God wil ons vullen met zijn existentie, zijn Geest,⁵ zijn denken, zijn liefde, zijn bewogenheid, zijn leven en ons volledig verlossen van vrees,⁶ zodat wij ons kunnen ontplooiën als waarlijk mens, als herboren schepping. Jezus laat wat werkelijk mens is, in ons herboren worden.

Het viel mij op, dat de tien geboden⁷ beginnen met dezelfde definitie:

Ik ben de Here, enzovoort. Het is net alsof God in de tien geboden een aantal karaktereigenschappen van Hemzelf laat zien met de belofte daarbij dat als wij zo zullen leven, we een leven van diepe harmonie zullen hebben en niet meer gefrustreerd zullen zijn.

Mensen die gefrustreerd zijn, mensen die niet zelfbewust zijn, mensen die niet vrij zijn, bezondigen zich voortdurend ten aanzien van deze geboden. Neem bijvoorbeeld het laatste gebod over begeren... Hoe jaloers zijn ze op anderen, de gaven van anderen, de talenten van anderen, de mogelijkheden van anderen... In plaats van zich bezig te houden met de ontwikkeling van zichzelf voor het aangezicht van God, zijn ze constant in een competitie slag gewikkeld. Wat een zinloze tijd en moeite, wat een verspilde energie, hoe verkeerd ook gericht. De sleutel tot een juist gerichte ontwikkeling van onszelf is leven in het licht van God. God bevrijdt, zodat een ieder kan worden wie hij werkelijk is.

Aan het einde der tijden komt dezelfde thematiek terug. In het boek Openbaring definieert God Zich diverse malen met 'Ik ben; Ik ben met je'. Er zijn dan steeds wat bijvoegingen als: de eerste en de laatste, de alfa en de omega, die is, die was en die komt, het begin en het einde, de Almachtige en Rechtvaardige, niet bevreesd zijn, vergelding naar werk, de levende.⁸

Ik krijg veel moed als ik dat allemaal lees. God wil die ontplooiing en zal ons erin bevestigen. En Hij maakt het ook mogelijk dat we ertoe in staat zijn. Hij maakt u, Hij maakt mij springlevend tot 'Ik ben'.

1 Ex. 3:14

2 Rom. 8:14-21; 1 Joh. 3:2

3 Gen. 1:26

4 Ex. 7:1

5 O.a. 1 Joh. 3:24; 1 Joh. 4:13, 16

6 1 Joh. 4:18; 1 Joh. 5:12

7 Ex. 20:1-17

8 Openb. 1:8, 18; 4:8; 6:5; 22:12-13.

8. HOPPA

Wel een heel merkwaardige kreet om een hoofdstuk mee te beginnen, maar toch kwam die in mijn gedachten, toen ik eens onderzocht of men wel eens feest vierde in de Bijbel. Want in mijn eigen leven en dat van vele christenen en in kerken die ik ken, is het feestvieren niet of nauwelijks aanwezig. Als men dan eens feest, dan wordt het zo'n vervelende polonaise. Een van de eerste grote feesten is het feest na de doortocht door de Schelfzee, waarbij het Egyptische leger omkwam.¹ Door de ervaring van verlossing is het alsof alle stoppen springen, of alle belemmeringen wegvallen. Er ontstaat plots een enorme explosie van creativiteit: zang, dans, dichtkunst, enzovoort. Het is een heel vrolijk en bont gebeuren, waarbij mannen en vrouwen zeer actief betrokken zijn.

Als we dat lezen, gaan we ons afvragen hoe het met ons zit. Wij hebben dezelfde ervaring van verlossing door Jezus Christus, maar het feestelijke erna komen we eigenlijk niet tegen. Evenmin ervaren we dat daardoor allerlei vormen van creativiteit ontsloten worden. In gesprekken met mensen blijken daarvoor een aantal oorzaken te zijn. Men durft niet, of de kerkelijke traditie is ertegen, of het mag niet van de voorganger, of...

Eigenlijk is het te gek, dat Gods kinderen zich zo laten terughouden in iets, wat duidelijk een opdracht van God is. Een feest in de Bijbel was wel iets anders dan een plechtige kerkdienst, wat men soms als 'feest' wil benoemen. Zo versmalt men wel op een heel tragische manier de Schrift.

Een feest was in de Bijbel een gebeurtenis met zang, dans, muziek; er werd gedronken en gegeten en meestal duurde het enige dagen. Het Pascha moest ieder jaar gevierd worden.² Naast het Pascha waren er nog twee andere grote feesten, namelijk het feest van de eersteelingen als de aarde de eerste vruchten gaf, en het feest van de inzameling dus het oogstfeest in de herfst.³ Er werd dan flink feestgevierd en dat had niets onheiligs. Gek eigenlijk, wanneer wij als christenen iets te vieren hebben, voelen we ons schuldig, terwijl God daar juist prijs op stelt. In ieder geval kende Israël drie keer per jaar een grote uitbundigheid. Zoekend in de Bijbel naar alles wat met feesten te maken had, vond ik hier en daar nog wat aardigs.

*Voor de blijmoedige is het altijd feest.*⁴ De kern is dus hier het begrip moed. We mogen moed hebben blij te zijn en moed hebben feest te vieren.

Of wat te denken van deze tekst: *'Daar, over de bergen, snelt een boodschapper. Hij kondigt vrede aan. Vier de feesten, Juda, los je geloften in, want nooit meer trekken schurken door je land, ze zijn volledig uitgeroeid.'*⁵ Hier wordt heel duidelijk de relatie gelegd tussen bevrijding van wat mensen bindt, onderdrukt en kaalvreet en de vreugde die in feestvieren tot uiting komt.

Er is zelfs een heel hoofdstuk in Leviticus gewijd aan de feesttijden,⁶ zo belangrijk zijn ze voor God. Er zijn nog een paar voorbeelden, die met feest te maken hebben: er wordt gesproken over een feeststoet voor God.⁷ Er zijn feestklederen.⁸ En wat te zeggen van het feit dat Jezus zelf meefeepte op de bruiloft in Kana en voor nieuwe wijn zorgde?⁹ Ook toen de verloren zoon thuiskwam, richtte de vader een feestmaal aan¹⁰ en dat is beslist een voorafschaduw van het grote feest als Jezus terugkomt en zijn heerschappij begint. *'Laten wij derhalve feest vieren, niet met oud zuurdeeg, noch met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met het ongezuurde brood van reinheid en waarheid.'*¹¹ In deze markante tekst wordt ons nog iets gezegd over onze feesten. Vanuit de oude mens en onechte godsdienst kan er geen feest zijn. Feest kan er ook niet zijn als onze motieven verkeerd zijn. Feest is er alleen door reinheid en waarheid. En dat is slechts mogelijk indien Jezus Christus volkomen ons leven beheerst. Door die vernieuwing komt er werkelijk feest. Door die vernieuwing ontstaat er echte durf om te leven en een basis voor creativiteit. Want die moet zijn gebaseerd op waarheid en waarachtigheid.

In ieder geval feesten we te weinig. Nu aangetoond is hoe belangrijk het is en dat het naar Gods wil is,¹² krijgen wellicht enigen nu moed om de 'Alltag' te veranderen in iets feestelijks en zo het bijzondere te gaan vieren. Het aardige van feesten is dat het ons creatief maakt. We willen toch niet elke keer een oubollige polonaise?

¹ Ex. 15:1-21

² Ex. 12:14; 13:6

³ Ex. 23:14-17

⁴ Spr. 15:15

⁵ Nahum 1:15 (NV:2:1)

⁶ Lev. 23

⁷ Ps. 68:25

⁸ Zach. 3:1-5; Ps. 29:2; Openb. 19:6-8

⁹ Joh. 2:1-11

¹⁰ Luc. 15:23

¹¹ 1 Kor. 5:8

¹² Lev. 23:1-4, 37, 40b.

9. EEN KONINKLIJK PRIESTERSCHAP

Het was van het begin af aan de bedoeling dat het volk van God een koninkrijk van priesters zou zijn.¹ Dit heeft twee betekenissen. De ene is die van het koninklijke. Het volk moest dus waardigheid, heerschappij, autoriteit, zelfbewustheid, zelfstandigheid, identiteit, vrijheid uitstralen. De andere kant is die van het priesterlijke, dat is het gewijd zijn aan God, aan een hogere roeping. Niet zelfzuchtig, maar dienend, heiligend, reinigend, verzoenend, bruggen bouwend, zich bewust van een hogere werkelijkheid.

Denk niet, dat dit alleen een zaak was die speelde in het Oude Testament. De komst van Jezus was ook bedoeld om iedereen van alle volken, talen en natiën te roepen tot die koninklijke waardigheid en dat priesterschap.² Ook het doel wordt in het Nieuwe Testament duidelijk weergegeven: om vanuit de duisternis te komen tot het licht, om de grote daden van God te verkondigen,³ om als koningen te heersen.⁴

Toen Jezus nog op aarde rondwandelde, waren zijn volgelingen vaak bang, bijvoorbeeld voor hun levensonderhoud, kleding, enzovoort.⁵ Hoe vol grootheid staat daar opeens die uitspraak van de Heer: *'Vrees niet, kleine kudde, want jullie Vader heeft jullie het koninkrijk willen schenken.'*⁶ Ongelofelijk: een handvol eenvoudige vissers en dergelijke kregen het grootste wat er bestaat...!

Pas na het ontvangen van de heilige Geest met Pinksteren begrepen ze de implicaties daarvan en de resultaten zijn er dan ook naar. Ze zijn opeens vol autoriteit, ze laten zich niet de mond snoeren, ook al lijden ze ervoor. Er worden grote daden verricht en wat krijgt het een navolging...

Dat het Koninkrijk ons het bezit geeft van grote krachten en mogelijkheden blijkt ook op andere plaatsen. Zo staat er dat we deel hebben aan de goddelijke natuur en begiftigd zijn met kostbare en zeer grote beloften.⁷ Ergens anders staat dat het Koninkrijk Gods niet in woorden bestaat, maar in kracht.⁸ En in het Onze Vader belijden wij in de slotregels: *'Want Uwer is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.'*⁹ Die andere werkelijkheid, die ons bestaan op zijn kop zet en verandert als we Jezus gaan navolgen, bekleedt ons met majesteit en waardigheid, namelijk die van God.

Deze waarheden zullen velen verlangend maken, anderen wellicht angstig, omdat het hen uit hun vertrouwde kleine hoekje rukt. Zelfs outcasts vinden veiligheid in hun buitengeslotenheid en voelen vele kunstenaars zich niet zo? En nu opeens dat grootse perspectief. Hoe moet dat nu?

Gelukkig komt een gelijkenis van Jezus ons hier te hulp. *'Daarop zei hij: 'Waarop lijkt het koninkrijk van God en waarmee zal ik het vergelijken? Het lijkt op een zaadje van de mosterdplant dat iemand meenam en in zijn tuin zaaide, waarna het groeide en een*

*grote struik werd, waar de vogels van de hemel in de takken kwamen nestelen.'*¹⁰ Een van de kleinste zaadjes wordt gezaaid en zie wat het wordt. Zo is het ook met de boodschap van het Koninkrijk. Het begint klein in ons hart, maar laat het groeien en we zullen verbaasd staan van de grote eindresultaten.

Op zekere dag had Jezus een gesprek met Nicodemus, een schriftgeleerde.¹¹ In dat gesprek typeerde Jezus de gang die we allemaal moeten gaan: tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien, en even verder legt de Heer uit dat dit een geestelijk principe is. We moeten leren leven door de Geest van God. Dat veroorzaakt een renaissance in ons leven en een renaissance in de kunst. Dan wordt de kunst weer koninklijk, want zij ademt opnieuw de schoonheid uit van het eeuwige. Het begint dus bij wederom geboren mensen, die zich bewust worden van hun erfrecht, van hun status...

1 Ex. 19:5-6

2 1 Petr. 2:5, 9; Openb. 1:6; 5:10; 20:6

3 1 Petr. 2:9

4 Openb. 5:10

5 Lees eens Luc. 12:22-34

6 Luc. 12:32

7 2 Petr. 1:3-11

8 1 Kor. 4:20

9 Matt. 6:13

10 Luc. 13:18-19

11 Joh. 3:3-8.

10. KUNSTWERK

In Exodus lezen we over alles, wat voor de dienst in de tabernakel gemaakt werd. Meestal vinden we dat saai en lezen we gauw verder. Maar in het kader van mijn zoektocht naar alles wat met schoonheid en creativiteit te maken heeft, onderwierp ik die stukken eens aan een nauwgezet onderzoek. Toen bleek dat al die dingen die toen vervaardigd werden, stuk voor stuk kunstwerken waren.

De ark was een kunstwerk.¹ Zo ook alle potten, pannen, bekers en dergelijke, die voor de dienst gemaakt werden.² De tafel, de kandelaar,³ zelfs de tabernakel en zijn voorhangsel⁴ waren kunstig gemaakt. Maar ook de priesterkleding was iets fantastisch.⁵ En dan de voorhof, de omspanning daarvan was ook mooi.⁶ Het gevoel voor schoonheid en zuiverheid werkte door tot in het kleinste detail, zodat zelfs de zalfolie⁷ en het reukwerk⁸ bijzonder waren.

Het was Gods wil dat alles gemaakt werd door kunstenaars,⁹ en wel met inschakeling van iedereen die kunstvaardig was. Er waren twee kunstenaars, die aan alles leiding gaven: Besaleël en Aholiab.¹⁰ Deze twee waren vervuld met de Geest van God om juist al dat scheppende werk te kunnen verrichten en te kunnen leiden. Die bijzondere hoedanigheid zorgde ervoor, dat God hen tot die taak riep.

Dit laat ik allemaal zien om duidelijk te maken, dat de tabernakel en de attributen van de priester niet alleen voor de eredienst nuttig waren, maar ook vol schoonheid en creatieve kracht waren. Het laat ook zien, dat God de God der schepping is en dat Hij prijs stelt op schoonheid.

Dat al die zaken wel bijzonder mooi waren, blijkt vele eeuwen later tijdens de Babylonische ballingschap. Het gerei van de tabernakel was door Salomo in de tempel gebracht (Salomo had het ook nog aangevuld). Alles was ten tijde van de ballingschap door Nebukadnessar naar Babel weggevoerd. Op zekere dag geeft zijn zoon Belsassar een groot feest. Om dat op te luisteren, laat hij al het tempelgerei halen.¹¹ Men drinkt wijn uit de gouden bekers. Al de machthebbers roemen dan de goden van goud en zilver. Zo mooi moet dat alles geweest zijn.

Als in Exodus het volk wordt opgeroepen om creatief aan de slag te gaan en kostbaarheden bijeen te brengen, reageert men met groot enthousiasme. Er wordt zelfs te veel bijeengebracht.¹²

Als ik dat lees, dan word ik heel verdrietig, want hoe armzalig staat het er dan tegenwoordig voor met de christen-kunstenaars. Wie is enthousiast over hen? Wie stimuleert hen? Wie geeft hun materialen? Wie geeft opdrachten?

Naar mijn inzicht is er bij de Reformatie iets gebeurd, wat nog steeds zijn schaduw werpt. Dat is de beeldenstorm. Heus, ik ben dankbaar voor de boodschap van geloof en belijdenis, die de reformatoren brachten, maar wat zij niet gezien hebben, is dat God een God van schoonheid en pracht is. Het is een grote tragiek dat op die gedenkwaardige dag van de beeldenstorm, de kerken werden leeggehaald en geplunderd en onvervangbare kunstwerken werden vernietigd. Men vernietigde toen datgene wat de beeltenis van God is: de schoonheid. Sindsdien zitten we in witte en kale protestantse kerken.

Soms zit ik heel stil in een katholieke (of orthodoxe) kerk te genieten van al het schone dat daar nog bewaard is gebleven. Het is een misvatting onder de protestanten, dat de meeste katholieken die kunstwerken aanbidden. Als je het goed begrijpt, toont het iets van het eeuwige, van God en zijn schoonheid.

Sinds de beeldenstorm is er een trend in het protestantisme geweest om de cultuur vies te vinden. Het is dan ook geen wonder dat steeds minder christenen zich in die cultuur durfden te manifesteren. Na de Gouden Eeuw zijn er geen christen-kunstenaars meer van niveau. En mochten ze er zijn, dan worden ze niet begrepen (hoe was Bach niet omstreden in zijn tijd). Er was even een korte opbloei in Nederland onder mensen vanuit het Reveil in het begin van de 19de eeuw (Da Costa, Israëls, en anderen), maar hij zette niet door omdat hij eigenlijk niet ondersteund werd door de kerken.

Nu zitten we nog steeds met dat tragische erfgoed. Ten onrechte heeft de kerk op de cultuur en de hele maatschappij het stempel vies en onrein gedrukt. Het wordt tijd dat deze onbetaalde rekening van het verleden betaald wordt en er een einde komt aan het lijden van de kunstenaars. Het is in de geschiedenis altijd zo geweest, dat de kunst bloeide waar de koning of de kerk de financiële injecties gaf (en de opdrachten).

En zeker de kerk moet verstaan, dat kunst tot Gods eer is. Dat bedoel ik niet in de zin, dat die kunst religieuze propaganda zou moeten zijn. Ieder integer kunstwerk ademt de eeuwige schoonheid van God en verkondigt zo zijn lof. Als wij dat niet altijd zien, ligt dat meestal aan ons en niet aan de kunstenaar of het kunstwerk. (Uiteraard kan kunst ook gebruikt worden om bijbelse gebeurtenissen uit te beelden.) In het Nieuwe Testament trof het mij dat God ons een tempel van de heilige Geest noemt.¹³ De vraag komt dan op of wij wel die schoonheid, pracht en dynamiek uitstralen? Zoveel christenen zijn gewoon saai. Is dat die tempel van de heilige Geest? De christenen hebben nog veel te leren van de genoemde voorbeelden; van de tabernakel en de tempel (dit licht ik toe in een later hoofdstuk). Het moet ons ertoe uitdagen om als christenen weer boeiend te worden en mooi. Boeiend, niet zouteloos; interessant en wellicht zelfs wat excentriek. Het is tijd om weer te begrijpen welke Geest die twee kunstenaars bezielde, die de tabernakel schiepen. Die Geest moet weer vaardig in ons worden.

Dat God er behagen in had dat zijn tabernakel mooi was, een voorwerp van kunst, bleek wel uit de inwijding ervan. De heerlijkheid van God rustte er zo sterk op, dat Mozes er niet kon binnengaan.¹⁴ Dat was nog eens een happening. De gedachte alleen al, dat dát eens mocht gebeuren met onze tempels, doet mij springen van plezier.

1 Ex. 25:10-22; 37:1-9

2 Ex. 25:23-40

3 Ex. 37:17-24

4 Ex. 36:8-38

5 Ex. 39:1-31; 28:2, 40

6 Ex. 38:18

7 Ex. 30:25

8 Ex. 30:35

9 Ex. 31:1-11; 35:25-26, 30-36:7; 38:23

10 Ex. 31:1-6; 35:30-34

11 Dan. 5:1-4

12 Ex. 35:30-36:7

13 1 Kor. 3:16; 2 Kor. 6:16

14 Ex. 40:34-35.

11. OFFEREN

De meeste christen-kunstenaars zien hun werken niet alleen als een expressie van zichzelf, maar als een uitdrukking van de gave van God, als een (lof)offer. Het is goed eens in de Bijbel na te lezen, wat dat offer inhield, willen we een en ander goed begrijpen. *'Betreed Gods tempel met bescheiden tred. Je kunt er beter heen gaan om te luisteren dan om er het offer van een dwaas te brengen. Zo iemand weet niet eens dat hij een slechte daad verricht.'*¹ Zoals eerder opgemerkt, brachten de priesters een groot deel van de dag door met het brengen van offers. Dit was nauwkeurig omschreven.

Daar was het brandoffer.² Het vuur op het altaar mocht nooit uitgaan.³ Het offerdier moest gaaf zijn.⁴ Het brandoffer was een liefelijke reuk voor de Heer.⁵

Dan was er het spijsoffer.⁶ Ook dit was een liefelijke reuk.⁷ Het moest gebakken zijn van fijn meel en olie,⁸ het moest ongezuurd zijn en het moest gezouten worden.⁹

Er was het vredeoffer.¹⁰ Ook dit moest een liefelijke reuk zijn.¹¹ Men kon het vredeoffer brengen als loffer,¹² als gelofteoffer¹³ of als vrijwillig offer. Wie aan dit vredeoffer deelnam, moest geheel rein zijn, anders zou hij gedood worden.¹⁴

Er was ook het zondoffer¹⁵ dat zijn functie had als een priester had gezondigd¹⁶, als het hele volk had gezondigd,¹⁷ als een vorst had gezondigd¹⁸ of als iemand uit het volk had gezondigd.¹⁹ Dit alles heeft betrekking op 'zonder opzet' de geboden des Heren overtreden.²⁰

Daar was ook het schuldoffer.²¹ Dit had betrekking op vele situaties, ook ten aanzien van de naaste, waarbij men kan zeggen: eerst alles herstellen of vergoeden, dan pas offeren en vergeven.

De priesters moesten dus letten op het gave offer, de juiste bereiding en het juiste doel. Ze mochten geen fouten maken. Is datgene wat nu voor het aangezicht des Heren wordt gebracht, gaaf? Is het echt tot zijn eer? Datgene wat we nu doen, is dat werk-heiligheid, schijnbare 'godsdiens' of echt uit liefde tot Hem? Anders zijn we niet beter dan de Farizeeën, die op de hoeken van de straten zeer vroom deden en scherp veroordeeld werden door Jezus. Hij keek erdoorheen.

Is alles echt een liefelijke reuk? Lees dit eens: *'Volg dus het voorbeeld van God, als kinderen die hij liefbeeft, en ga de weg van de liefde, zoals Christus, die ons heeft liefgehad en zich voor ons gegeven heeft als offer, als een geurige gave voor God.'*²² Dat is voor eenieder, die nogal actief is in het godsdienstige en creatieve leven de vraag: doe je het op deze wijze?

Is het spijsoffer ongezuurd? Jezus zei: *'Wees terdege op je hoede voor de zuurdesem van de Farizeeën en de Sadduceeën'*;²³ Paulus schreef: *'Doe de oude dessem weg, en wees als*

nieuw deeg. 24

Het maakt ons duidelijk dat wij niet moeten komen met religie, met farizeïsme, maar dat we wederom geboren moeten zijn. We moeten niet gisten van velerlei leringen en theorieën, maar we moeten 'onder' de olie zijn van de heilige Geest.

Is het offer gezouten? Datgene wat we voor Gods aangezicht brengen, is dat ook gezouten? Hoe zijn onze daden, muziek, teksten, gedichten, gedragingen en handelingen, hoe is ons spreken? Of is ons getuigenis zouteloos en zonder smaak? Jezus noemde dit enige keren, Hij wilde dat we niet zouteloos waren.²⁵ Hoe we gezouten kunnen worden, maakt Marcus duidelijk: *'Iedereen moet met vuur gezouten worden.'* ²⁶ Wil ons offer welgevallig zijn, dan moet het in het vuur van de heilige Geest geboren zijn, het moet door die Geest geïnspireerd zijn. We moeten door die Geest geroepen en gedreven zijn en niet door ons eigen enthousiasme.

De priesters hielden zich dagelijks bezig met verzoening, vrede, schuld, zonde, vergeving en overtreding. Zijn wij ook met deze zaken bezig in de hedendaagse priesterdienst? Soms lijkt het wel eens dat ons lofoffer vele zaken bezingt behalve deze meest fundamentele zaken vanuit het perspectief van Jezus Christus. Heb je Hebr 9 en 10 ooit goed gelezen?

Is ons offer rein, zijn onze handen rein? Is ons hart rein? Brengen wij de vrede van Jezus of predikt onze creativiteit wereldse onrust? Predikt onze kunst verzoening door het bloed van Christus of polariseert de kunst de tegenstellingen?

Dagelijks moesten offers gebracht worden voor de ingang van de tent der samenkomst, want daar zou de Heer met het volk samenkomen en het volk zou door zijn heerlijkheid geheiligd worden.²⁷ Nergens anders mocht geofferd worden op straffe van de dood²⁸ (om alle afgoderij de kop in te drukken). Zijn wij dan nu ook alleen maar actief bij de ingang van de tent der samenkomst? Kunnen onze offers de ontmoeting met God (de toets) doorstaan? Als wij zo bezig zijn, is daar de belofte van zijn heerlijkheid. Dat wordt duidelijk verhaald in Leviticus 9. Aäron had de offers gebracht en zegende daarna samen met Mozes het volk en *'Daarop verscheen de majesteit van de HEER aan het verzamelde volk.'*²⁹

Ons gebed is dat het effect van onze priesterlijke daden zo zal zijn, dat Gods heerlijkheid aan alle aanwezigen duidelijk is. Want dat snijdt pas hout. Het volk juichte en wierp zich op het aangezicht.³⁰ Het zou fijn zijn als dat ook op de honderden muziek- en kunstmanifestaties zou gebeuren.

God heeft geen behagen meer in al die oudtestamentische offers³¹ maar wel in diegenen die zijn wil doen. Wij zijn geroepen om een heilig priesterschap te vormen, tot het brengen van geestelijke offers.³² Deze alleen zijn welgevallig voor God, namelijk door en dankzij Jezus Christus. Hoe zijn uw offers?

Het is goed als een christen-kunstenaar z'n uitgangsstelling overdenkt. Ook een kunstenaar

heeft een gedegen fundament nodig.

- 1 Pred. 4:17
- 2 Lev. 1:1-17; Lev. 6:8-13
- 3 Lev. 6:13
- 4 Lev. 1:3
- 5 Lev. 1:9
- 6 Lev. 2:1-16; Lev. 6:14-23
- 7 Lev. 2:2
- 8 Lev. 2:1, 4
- 9 Lev. 2:13
- 10 Lev. 3:1-17; Lev. 7:11-21
- 11 Lev. 3:5
- 12 Lev. 7:12
- 13 Lev. 7:16
- 14 Lev. 7:21
- 15 Lev. 4:1-5:13; Lev. 6:24-30
- 16 Lev. 4:3
- 17 Lev. 4:13
- 18 Lev. 4:22
- 19 Lev. 4:27
- 20 Lev. 4:2
- 21 Lev. 5:14-6:7; Lev. 7:1-10
- 22 Ef. 5:1-2
- 23 Matt. 16:6, 12
- 24 1 Kor. 5:6-8
- 25 Matt. 5:13; Marc. 9:50; Luc. 14:34
- 26 Marc. 9:49
- 27 Ex. 29:38-46
- 28 Lev. 17:1-9
- 29 Lev. 9:22-24
- 30 Lev. 9:24
- 31 Hebr. 10:6 e.v.
- 32 1 Petr. 2:5, 9.

12. VREEMD VUUR

Dit is een ernstig hoofdstuk! *'Aärons zonen Nadab en Abibu deden gloeiende kolen in hun vuurbak en legden er reukwerk op. Maar het was verkeerd vuur dat ze de HEER wilden aanbieden, vuur dat niet voldeed aan de voorschriften van de HEER. Een felle vlam kwam uit het beilidom en verteerde hen, zodat ze daar, in de nabijheid van de HEER, stierven.'*¹

Twee priesters doen iets voor God en sterven als dank hiervoor. Ze zullen beslist wel goede bedoelingen hebben gehad. Maar het hebben van goede bedoelingen is niet voldoende om in dienst van de Heer te staan. (NB iemand merkte eens op, dat de grootste vijand van echte kwaliteit en inzet 'goede bedoelingen' zijn; maar dit even terzijde.)

In Leviticus staat dat alleen de hogepriester voor het aangezicht des Heren bij de ark mocht komen op Grote Verzoendag.² Er staat dat deze priester een pan vol gloeiende kolen zal nemen van het altaar, daarop reukwerk zal doen voor het aangezicht des Heren binnen het voorhangsel, opdat hij niet sterft.³

Deze twee zonen deden iets wat God niet geboden had en betaalden daar de prijs voor. Ze deden iets wat niet hun taak was en hielden zich niet aan de voorschriften van dat offer. Uit Leviticus blijkt dat ze zomaar wat deden en niet handelden overeenkomstig de precieze gebruiksaanwijzing.⁴

Dit voorbeeld moet ons tot waarschuwing zijn. De eerste les is: handelen we uit goede bedoelingen of handelen we vanuit Gods opdracht? Nu zal men zeggen: hoe weet ik dat nu? Men kan zeker zijn van Gods opdracht in een bepaalde zaak. Die zekerheid ontstaat doordat God iemand tot iets roept: 'het is absoluut zeker' voor die persoon. En dat is iets wat alleen biddend in nauwe relatie met de Heer vorm krijgt. De genoemde twee priesters hadden over hun directe opdracht nog nooit nagedacht, anders hadden zij deze fout nooit gemaakt. Voor ons moet het duidelijk zijn, dat we er verstandig aan doen onze persoonlijke roeping te ontdekken. Dat is voor alle terreinen van het leven belangrijk, dus zeker ook voor de taak in de kunst.

De andere les is 'volgens de regelen' der kunst te werk gaan. Zoals aangetoond, begingen deze twee priesters ook hierin een grote fout. Ze hadden vuur van het altaar moeten nemen en pas in het allerheiligste het reukwerk erop moeten doen.

Werken ook wij volgens bijbelse regels? Is ons vuur menselijk enthousiasme dat snel op is of is het vuur van Gods altaar, het vuur van zijn Geest?⁵ Kan ons handelen zijn aangezicht verdragen of schroeit alles weg? Petrus spreekt over de echtheid van ons geloof, dat door vuur beproefd wordt.⁶ Paulus spreekt over de toetsing van ieders daden.⁷ Als Christus terugkomt, zal alles beoordeeld worden. Hebben we werkelijk gebouwd op het fundament Jezus

Christus? Het vuur zal aantonen of het goud is of stro dat wordt verbrand. De bedoeling is natuurlijk dat het eeuwig waardevaste aan het licht komt. Johannes de Doper zei over Jezus: *'Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur' en 'hij zal het kaf verbranden in onbusbaar vuur.'*⁸ Dit is wat Jezus doet: Hij ontsteekt het ware vuur van zijn Geest in ons en Hij verbrandt het kaf. Dat vuur is ook het licht, dat ons moet verlichten om te zien of wij volgens de bijbelse regels werken. Ook is het de stem die ons onze roeping toont, zodat wij daarnaar kunnen handelen.⁹

Vertrouwen we als deze twee priesters op eigen inzicht en niet op God en zijn Woord, dan zal alles vruchteloos zijn, tot niets leiden, dood zijn.¹⁰

Laten we oppassen voor vreemd vuur en huichelachtige offers, offers die niet door de juiste mensen op de juiste wijze en in de juiste hoedanigheid gebracht worden. Jesaja zegt scherp dat dat gruwelijk reukwerk is voor God.¹¹

We zullen in ieder opzicht in de juiste verhouding tot God moeten staan in opdracht en regels der roeping. Dan is er geen vreemd vuur, geen dood en vruchteloosheid, maar leven en zegen.

Kunst bedrijven is een heel serieuze zaak, en goede bedoelingen alleen zijn onvoldoende. De Here behoeft ons voor dilettantisme.¹² Er is training, scholing voor nodig; er zijn 'regelen der kunst'. We moeten ons werkelijk geroepen weten. Menselijk enthousiasme gaat gauw voorbij, daar hebben we niets aan. Kunst komt van mensen, die de prijs daarvoor willen betalen. Soms moet er heel wat opgeofferd worden. Maar als we vanuit de juiste uitgangstelling en met volledige toewijding werken, dan is wat wij brengen geen vreemd vuur, maar reukwerk waar God vreugde aan heeft.

¹ Lev. 10:1-2

² Lev. 16:1-13; Hebr. 9:6-7

³ Lev. 16:12-13

⁴ Lev. 10

⁵ Matt. 3:11

⁶ 1 Petr. 1:7

⁷ 1 Kor. 3:11-15

⁸ Matt. 3:11-12

⁹ 2 Tess. 1:11; Ef. 1:17, 18; Hebr. 3:1; 2 Petr. 1:10-11

¹⁰ 1 Kor. 3:18-20; Filip. 2:16

¹¹ Jes. 1:13

¹² Dat betekent: oppervlakkige beoefening of kennis van de wetenschap of kunst.

13. AFSTAND NEMEN IS EEN KUNST

Op zekere dag is er een opstand tegen het leiderschap van Mozes en Aäron.¹ Niet dat Mozes en Aäron dat leiderschap gewild hadden; God had hen eenvoudig daarvoor uitgekozen. Die mouterij leidde dan ook tot de ondergang van de revolutionairen. Om het volk te laten zien, dat echt leiderschap als een bediening van God komt en niet vanuit de mens is, moesten er twaalf stokken gebracht worden. Voor iedere stam een staf. Men moest ze neerleggen in de tabernakel. De volgende dag had de staf van Aäron gebloeid en zelfs vrucht gedragen.² En zo kwam er een einde aan het gemor.

Om te laten zien wat we zijn, is het wel eens goed afstand te nemen van onszelf en van wat we doen. Wat echt is blijft over, wat kaf is waait weg. Wij moeten niet krampachtig vasthouden aan dat waar we mee bezig zijn, of aan wat we denken dat we zijn. In het afstand durven nemen, blijkt juist onze grootheid als mensen, als kunstenaars en daar blijkt de kwaliteit van onze 'kunst'.

Hetzelfde thema komt terug bij Jezus, waar Hij zegt, dat als de graankorrel niet sterft, zij geen vrucht kan dragen.³ Echte kunst ontstaat vanuit een ervaring die volledig doorleefd is. Echt mens worden wij als er lijden is, in contrast tot vreugde. Hoogten kennen wij alleen maar in samenhang tot diepten. Zij, die dat gevoel van sterven in hun kunst meedragen, komen tot echte grootheid.

Hoe zal Aäron zich gevoeld hebben, toen hij alles in moest leveren en zijn staf af moest geven? Hoe voelde Christus Zich, wetende dat Hij als graankorrel echt zou moeten sterven? Zonder strijd geen overwinning. Soms moeten we de hele weg afleggen, soms moet iets de tijd hebben opdat er werkelijk vruchten komen.

¹ Num. 16

² Num. 17

³ Joh. 12:24 - NB maar om het bovenstaande te misbruiken om daarmee de kunstenaar niet te betalen of te weinig te betalen, zodat deze kunstenaar arm blijft, dus veel lijdt, zodat hij mooie kunst maakt, is boerenbedrog...

14. SLECHTS EEN HANDVOL IS NODIG

Er wordt wel beweerd dat er een heleboel mensen voor nodig zijn om een cultuur te veranderen. Dat lijkt plausibel, maar niets is minder waar.

Graag geef ik hier een aantal voorbeelden van situaties, waarin de loop van de geschiedenis werd veranderd door een enkeling of een paar mensen.

Neem bijvoorbeeld Gideon: hoe weifelend hij ook was, hij gehoorzaamde de roeping van God.¹ Hij kreeg zelfs te veel krijgsvolk, zodat men zou kunnen gaan denken dat de verlossing zou komen door de hoeveelheid soldaten.² Ten slotte had hij nog slechts driehonderd man over. Dat handjevol was voldoende. Of wat te denken van de apostelen?

Die twaalf en hun directe navolgers brachten het evangelie over de hele toenmalige wereld in een periode van honderdvijftig jaar en kregen een miljoenenaanhang.

En neem de richters uit het boek Richteren. Een enkele visionair met moed weet steeds het volk te mobiliseren en de vijand te verslaan. Of wat te denken van Jonathan, de zoon van Saul: *'Misschien is de HEER op onze hand. Hij kan immers evengoed met weinigen voor een overwinning zorgen als met velen.'*³ Hij en zijn wapendrager versloegen toen twintig man van de vijand en hij was de veroorzaker van een grote overwinning op de Filistijnen. Wat te denken van David en Goliath? Een knaap met moed en met een geleide trefzekerheid weet de gewapende reus te verslaan.⁴

Op zekere dag was de profeet Elisa te gast bij de 'bijbelschool', de profeten te Gilgal. Nu was er honger en iemand ging op het veld vruchten plukken. Die werden kleingesneden en in een pot gedaan. Na het koken werd er opgediend. Men schreeuwde het uit: 'De dood is in de pot!'; het was vergif. Elisa zei: *Haal meel. Hij wierp een handvol meel in de pot en toen kon men het eten.*⁵ Een handvol meel had het eten gezond gemaakt.

Het is niet zo gek om onze cultuur te vergelijken met die pot. Er is honger naar cultuur, maar er is niets in de pot. Dus gaat men overal maar plukken, doet dat in de pot en men maakt er een aardige soep van. Maar als men ervan eet, is ze dodelijk. Komt dat niet aardig overeen met het decadente in onze cultuur? Er is slechts een handvol meel nodig om dat eten gezond te maken. Een handvol meel, dat staat voor een handvol bewogen christenen, die integere kunst maken.

Soms is er zelfs maar een enkeling voor nodig om de loop van de geschiedenis, de loop van de cultuur te veranderen. Een handvol mensen die niet opgeven en de moed hebben door te zetten.

Ons gebed is, dat de christen-kunstenaars zich als dat hoopje meel laten gebruiken om de soep gezond te maken, zodat het volk weer echt eten krijgt en geen vergif. In het verhaal van Elisa werd de soep niet weggegooid. Dat willen sommigen wel eens met onze cultuur.

Ze mijden de cultuur. En dat is juist de fout die niet gemaakt moet worden. Dan kan nooit het meel de soep gezond maken. We moeten ons juist in de soep werpen of ons erin laten werpen. Dat meel verloor echt niet zijn identiteit. Daar schijnen christenen soms erg bang voor te zijn, zodat zij zich in hun kleine comfortabele getto's opsluiten.

Meel moet in de soep om daar een bindende factor te worden, die het kwaad neutraliseert. Dan is de soep weer te eten.

1 Richt. 6 en 7

2 Richt. 7:2-3

3 1 Sam. 14:6

4 1 Sam. 17

5 2 Kon. 4:41.

15. EEN GROOT KUNSTENAAR

Van David wordt diverse keren gezegd dat hij een man naar Gods hart was. David moet dus een voorbeeld zijn en van zijn leven en karakter kunnen we dan ook veel leren. Niet dat zijn leven over rozen ging, verre van dat. Wel was hij een groot kunstenaar. Zijn kunst hing er niet van af of hij gesubsidieerd werd of voorspoed kende. Hieronder geef ik een profiel-schets.

Wellicht is het opvallendste aan David zijn instelling. Toen de profeet Samuël zijn ouderlijk huis bezocht, zei God tegen Samuël, dat de mensen de buitenkant bekijken, maar God het hart aanziet.¹ Davids broers leken flinker en groter, maar God zag Davids hart en hij werd tot toekomstig koning gezalfd. David was eerlijk en integer. Dat moeten ook wij zijn, willen we tegen allerlei dingen bestand zijn. Want hoe hoger iemand klimt en hoe beroemder hij wordt, hoe meer de corruptie aan hem knaagt.

David, met zijn instelling en karakter, werd dus bovendien gezalfd door God. Die zalving bracht met zich mee dat hij vol was van Gods Geest.² Dat gaf hem dat bijzondere extra, namelijk het charismatische kunstenaar- en leiderschap. David bleef heel zeker van zijn roeping, dat blijkt wel uit zijn laatste lied, dat hij schreef aan het einde van zijn leven.³ Toen alles om hem heen onzeker werd, kon hij terugvallen op zijn roeping, het bijzondere dat God in zijn leven had opgewekt. Hij was geen man die snel succes wilde boeken. Hij wist het geduld op te brengen om zijn doel te bereiken. Zo ontweek hij bewust Saul, vluchtte zelfs naar de vijand, moest een aantal jaren wachten voor hij koning werd over Juda, en nog veel meer jaren voor hij koning over heel Israël werd. Maar uiteindelijk werd zijn roeping geheel bevestigd. En in de loop van die jaren kon hij zich oefenen en ontwikkelen en was er de juiste voorbereiding. Een te snel succes had hem vermoedelijk ongeschikt gemaakt.

David gaf ruimte aan anderen. Zeker van zijn eigen roeping, ging hij niet anderen met die zekerheid bevechten. Hij nam dus niet de plaats van Saul in. Het lag zelfs een paar keer in zijn vermogen Saul te doden, maar hij hield zijn medestrijders voor: raak de gezalfde des Heren niet aan.⁴ Ook al stond Saul hem naar het leven, hij kende bewogenheid en genade. David was eerlijk, ook over zijn eigen fouten, ook toen hij zondigde in de affaire met Batseba.⁵

Zijn kunst was profetisch; zo komen in zijn liederen gebeurtenissen voor, die pas veel later zouden spelen; zo zijn in een lied de kruiswoorden van Christus te vinden.⁶ David was ootmoedig; lees het gebed maar dat hij eens uitsprak;⁷ hij stelde zich daarin volledig kwetsbaar op.

Hij dichtte en componeerde veel nieuwe liederen. Daarbij was de cultuur een eenheid voor hem, er was geen scheiding tussen sacraal en profaan. Kijk maar eens naar de opschriften

boven sommige van zijn liederen (de psalmen); soms maakte hij een nieuwe tekst op een bestaande tophit.

Als niemand anders stimuleerde hij de kunsten: hij stelde zangers en musici aan en gaf hun vele voorschriften.⁸ Dus goede leiding en geen wildgroei. Hij gaf de ark, het grootste kunstwerk, een centrale plaats in het rijk, want hij bracht haar naar Jeruzalem.⁹ Het transport geschiedde onder begeleiding van complete orkesten, dansgroepen en zangkoren. Het was een enorme kunstmanifestatie, die bovendien zeer luidruchtig was. De hele maatschappij mocht het weten. Voortdurend moest voor de ark muziek gemaakt worden;¹⁰ over functionele inpassing van kunst gesproken! Dit aspect kreeg alle aandacht. Bovendien toonde David een duidelijk streven naar niveau en kwaliteit: degenen die hij aanstelde in fulltimedienst, waren uitgelezenen!¹¹ Dit waren mensen wier muzikale gaven gepaard gingen met een grote geestelijke diepgang. Ze waren immers net als David vol van Gods Geest en beoefenden aldus hun kunst.

Een complete muziekschool kwam tot stand, waarbij alle talenten gemobiliseerd werden. David gaf duidelijke reglementen: voor volleerden en voor leerlingen.¹² Dit toont dat hij ook oog had voor het detail. David begreep dat gaven zich pas echt konden ontwikkelen op basis van discipline.

Hij bouwde zelfs nieuwe muziekinstrumenten;¹³ ook hierin was hij innoverend en stimulerend.

Hijzelf ging voorop in de kunstbeoefening. Als geen ander begreep hij de waarde van identiteit en identificatie, dus ook publiekelijk zong en danste hij met volledige overgave.¹⁴ Zijn leven lang bleef hij een strijder voor recht en gerechtigheid en hij verlangde dat ook van zijn beampten,¹⁵ we zouden nu zeggen: zijn medewerkers.

Tegelijkertijd ging hij volledig de strijd aan met de vijand,¹⁶ en uiteraard om te winnen. Niet dat dit zo gemakkelijk ging. Hij moest vaak zijn strategie veranderen¹⁷ en hij luisterde dan ook heel nauwkeurig naar God.

Het is wellicht aardig om eens alle genoemde punten in de Bijbel in hun context na te lezen. Dan blijkt des te duidelijker wat voor man David eigenlijk was, en waarom hij een man naar Gods hart genoemd wordt. Hij is ons beslist tot voorbeeld. We kunnen heel wat van hem leren, ten aanzien van onze eigen instelling en motivatie en onze verhouding tot anderen die gaven hebben; over omgaan met de cultuur; over de strijd die wij te strijden hebben, over lange-termijn-doelen; over het volgen van roeping; over het luisteren naar de stem van God; over integriteit, eerlijkheid, waardigheid, en rechtschapenheid... Willen we echt de grote strijd om de cultuur, om onze natie winnen, dan hebben we mannen en vrouwen naar Gods hart nodig.

Waar zijn deze Davids?

Het is mijn overtuiging, dat iedere kunstenaar zo'n David kan zijn. Het begint bij het begin: het hart recht tegenover God, een wederom geboren hart, en dan... En hier zijn we weer aan het begin van dit hoofdstuk.

- 1 1 Sam. 16:7
- 2 1 Sam. 16:13
- 3 2 Sam. 22 en 23
- 4 1 Sam. 24:7; 1 Sam. 26:9
- 5 2 Sam. 11 en 12
- 6 Ps. 22:2
- 7 2 Sam. 7:18-29
- 8 1 Kron. 6:31-34
- 9 1 Kron. 15:1-16:6
- 10 1 Kron. 16:6
- 11 1 Kron. 16:41-42
- 12 1 Kron. 23:1-25:8
- 13 1 Kron. 23:5; Amos 6:5
- 14 2 Sam. 6:14-16; 1 Kron. 13:8
- 15 2 Sam. 8:15-18; 1 Kron. 18:14
- 16 2 Sam. 8
- 17 2 Sam. 5:17-25.

6. ZIJN PSALMEN ECHT ZO SAAI?

Voor David, die een aantal van de psalmen schreef, bestond er geen scheiding tussen het sacrale en profane. Het hele leven, het land en de cultuur waren verweven met God.

Van David, de grootste koning van Israël, valt heel wat te leren. Want voor veel christenen en kerken heeft de cultuur, de dagelijkse maatschappij iets beangstigends. Men voelt zich alleen veilig in het eigen kleine getto.

Als je de cultuur van David bekijkt, is deze zeker zo beangstigend als zij nu is voor de gemiddelde christen. In sommige situaties was het zelfs gevaarlijker voor David, aangezien hij soms letterlijk zijn leven riskeerde en geen enkele sociale zekerheid had. Zijn psalmen spreken soms van diepe ellende, angst en onrust. Toch voelde hij zich volmaakt veilig. Hij voelde zich veilig, omdat hij een diepe relatie had met God.

In zijn goede en kwade dingen was hij eerlijk, daarom hield God ook zoveel van hem. Zelfs in de meest onveilige situatie wist hij zich veilig in God. Hij begaf zich zelfs rustig in het midden van het vijandelijke kamp.

Vanuit die veiligheid leefde hij zijn leven en schiep hij cultuur. En dat is nu juist wat ook wij nodig hebben. De wereld is verward, net de grote verwarring van Babel. Hierin moeten en kunnen christenen orde brengen. Zij behoren de cultuurmakers te zijn, net als David. Niet dat hij over alles een vroom sausje gooide. Dat nooit. Wij moeten nooit iets kerstenen. Wel mogen christenen echte waarde, waarden en normen tonen en integer zijn. Wel mogen mensen zich bekeren en vanuit de realiteit van God leven te midden van dit "verworden" geslacht. Men kan een volmaakt heilig leven leiden, zonder dat de corruptie van deze heilloze samenleving vat op ons krijgt. Denk maar eens aan het leven van de kleine Samuël tussen de slechte priesters van de tabernakel. Ook David wilde heilig blijven. Voor hem was de hele cultuur van God en dat bracht hij steeds tot uiting.

Vrolijk schreef hij op popdeuntjes van zijn tijd diep gelovige teksten. De reidans was er voor God. Hij durfde zijn vaandels (= expressies) te laten zien. Elk instrument werd gebruikt tot eer van God. (Waarom zingen we er zo vaak over in de kerken, maar gebruiken we die instrumenten niet, behalve een orgel?) Er was soms een diep verdriet, soms een geweldige vreugde. Er was zacht zingen en luid gezang. David kende het mooie, schone, welluidende en kunstige, het voordragen van een gedicht, de waarde van nieuwe liederen, de bouw van nieuwe instrumenten, de kracht van het experiment. Die kunstvormen, die lofoffers brengen het heil van God en zijn dus helend, harmonie brengend. Wat een waarde wordt er aan creativiteit verleend. Ook mag de grootheid van God in de landen en onder de volken verteld worden. Met andere woorden: Gods waardigheid en majesteit worden uitgedragen in de maatschappij.

Maar ook het hele lichaam mocht zich uiten. Dus hief het volk de handen omhoog en was er dans.

David's kunst spreekt van lijden, opoffering, overwinning en zegen. Soms organiseerde hij een complete feeststoet met een wandelend orkest. Een feeststoet voor God.

Er werd gejubeld, gejuicht en lofgezongen. Zelfs de bergen en de bomen, dus de hele schepping, mochten God hun lof betuigen. Volgens David klaptten de bergen en de bomen in de handen. David herkende in de schoonheid van de natuur de waardigheid van God. Het hele universum was Gods heiligdom. David loofde God vaak in de kleine kring van de oprechten, maar schaamde zich niet dat ook te doen in de grote vergadering. Hoe vaak schamen wij ons als christenen ervoor een zoutend zout te zijn, juist als we dat kunnen zijn. Te lang hebben wij gezweven in 'public life'. Niet dat we met ons vingertje moeten gaan wijzen. Daar heeft de wereld niets aan. Maar juist naast de ander staan, blijk gevend van de hoop die in ons is. We zijn niet tegen de anderen, nee, we zijn 'pro-life'; voor het goede, voor het welluidende, voor wat lof verdient (al wordt de prestatie door een niet-christen geleverd). In dat proces moeten offers gebracht worden. We offeren onszelf, onze hoogmoed, onze trots, onze eigenwaan. Maar wat krijgen we ervoor terug? Een van de psalmen (126:5) zegt: *'Zij die in tranen zaaien, zullen oogsten met gejuich.'*

Lees eens de volgende stukjes in de psalmen:

Ps. 20:5 — Ps. 30:12 — Ps. 33:2-3 — Ps. 40:4 — Ps. 42:5 — Ps. 43:4 — Ps. 45:2 — Ps. 47:6-8 — Ps. 50:23 — Ps. 57:8-10 — Ps. 63:5 — Ps. 66:8-17 — Ps. 68:4-5 — Ps. 68:25-27 — Ps. 81:3-5 — Ps. 87:7 — Ps. 89:16 — Ps. 92:2-5 — Ps. 95:1-2 — Ps. 96:1-4 — Ps. 98:1, 4-8 — Ps. 100:1-5 — Ps. 105:1-3 — Ps. 108:1-4 — Ps. 111:1 — Ps. 126:5 — Ps. 145:10 — Ps. 150.

17. NIEUW

Toen ik het leven van David als kunstenaar bestudeerde, viel het mij op dat hij zo vaak de uitdrukking gebruikte: 'Zing een nieuwe lied.' Hij hing blijkbaar niet al te zeer aan de erfenis uit het verleden. Hij voelde als creatieve persoonlijkheid een sterke drang om steeds opnieuw dingen te verklanken, te scheppen en te uiten. Steeds te vernieuwen. Is dat niet een mooie illustratie van het feit dat we een nieuwe schepping worden? Maar reflecteren wij als nieuwe schepping hetzelfde als David?

Is het niet vaak zo, dat we zeggen en belijden een nieuwe schepping te zijn, maar ondertussen zijn we wat stoffige en uitgebluste mensen? Zijn we echt vol van dynamiek? Expressief? Met een diepe wens te leven? In het dagelijkse christelijke leven is van dit soort mensen, vol van het nieuwe leven, niet zoveel te vinden. En datzelfde geldt voor de creatieve geesten onder ons. Het is net of er een grauwsluiert over de christenen hangt. En dat is toch niet altijd zo geweest.

De grote meesterwerken uit het verleden, die door christenen gemaakt werden, waren duidelijk nieuw. Alles had toen de uitdrukking van iets groots, het was fris, het was vers. De christenen waren toen als kunstenaars in de voorste rijen om uitdrukking te geven aan die nieuwheid.

Waar zijn nu de schrijvers, de novellisten, de dramaturgen, de beeldhouwers, de schilders, de architecten, de dansers, en ga zo maar door, die "nieuw" zijn? En die uitdrukking geven aan die frisse geest?

Ik moet denken aan het grote zendingsbevel dat Jezus aan zijn discipelen gaf: 'Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde en maak alle volken tot mijn leerlingen.'² Wat een majesteit spreekt hieruit, wat een kracht om nieuw te worden en nieuw te maken. Niet dat de volkeren gekerstend moesten worden. Dat is deformatie tot een soort christelijk gedragspatroon; dat is een uiterlijk vernis dat snel vergaat. Nee, we moeten geen gedresseerde christelijke aapjes worden, maar vol van innerlijke nieuwheid, de nieuwheid des levens.³ Een transformatie, die Gods Geest in ons bewerkt. Het is dus een geestelijk, innerlijk proces, dat ons nieuw doet zijn.

Zo werkt de levende God, die ook ons levend maakt en doet Leven met een grote L.⁴ Hier is geen ruimte om te teren op oude zegeningen. Maar hoevelen zijn er niet die dat wel doen? De enige ervaring, waar ze soms over kunnen praten, is hoe ze in 1946 of 1972 of 1979 of 1989 tot bekering kwamen. Wat een stralende, dynamische, nieuwe tijd was dat toen. Mooi natuurlijk. Maar op de vraag, hoe het dan nu is? Ach, een beetje moe, hè. Ach, we bezoeken trouw de bijbelstudies. Ach, we worden wat ouder, nietwaar en we moeten een beetje aan de vrouw en carrière denken.

Maar waar is dat frisse leven gebleven...? Daar is geen antwoord op. Wat een tragiek. Het lijkt wel op een knekelhuis. Alleen maar relikwieën. Maar geen heden en zeker geen springlevende toekomst. Waarom verliezen zoveel mensen dat nieuwe? Omdat ze nooit geleerd hebben om elke dag nieuw te willen zijn. Om zich iedere dag te laten vernieuwen.⁵ Het is een levende God, die we dienen, en die in ons is. Dan moeten we ook leren leven door die levende Geest en steeds zoeken naar een frisse vervulling van ons leven met het levende beeld van God.

Dan is er een leven van permanente beweging, en zo treedt het creatieve proces in werking; er is steeds voortgang, er zijn steeds nieuwe uitingen. Op het moment dat de beweging wordt stopgezet (dat kunnen we helaas doen), wordt het dynamische proces statisch, de beweging is geëindigd; het frisse en nieuwe sterft.

Maar het leven met God is vol beweging, fleur, kleur en dynamiek. Er zijn heuvels en dalen, er is leed en glorie, er is strijd en uitredding. Een onzeker bestaan, maar wel glorieus. Het geeft ons nooit het gevoel 'gearriveerd' te zijn, dat is het ergste wat een christen kan overkomen. 'We hebben alles nu wel meegemaakt, we hebben de strijd gestreden en we mogen op onze lauweren gaan rusten...' Het leven van nieuwheid transformeert ons, het is een leven met visie, met dromen, het maakt ons klaar voor de toekomst.

Als we nieuw zijn, resulteert dat in een nieuwe kunst en nieuwe mogelijkheden; dan scheppen we onze toekomst onder leiding van en vol van zijn Geest. En in dat ogenschijnlijk hachelijke avontuur laat Hij ons niet in de steek. Want dit is zijn wil: 'Wordt hervormd door de vernieuwing van uw denken.' (vert. 51); NBV: 'U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God van u wil en wat goed, volmaakt en hem welgevallig is.'⁶ En de verwezenlijking van zijn wil is dus: de erkenning/ontdekking van het 'goede, welgevallige en volkomene'. Wat een geweldige belofte rust er op zo'n leven vol nieuwheid. Zoiets is niet in de wereld te vinden, ook niet in het denken afgeleid van de wereld, of in motivaties en doelstellingen van deze wereld.

Die vernieuwing van ons denken leert ons de kunst van barmhartigheid, zoals Jezus barmhartig was,⁷ de kunst van verbrokenheid, zoals Jezus nederig was⁸ en de wonderbare gave van bemoediging.⁹ Bemoediging van elkaar, de naaste, de verdrukte, de outcast, de vervolgte... Ook is het zeer verrijkend degenen te bemoedigen, die de toon zetten: in de kerk, onder jongeren, in de kunst, anderen met creatieve gaven, organisatoren; maar ook huismoeders, doktoren, huisvader, verzorgers...

Paulus schrijft het eigenlijk zo mooi aan de Filippenzen: 'Ten slotte, broeders en zusters, schenk aandacht aan alles wat waar is, alles wat edel is, alles wat rechtvaardig is, alles wat zuiver is, alles wat lieflijk is, alles wat eervol is, kortom, aan alles wat deugdzaam is

*en lof verdient.*¹⁰ Laat ons bidden: *'Heer, maak mij nieuw, opdat ik uw nieuwheid elke dag mag reflecteren in een gebroken wereld...'*

1 2 Kor. 5:17

2 Matt. 28:16-20

3 Rom. 6:4

4 Amos 5:4, 14

5 Joh. 6:57, 63; 10:10; 14:6, 19; Rom. 1:17; 6:13; Gal. 2:20; 1 Joh. 4:9; 5:12

6 Rom. 12:2

7 Matt. 9:13; 15:32; Marc. 1:41; 2 Kor. 4:1

8 Matt. 11:29; Marc. 16:14

9 Ps. 138:3; 2 Tim. 4:2; 1 Petr. 5:12

10 Filip. 4:8.

18. SALOMO

Over het algemeen wordt Salomo als de wijste koning gezien van het Oude Testament met een groot gevoel voor schoonheid en kunst. Hij had wijsheid ontvangen, nadat hij die aan God gevraagd had.¹ Want alleen door die gave van God kon hij bekwaam zijn om te leiden, om goed van kwaad te onderscheiden. God gaf hem dat en al het andere dat hij niet gewenst had erbij: vrede, rijkdom en een lang leven, met de kanttekening erbij dat hij zou moeten leven en handelen voor Gods aangezicht zoals zijn vader David dat had gedaan.² Op dat laatste is hij ten slotte aan het eind van zijn leven uitgegleden, daar hij afgodendienst pleegde.

In ieder geval had hij een bewogen hart, lees zijn gebeden maar eens.³ Hij had inderdaad een ongelofelijke kennis en wijsheid, zodat velen kwamen luisteren naar zijn 3000 spreuken en 1005 liederen.⁴ En zijn hofhouding had werkelijk stijl en allure; zelfs de koningin van Seba was daarvan onder de indruk.⁵ Zoals hij de kunst stimuleerde en het geweldige bouwprogramma dat hij verwezenlijkte, het kende zijn weerga niet. Een gouden eeuw was het, een renaissance. We dromen er wel eens van zo'n tijdperk mee te kunnen maken. Jezus noemt op zeker moment die heerlijkheid van Salomo, en maakt de merkwaardige opmerking dat de heerlijkheid van Salomo in het niet valt bij de heerlijkheid van de leliën des velds.⁶ Om tot volledig begrip hiervan te komen, is het verstandig die perikoop uit de Bijbel te lezen, want hij bevat een paar heel wijze lessen.

Schoonheid zit hem niet in uiterlijk vertoon. Jezus laat zien dat de werkelijke waarde niet ligt in wat wij eten en drinken, of in hoe wij ons kleden, maar in de mate waarin het koninkrijk Gods openbaar wordt en de gerechtigheid daarvan. Dan blijkt opeens dat de essentie van die lelie de grootheid van God verkondigt: waarheid, echtheid, waardigheid en een diepe schoonheid en wij moeten dat pure laten zien. Als wij ons daarmee kleden,⁷ wordt al het andere ons bovendien geschonken. Ook leert het ons bij de dag te leven. Zo mogen we als kinderen zorgeloos zijn.

Dit zijn zaken, die juist degenen die creatief bezig zijn, behoren te overdenken. Mediteer maar eens over het genoemde bijbelgedeelte.⁶

1 1 Kon. 3:1-15; 2 Kron. 1:1-13

2 2 Kron. 7:17

3 2 Kron. 6:1-7:3, 11-22

4 1 Kon. 4:29-34

5 1 Kon. 10:4-5; 2 Kron. 9:3-4

6 Matt. 6:25-34

7 Vgl. ook 2 Kron. 6:41.

19. DE TEMPELBOUW

Het is goed eens de hele bouw van de tempel te volgen,¹ want het leert iets over gevoel voor kunst en schoonheid. De bouw en de vormgeving waren gebaseerd op de gedachte dat God zo groots is, dat zelfs de hemelen Hem niet kunnen bevatten, dus moest de tempel een expressie zijn van die grootheid.² Het is waarschijnlijk het meest mooie en kostbare gebouw dat ooit gemaakt is.

Wat een kostbare stenen, wat een vormgeving, wat een graveerwerk, wat een benodigdheden, wat een beeldhouwwerk, wat een tempelgerei, wat een pracht, tot de deuren toe... Om stil van te worden.

Waar we evenwel niet altijd bij stil staan is, dat er om zoiets tot stand te brengen een heleboel vaklieden en kunstenaars nodig zijn. Dus er was een breed draagvlak van architecten, beeldhouwers en vaklieden, mensen die konden rekenen, vormen, graveren, gieten, weven, enzovoort. Ooit gelezen dat op de bouwplaats geen hamer, zaag of beitel gebruikt werd?³ Dat dus alles passend elders vervaardigd werd? Hier is toch wel sprake van een grote klasse kunstenaars.

De inwijding van de tempel was op dezelfde manier een grote kunstmanifestatie.⁴ Wat een kleur en schoonheid van kleding, wat een instrumenten, muziek, waardigheid en koninklijkheid. Die imponerende inwijding had wel tegelijk een diepe geestelijke waarde.

Maar al die kunstenaars hadden leiding en visie nodig. Dan staat er iets heel merkwaardigs. In Israël was er geen talent te vinden om dit te kunnen leiden.⁵ Die superkunstenaar kwam uit Tyrus: Churam-Abi, de zoon uit een gemengd huwelijk (de moeder kwam uit Israël, de vader uit Tyrus, iets wat dus eigenlijk helemaal niet volgens de wet kon...!)⁶ Maar deze man was begiftigd met de kennis en de wijsheid die nodig waren. In hem wordt eigenlijk de ware kunstenaar openbaar: grote menselijke vaardigheden, die ontvangen van en geleid worden door God. Men kan ook zeggen: zijn grote kunde wordt gestuurd door de Geest van God. Precies hetzelfde kwamen we tegen in hoofdstuk 10 bij het vervaardigen van de tabernakel. Wat mij ook opvalt, is dat de bouwsels of de voorwerpen nergens opgesierd worden met 'religieuze propaganda'. Nergens goedbedoelde bijbelverzen of kretologie. De ongelofelijke schoonheid ademde de kracht en de eeuwigheid uit van Jahweh. Iets wat werkelijk mooi is, heeft geen opdruk nodig.

Aan het slot van de inwijding van de tempel lezen we, dat de heerlijkheid des Heren de tempel vulde en wel zo sterk, dat er niet eens (staande) dienst gedaan kon worden.⁷ God had plezier in het geschapene, zijn zegen rustte op het gecreëerde.

Laten we dit eens vergelijken met onze situatie. Hebben wij dat gevoel voor schoonheid en expressie verloren? Dan wordt het tijd dat we net als die architect Churam-Abi de van God te

ontvangen wijsheid en kennis krijgen om opnieuw uitdrukking te geven aan de schoonheid en majesteit van God. Goedbedoelde bijbelteksten zijn dan echt niet meer nodig. Daarbij mogen wij van buitenstaanders, niet-christenen, leren op kunstgebied.

Echte geestelijke diepgang en grote kunst horen bij elkaar. Het zijn in wezen dezelfde geestelijke processen, die ons moeten sturen.

En wat was ten slotte het effect op het volk na de bouw en inwijding? Het ging naar huis, verheugd en welgemoed!⁸ En die hoop mag ook onze kunst wekken.

1 1 Kon. 5:17-6:38; 2 Kron. 2:5-4:22

2 2 Kron. 2:5-6

3 1 Kon. 6:7

4 2 Kron. 5:2-7:10

5 2 Kron. 2:7-14

6 1 Kon. 7:14

7 2 Kron. 5:13-14

8 2 Kron. 7:10.

20. OVEREENKOMST

Terwijl ik mediteerde over aspecten van creativiteit en expressie werd mijn aandacht getrokken door het bijzondere leven van twee grote profeten, namelijk Elia en Elisa.

Graag geef ik hier een korte opsomming van bijzondere momenten uit het leven van Elia¹, hoe God hem gebruikte:

- Zijn eten werd door vogels gebracht.
- God zorgde dat zijn meel en olie niet oprakten.
- Hij ontmaskerde de valse priesters en hun waarden op de Karmel.
- Hij kreeg wondereten, waardoor hij veertig dagen kon lopen.
- Hij sprak steeds de waarheid, waarbij hij zijn leven riskeerde tegenover koning Achab.
- Hij liet vuur neerdalen om mensen te verteren.
- Hij liet de regen wegblijven, zodat er droogte kwam en het volk boete deed.

Nu een opsomming van bijzondere momenten uit het leven van de opvolger van Elia: Elisa². God gebruikte hem:

- Hij maakte water gezond.
- Een oliekruikje schonk vele vaten vol.
- Hij wekte een jongen tot leven.
- De wonderbare spijziging van honderd man.
- Hij genas Naäman, door zijn geloof te testen.
- Hij liet een bijl bovendrijven.
- Hij intervenieerde in een oorlog, door het leger van Aram met blindheid te slaan.
- Hij openbaarde de aanvalsplannen van de vijand.
- Hij voorspelde het ontzet van Samaria.
- Hij zag de onzienlijke legers van God, de vurige paarden en wagens.

Deze twee waren nog eens mannetjesputters; zij maakten nog eens wat mee. Dat is een begrijpelijke reactie. Maar het is goed dieper te kijken. Zij maakten dit alles mee, omdat zij steeds zeer nauwkeurig naar de stem van God wilden luisteren. Ze leefden niet zomaar; ze kenden doel, roeping en opdracht. Daardoor was er het avontuur, het ongewone, het bijzondere, het bovennatuurlijke. Daardoor konden ze in verschillende situaties andere antwoorden hebben. Niet dat hun leven makkelijk was. Er was veel strijd, maar ook waren er geweldige overwinningen.

Elia en Elisa waren zo bijzonder, omdat ze geroepen waren door God en omdat de kracht van God in hen was. Het was zijn Geest die hen stuurde en leidde, zodat ze al die dingen

konden doen.³

Dit alles vertoont grote overeenkomsten met het leven van een kunstenaar. Zoals deze twee profeten een soort levenskunstenaars waren, zo zijn kunstenaars een soort profeten. Echte kunst heeft ook iets profetisch in zich, omdat zij een andere werkelijkheid openbaart. Als we de mogelijkheden van de kunst vergelijken met het leven van deze profeten, dan hebben we heel wat om over te mediteren. Kunst ontmaskert onwaarheden en verkeerde waarden. Voor kunst moeten we soms ons hele bestaan inzetten. Kunst doet soms wonderen in ons eigen leven en in dat van het publiek. Zonder kunst sterft een volk, dus kunst staat gelijk met voedsel. Kunst kan mensen tot leven wekken, door hen opnieuw gaven en talenten te laten ontdekken. Kunst is een openbaring. Kunst maakt het onzienlijke zichtbaar. Kunst is genezend. Kunst toont geloof...

Zo kunnen we nog wel een tijdje doorgaan. Het is voor een kunstenaar goed eens over de levens van deze profeten na te denken en te zien waar er raakvlakken zijn met het eigen leven. Dat kan een grote bemoediging zijn in de dagelijkse strijd om creativiteit.

'Want het gebed van een rechtvaardige is krachtig en mist zijn uitwerking niet. Elia was een mens als wij, en nadat hij vurig had gebeden dat het niet zou regenen, is er drieëneuhalf jaar lang geen regen gevallen op het land. Toen bad hij opnieuw, en de hemel gaf regen, en het land bracht zijn vrucht weer voort.'⁴ Als wij dus rechtvaardig zijn, is duidelijk dezelfde kracht en autoriteit voor ons weggelegd. Formuleer het eens zo: *'De kunst van een rechtvaardige...'*

¹ Elia: 1 Kon. 17:1-24; 18:20-46; 19:5-8; 20:1-22; 21:18-20; 2 Kon. 1:9-12

² Elisa: 2 Kon. 2:19-22; 4:1-7, 35-37, 42-44; 6:1-7:20

³ 2 Kon. 2:9

⁴ Jak. 5:16-17.

21. WAAROM GEHAZI GEEN PROFEET WERD

Al lezend over het leven van Elisa, kwam ik een paar keer de naam van zijn helper Gehazi tegen. Zoals Elisa de helper was geweest van Elia, zo was Gehazi de helper van Elisa. Waarom was Elisa wel profeet geworden, en was dus Elia in zijn roeping en bediening opgevolgd, en waarom werd Gehazi geen profeet?

Hier volgen drie voorbeelden uit het leven van Gehazi, die iets duidelijk zullen maken. Dankzij het woord van Elisa, had een vrouw uit Sunem een zoon gekregen. Deze jongen overleed op zekere dag. De vrouw reisde naar Elisa toe en bij hem aangekomen, greep zij de voeten van de profeet. Gehazi wilde deze vrouw terugstoten. Wat hij niet zag, was dat deze vrouw bitter bedroefd was.¹ Gehazi miste het vermogen om zich in anderen in te leven en kende geen barmhartigheid, liefde en zorg. Gehazi krijgt dan de opdracht om de staf van Elisa op het gezicht van de dode jongen te leggen. Dan komt hij terug met het negatieve bericht dat de jongen niet ontwaakt.² De wijze waarop dit gebeurt, toont dat hij geen geloof heeft.

Nadat Naäman genezen was, wilde Elisa voor zijn raad geen geschenken aannemen. Gehazi holt echter Naäman achterna en onder valse voorwendsels krijgt hij kostbare geschenken los van Naäman.³ Dit toont duidelijk hebzucht en jaloersheid, dus afgoderij.

Kunstenaars, maar ook opkomende leidlieden moeten nooit op Gehazi lijken.

Ogenschijnlijk had Gehazi alles mee: de juiste positie, als leerling de potentiële opvolger van Elisa, in dienst van God. Maar in zijn hart was het mis.

Er was geen echt leven, er was geen geduld, geen echte kracht en geen barmhartigheid.

Gehazi was alleen maar op de status van profeet uit, niet op het zijn van een profeet.

Dit zal altijd het grote probleem blijven van voorlopers en navolgers. Toch kan de navolger groter worden dan de voorloper. Kijk maar eens terug naar het vorige hoofdstuk, waaruit blijkt dat Elisa nog grotere dingen heeft gedaan en meegemaakt dan Elia.

Maar zoiets is afhankelijk van de instelling, de hartsgesteldheid. Deze was bij Gehazi verkeerd, maar bij Elisa goed. Elisa ging door in dezelfde kracht als Elia; hij bad zelfs om een dubbel deel en kreeg dat ook.⁴ Het ging Elisa om de essentie.

Elisa kreeg als symbool de mantel van Elia. Gehazi verdween roemloos, melaats tussen de coulissen van de geschiedenis.

Waar zijn de kunstenaars, die de profetenmantel oprapen?

¹ 2 Kon. 4:27

² 2 Kon. 4:31

³ 2 Kon. 5:20-23

⁴ 2 Kon. 2:9-14.

22. WEES NIET BANG OM TE ZIJN WIE JE BENT

De profeet Jesaja mag op een zeker moment een heel ontroerend woord doorgeven: God bevrijdt zijn volk.¹ Ik raad u aan om dat hele gedeelte goed te lezen. Hier volgt het: *'Luister naar mij, Jakob – Israël, door mij geroepen. Ik ben het! Ik ben de eerste, ik ben de laatste! Eigenbandig heb ik de aarde gegrondvest, met mijn rechterband de bemel ontvouwd; wanneer ik de sterren roep, treden ze aan. Kom allemaal, verzamel je en luister. Wie van hun goden heeft dit aangekondigd: 'De man die de liefde van de HEER geniet, zal diens plannen met Babylonië uitvoeren en bij de Chaldeeën zijn macht doen gelden?' Ik was het die dat zei! En ik heb hem geroepen, ik laat hem komen, en wat hij onderneemt zal slagen. Kom naderbij en luister hiernaar. Van meet af aan heb ik openlijk gesproken, vanaf het begin van de geschiedenis was ik erbij. – God, de HEER, heeft mij gezonden, met zijn geest. – Dit zegt de HEER, je bevrijder, de Heilige van Israël: Ik ben de HEER, jullie God, die jullie onderricht in je eigen belang, die jullie leidt op de weg die je gaat. Luisterde je maar naar mijn geboden, dan zou jouw vrede zijn als een rivier, en je gerechtigheid als de golven van de zee. Je nageslacht zou zijn als het zand, je nazaten ontelbaar als zandkorrels. Je naam zou nooit worden uitgewist, maar voor altijd bij mij voortleven. Trek weg uit Babel, ontvlucht de Chaldeeën! Verkondig dit met luid gejuich, laat het boren, laat weten tot aan de einden der aarde: 'De HEER koopt zijn dienaar Jakob vrij!' Hij voert zijn volk door de woestijn, ze zullen geen dorst lijden; hij laat water voor hen stromen uit de rots, hij klieft een rots en het water gutst eruit. Goddelozen zullen geen vrede kennen – zegt de HEER.'*

In dit gedeelte roept God ons op Hem te volgen, naar zijn stem te luisteren en de weg te gaan die Hij voor ons bereid heeft. Het is de weg van de Geest, de weg van bevrijding. De weg van het leren kennen van God, dat is luisteren naar zijn stem opdat het ons wel zal gaan.² Het is de weg van de levenskunst van God, die vrede en gerechtigheid geeft.³ Die kunst van vrede en harmonie was niet te vinden in het gebied waar het volk zich bevond, het gebied dat beheerst werd door de Chaldeeën; dat is Babel. God zegt duidelijk: trek eruit weg...⁴

Abraham moest daar indertijd uit weg trekken; nu het volk er in ballingschap was, moest het er opnieuw uit wegtrekken. Waarom is het zo belangrijk om met Babel en de Chaldeeën te breken? Babel staat voor verwarring. Babel staat voor het menselijk streven zijn eigen weg te gaan en zijn eigen verlossing te willen bewerken. Babel staat voor 'het vlees' en niet voor de Geest. De torenbouw leidde uiteindelijk tot niets;⁵ Babel staat bovendien voor tovenarij, occultisme, astrologie, allerlei vormen van religie, -ismen, -logieën en -sofieën en, om met 'Star Wars' te spreken, het staat voor de 'dark side of power'. Chaldeeën en Babel staan voor

slavernij, omdat ze de mensheid en de scheppingsdrang van God knechten. Daarom roept God ons zo nadrukkelijk op daaruit weg te trekken.⁴ Zelfs zegt God dat we het met jubelgeluk tot het einde der aarde mogen laten horen: God verlost van Babel en de Chaldeeën. Het geeft Gods kinderen de vrijheid zichzelf te kunnen zijn.

We mogen, liever nog, we moeten onze eigen identiteit bewaren en ons niet laten knechten door heersende opvattingen over maatschappij, over kunst. Die staan vaak haaks op wat God wil. De laatste decennia hebben scholen van kunst en cultuur gebroken met wat eeuwen lang als normaal werd gezien: de opvattingen en vormgevingen van vrede, harmonie, schoonheid, positieve krachten (geesten), rechtvaardigheid, gerechtigheid en waardigheid. Al deze door God gegeven principes tellen vaak niet meer. Babel heerst weer, de Chaldeeën hebben weer 'hun dictatuur gevestigd'. Want iedere kunstenaar, die het niet met hen eens is (c.q. iets anders durft neer te zetten dan de heersende trend of het beleid), staat al heel snel buiten het subsidiecircuït. Zij worden niet meer besproken en hebben moeite om exposities te krijgen in galerieën. Er wordt vaak heel makkelijk door recensenten negatief over hun persoon en werk gesproken. Sommige christen-kunstenaars hebben grote angst om te tonen wie ze zijn, omdat de gestuurde publieke opinie hen kan laten vallen. Hoe dan ook. God roept ons op onszelf te zijn en uit Babel weg te trekken en niet mee te doen met de Chaldeeën. Als we hier even verder over nadenken, spreekt het zo vanzelf: het goddeloze kent alleen maar onrust en onvrede,⁶ en dat werkt door in het leven, in de kunst, in de cultuur. Echte kunst kan alleen maar ontstaan uit harmonie en harmonie ontstaat alleen maar als onze creatieve gaven in overeenstemming zijn met het creatieve van God.

In de kunstgeschiedenis worden tegenwoordig vaak alleen nog maar de werken van een kunstenaar besproken en nauwelijks nog het leven van de persoon, die die werken maakte; er is dus verlies aan geschiedenis, aan context. Gaat men zich in het leven van die grote kunstenaars verdiepen, dan blijkt dat ze vrijwel allemaal tot enige decennia geleden, hun kunst maakten vanuit een diep religieus besef. Zij putten uit de Bron. Doen wij dat ook? Het wegtrekken uit Babel wil niet zeggen wereldvreemd worden. Het is niet de bedoeling op Mars te gaan wonen. Wij blijven leven en werken in de wereld, maar zijn niet langer van deze wereld.⁷ Het afstand nemen van Babel heeft er niet mee te maken of we wel of niet op zondag fietsen of ouderwetse kleding dragen, maar of we anders van geest zijn; het gaat om ons hart, onze instelling. We zullen ons niet laten knechten door de heersende mening. Durf ermee te breken, durf je (christelijke) identiteit te tonen. Daarmee bedoel ik niet dat we specifiek religieuze kunst moeten maken. Dat is een mogelijkheid. Het gaat er gewoon om te laten zien vanuit welke gedrevenheid of achtergrond we creatief zijn; het gaat erom dat we de eer aan God geven en verder geweldige kunst maken, liefst de beste. Wij zijn natuurlijk bang voor ons brood. Terecht, want sommige kunstenaars, die het aandurfdën te laten mer-

ken dat ze christen waren, hebben soms behoorlijk hun neus gestoten...

Toch belooft God uitkomst in de woestijn: water uit de rots.⁸ Ook voor nu geldt die belofte nog. Ook in andere door God geïnspireerde woorden komt hetzelfde thema terug, onder andere in Jesaja 51:1 tot 52:12. Heb geen vrees voor mensen, God zal de woestijn maken tot Eden en de wildernis tot een oord van vreugde, loflied en geklank van gezang. Is dat niet een prachtige vergelijking met onze huidige cultuur? Er komt opnieuw licht. We mogen onze hoofden opheffen. De beker van bedwelming wordt weggenomen.⁹ Er komt helderheid en licht onder Gods volk. We zullen niet wegvluchten, maar vol waardigheid bewust wegtrekken.¹⁰

Even verderop zegt Jesaja: *'Ongelukkige, zo opgejaagd en ongetroost. Met fijne leem zal ik je stenen inleggen, op saffier zal ik je grondvesten. Ik maak je torens van robijn, je poorten van beril, je muren van kostbare edelstenen. Al je kinderen worden onderricht door de HEER, rust en vrede zal hun ten deel vallen; gerechtigheid zal je fundament zijn. Je zult niets meer te vrezen hebben: onderdrukking zal je niet bereiken, voor terreur blijf je gevrijwaard.'*¹¹Hoe mooi, dit herstel van schoonheid en waardigheid. Herstel van kunst, maar wel heel duidelijk gebed in een geestelijk reveil.

*'De HEER zal je voortdurend leiden, bij zal je verkwikken in dorre streken, bij maakt je botten sterk en krachtig. Je zult zijn als een goed bevoloeide tin, als een bron waarvan het water nooit opdroogt. Je eigen mensen zullen weer opbouwen wat al eeuwenlang verwoest ligt; fundamenten, door vroegere generaties gelegd, zullen weer worden hersteld. Dan zal men je noemen 'Hersteller van muren', 'Herbouwer van straten'.*¹²

God wil herscheppen en nodigt ons uit tot dit uitnemende werk. Er ligt een hele cultuur op ons te wachten.

1 Jes. 48:12-22

2 Jes. 48:17

3 Jes. 48:18

4 Jes. 48:20

5 Gen. 11:1-9

6 Jes. 48:22; Jes. 57:20-21

7 1 Joh. 4:17; 5:4

8 Jes. 48:21

9 Jes. 51:22

10 Jes. 52:11,12; Jes. 55:12

11 Jes. 54:11-14

12 Jes. 58:11-12.

23. INVLOED

Het leven van de profeet Jeremia was niet eenvoudig. Hij moest onheil profeteren over het land waarvan hij hield. Hij moest ondergang aanzeggen bij de mensen om wie hij gaf. Toch was Jeremia in staat zijn opdracht uit te voeren omdat God hem daartoe de autoriteit had gegeven.

*'En de HEER strekte zijn band uit, raakte mijn mond aan en zei tegen mij: 'Hiermee leg ik mijn woorden in jouw mond. Nu, op deze dag, geef ik je gezag over alle koninkrijken en volken, om ze uit te rukken en te verwoesten, om ze te vernietigen en af te breken, op te bouwen en te planten.'*¹ God gaf dus aan Jeremia een duidelijke opdracht en de macht die uit te voeren.

Toen ik deze tekst las, moest ik denken aan de rol van de kunst in onze samenleving. Want datgene, wat de cultuurmakers het volk in de kunst voorhouden, kan opbouwen of afbreken.

Tot aan enige decennia geleden ging men er in de heersende kunststriching nog vanuit dat kunst eeuwige principes als schoonheid, integriteit en waardigheid moest dienen. Kunst was dus in wezen opbouwend — of ze nu realistisch was of non-figuratief.

Die principes heeft men laten vallen. Kunst kan nu ook decadent zijn, of afbrekend, nihilistisch, negatief, het goede verwerpend. Dit werd enige decennia geleden door een handjevol avant-gardisten uitgedroefd en blijkt nu grote invloed te hebben in onze samenleving. Het lijkt alsof op de kunst marxistische principes zijn losgelaten: al het bestaande moet eerst een puinhoop worden, en op die puinhoop zal een nieuwe kunst voor een nieuwe maatschappij ontstaan.

Het is tragisch, dat zovelen zich door die principes laten leiden en het negatieve c.q. onhumane, agressieve, destructieve, platvloerse, seksistische, hebzuchtige in hun kunst tot uitdrukking brengen. Dat houden ze aan het volk voor, zodat de maatschappij nu ook beïnvloed wordt door negatieve kunst. Overal zien we afbraak van waarden en normen, de ondergang van het avondland. Waar zien we nu nog kunst die verheft, die een beschavende werking heeft, die humaan is? Die eeuwige schoonheid, gerechtigheid, waarden en waarheid predikt?

Jeremia was zich goed bewust van de macht van zijn woord. Maar zijn de kunstenaars van vandaag zich ook bewust van de macht van hun kunstuitingen? Of willen ze niet zien dat het geen zij het volk voorhouden in drama, poëzie, film, muziek, beeldhouwkunst, architectuur of schilderkunst ook werkelijk invloed heeft? Geen enkele cultuur die zich aan decadente principes overgaf, heeft stand kunnen houden.

Zoals het woord van Jeremia machtig was,² zo is de kunst machtig. En zoals God Jeremia de

macht gaf om af te breken en om te bouwen, zo heeft de kunst die macht.

Dit betekent, dat de cultuurmakers moeten veranderen. Zij moeten het onderwerp worden van ons gebed, onze aandacht, ons liefdebetoon. Ook betekent het dat de christenen met creatieve gaven hun posities moeten gaan innemen en zich niet langer uit de cultuur moeten terugtrekken. Vaak komen we alleen maar zorg voor het eigen heil tegen. *'Als we maar de zekerheid van onze redding hebben, gaan we niet verloren en hebben we eeuwig leven.'*

Dat is natuurlijk waar, maar wat doen we daarmee en daarna? Er ligt nog wel een heel leven op deze aarde voor ons.

In het 'Onze Vader' bidden we: 'Uw Koninkrijk kome, niet alleen in de hemel, maar ook op de aarde.' Waarom laten we ons dan zo weinig gelegen liggen aan deze aarde?

Laten we de christen-kunstenaars oproepen meer dan ooit fantastische, ongelooflijk mooie, diep aansprekende, verheffende kunst te maken; kunst met waarde en waarden.

Er is slechts een handjevol sublieme kunstenaars nodig om als het zout in de pap te dienen, om de pap weer smakelijk te maken.

De cultuurmakers zijn de smaakmakers, het is tijd dat de christenen hun positieve macht gaan uitoefenen.

¹ Jer. 1:9-10

² Jer. 33:3

³ Wat je met je leven dan doet, zie deel 4 van deze serie: 'De boodschap' en deel 6: 'De gemeente en de publieke ruimte.'

24. DE GROTE MISLEIDING

Op zekere dag gebeurde er iets afschuwelijks onder het volk van Israël. De profeten luisterden niet meer naar de stem van God, Jahweh, maar ze profeteerden door de afgod, Baäl. De profeten, de ogen van het volk, zagen niet meer helder. Ze waren min of meer collectief vervuld met een valse geest, en zo ging het volk naar de ondergang. Het betekende een ramp voor de natie.

Hoe was dat gekomen? Zoiets gebeurt niet vanzelf. Het antwoord is erg hard: omdat men, onder aanvoering van de leiders, de bron van levend water, de Heer, verlaten had.² De gevolgen blijven niet uit: er komt eigenbelang, onrecht, onrechtvaardigheid; het ego heerst. Het lijkt net alsof de profeet Jeremia, die dit alles signaleert, het over onze tijd heeft. De bron van levend water, de Heer — als Inspirator en Leider voor de samenleving — is verlaten. Er zijn veel Baäls en veel Baälsprofeten. Naar al die profeten wordt geluisterd, maar niet naar God. Is de ondergang onontkoombaar?

Zelfs bij de onheilsprofeet Jeremia is er hoop: Erken je ongerechtigheid, erken dat je je eigen weg bent gegaan.³ Keer terug van je dwaalwegen, keer terug naar waarden en normen, gebruik je verstand, want alleen het kennen van God zal helpen.⁴

Ook voor ons land, nu, is het nog niet te laat. Ommekeer is mogelijk, herstel is mogelijk. Laten we onze stem verheffen en God zoeken. Maar niet alleen dat, laten we ook onze stem verheffen tegen de Baälsprofeten. De ergste Baälsprofeten zijn de hedendaagse cultuurmakers. Hun stem wordt overal gehoord, in de opvoeding, in scholen, in de media, in de cultuur, in de regering, in bladen... Hoe kunnen wij onze stem laten horen?

Door waar we kunnen posities in te nemen in het bedrijfsleven, bij de overheid, in de media, enzovoort. En als we dan onze stem verheffen, moet het niet zijn om te zeggen dat zij het bij het verkeerde eind hebben en wij bij het rechte. Dat heeft geen zin, daar wordt niet naar geluisterd. Bovendien zullen zij er discriminatie in zien. Maar hoe zullen we dan wel onze stem laten horen?

Hierin geeft de profeet Jeremia inzicht. Hij geeft het positieve alternatief. Als we God volgen, dan heeft Hij voor ons een 'uitgezocht land, een allersierlijkste erve' bereid.⁵ God maakt het land vol positieve uitingen, vol kunst. Als wij een bijzondere, boeiende samenleving willen hebben, moeten we God volgen. En wat mij betreft mag dat vertaald worden in een samenleving die beschaving kent, die niet alleen op het eigen gewin uit is; een samenleving die sociaal is, de zwakke steunt, die open is naar anderen, die tolerant is, die vasthoudt aan waarden en normen, die een afschuw heeft van geweld, lomp gedrag, ongerechtigheid, bedrog, exploitatie, enz...

Het bestaan van degene die zich bekeert van die afgoden en die gruwelen wegdoet, wordt tot een zegen.⁶ Dus hoeven we niet te vluchten, maar mogen we in dit land blijven wonen. De verandering begint dus in onszelf, hier begint de renaissance: niet ons ego op de troon, maar God. Niet langer slaaf zijn van de consumptiemaatschappij, de media, de TV, de auto, het huis... Maar in naam van God heersen over onszelf. Zo ontstaat er een herboren gezin, een herboren kunst, een herboren leven, en ga zo maar verder.

Het herboren zijn, wordt zeer nadrukkelijk door Jeremia genoemd:⁷ dat is het doen van waarheid, recht en gerechtigheid, dat is elkaar zegen toebidden. Wat een geweldige opdracht! Het grootse zit in de eenvoud: u kunt hier vandaag al mee beginnen. Doe de waarheid en volg de leugen niet. Doe recht, wees eerlijk en benadeel een ander niet meer. Doe gerechtigheid en houdt dus rekening met een ander. Ga anderen zegenen. En doe al deze dingen vooral ten aanzien van hen die geen christen zijn.

God geeft nog een bijzondere zegen op het positieve alternatief: de vroege regen en de late regen en oogst voor hen die God vrezen (dat is God dienen en volgen). Want het zijn onze ongerechtigheden en zonden, die het goede tegenhouden.⁸ De oude weg van God geeft rust voor de ziel.⁹ En juist in rust en harmonie kan het goede groeien en kunnen wij ons ontplooien.

Ons land, onze samenleving lijkt net een veld vol dorens en distels. Zo door blijven gaan, heeft geen zin. God roept ons toe: ontgin nieuw land!¹⁰ Dus niet ontmoedigd zijn, maar beginnen. Begin vandaag met het positieve alternatief, ontgin nieuw land en zaai niet langer tussen de dorens en distels. Waar in uzelf of in uw omgeving dorens zijn, ruk ze uit, laat ze niet staan, ontgin nieuw land. Nieuw land ontginnen is ook een aanzet om creatief nieuwe dingen te doen in alle vormen van kunst.

¹ Jer. 2:8, 11-13, 26-27; Jer. 5:30-31; Jer. 6:13-14

² Jer. 2:13

³ Jer. 3:13

⁴ Jer. 3:15

⁵ Jer. 3:19

⁶ Jer. 4:1

⁷ Jer. 4:2

⁸ Jer. 5:24-25

⁹ Jer. 6:16

¹⁰ Jer. 4:3b.

25. OOK DE KLEINE PROFETEN ZWIJGEN NIET

Soms denken we dat we tot de giganten moeten behoren alvorens recht van spreken, van expressie te hebben. We vergeten dat al die groten eens klein zijn begonnen.

Dat is een bijbelse regel: wie trouw is in het kleine, zal ook trouw zijn in het grote en God zal hem, als hij trouw is in het kleine, ook over het grote stellen.¹ Dat trouw zijn, heeft te maken met betrouwbaarheid, de waarheid doen en vorm geven, integer zijn.

Dat begint in het klein en groeit steeds meer uit. De weg naar boven begint onderop. Men is echt niet opeens een Jesaja, een Jeremia, een Elia, een Elisa, een Daniël of een Ezechiël. Ook deze bijzondere mensen moesten eenmaal beginnen. Zelfs al waren ze op zeker moment groot, dat betekende nog niet dat ze ook erkend werden. Sommige profeten werden pas eeuwen later in het gelijk gesteld. We zullen dus nooit mogen verlangen dat de grote menigte zal erkennen dat we de waarheid verkondigen. Maar zoals de profeten hun stem verhieven omdat ze niet zwijgen konden, zo zullen wij als artiesten niet mogen blijven zwijgen en ook in het kleine (b.v. situaties, locaties, exposities, concerten, etc.) getuigenis geven van en vormgeven aan de waarheid en gerechtigheid. Dat is de profetische taak van iedere artiest.

Bij de kleine profeten ontdekken we duidelijk dezelfde lijn als bij de grote broers. Het formaat mag dan wel kleiner zijn, maar het is dezelfde muziek. Hoor wat ze zeggen:

*'Niet door eigen kracht of macht (...) — zegt de HEER van de hemelse machten — maar met de hulp van mijn Geest.'*² Alleen door zijn Geest, door zijn vervulling komt er verandering.

'De rechtvaardige zal door zijn geloof leven.' (vert. 1951) *'De rechtvaardige zal leven door zijn trouw.'* (NV)³ Niet door daden, ambities, passies, egoïsme, zelfzucht, geld, religieuze regels, of achter een vrome buitenkant; maar door één ding: geloof in God en het daarnaar handelen.

'Mchtig is het leger dat zijn (=Gods) woord volbrengt.' (vert. 1951)⁴ Het maakt duidelijk dat als we Gods woord in geloof doen, er grote macht en autoriteit van afstraalt. We hebben kracht, we zijn geen mensen die over het hoofd gezien kunnen worden.

*'God, de HEER heeft gesproken, wie zou er niet profeteren?'*⁵ Dit geeft de gedrevenheid weer van iemand in wie (de) waarheid/echtheid (van God) is. Hij kan het niet inhouden, hij moet het uiten. Zo is de instelling van de ware gelovige en de ware artiest.

Ook deze kleine profeten zijn haarscherp in hun oordeel over degenen, die leugengoden volgen, die vals profeteren en de wet van God verwerpen.⁶ *'Niet je kleren moet je scheuren, maar je bart.'*⁷ Ons innerlijk moet veranderen en niet de buitenkant. Aan onecht berouw heeft de Heer niets.

*'Zaai rechtvaardig! Oogst met liefde! Ontgin nieuw land!'*⁸ Dat is de ware werkwijze. Het geeft weer wat onze instelling moet zijn, wat we moeten doen, hoe we het moeten doen, met de moed om steeds opnieuw te beginnen. Daarop laat de Heer gerechtigheid regenen! *'Zoek het goede, niet het kwade. Dan zullen jullie leven, en dan zal de HEER, de God van de hemelse machten, met jullie zijn.'*⁹

*'Daarna zal zich dit voltrekken: Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft. Jullie zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen zullen dromen dromen, en jongeren zullen visioenen zien; zelfs over slaven en slavinnen zal ik in die tijd mijn geest uitgieten.'*¹⁰ Wat een machtige visionaire belofte, dat vergezicht gaat God in onze dagen vervullen. Wat een inspiratie, wat een visies gaat Hij geven aan ieder van ons.

*'Wees niet bang meer, akkers, barst uit in gejubel, want de HEER doet grote daden!'*¹¹ Het bijzondere hiervan is dat het land letterlijk de zegen van God zal ervaren. Wat een uitzicht! Het volgende vers laat dan ook zien, dat er op alle fronten vrucht komt. Dan is er reden voor feest: *'Vier, o Juda, uw feesten.'*¹²

Allemaal uitspraken van diverse kleine profeten. We zien ze zo makkelijk over het hoofd, maar God telt ze wel en ziet ze voor vol aan. Dit mag een les zijn voor de grote profeten onder ons: laat de kleine profeten in hun waarde, want het gaat om wat ze tot uitdrukking brengen. Al is het maar een eenvoudige creatieve gave, bijvoorbeeld iemand die mooie wimpels maakt, God telt het wel. We moeten ons nooit beroemen op reputaties, inzichten, visioenen, de grootte van ons publiek, de verkoop van onze cd's, boeken en schilderijen, het aantal opdrachten of professionele erkenning. Voor God hebben de kleine profeten evenveel waarde.

Dit gaat de gemeente evenzeer aan. Het is mij opgevallen dat men gemakkelijk een succesvol iemand steunt, bijvoorbeeld de eigen voorganger of een populaire zanger. Maar daar blijft het dan bij. God zegt heel duidelijk dat de Leviet evenveel ondersteuning nodig heeft als de priester.¹³ De kunstenaar, de profeet evenveel als de voorganger. Dat kan op vele manieren: moreel, financieel, met middelen of met gebed. Maar we zullen iedereen met gaven moeten ondersteunen.

De kleine profeten zijn ook van waarde, de kleine profeten mogen niet zwijgen.

1 Matt. 25:21

2 Zach. 4:6

3 Hab. 2:4

4 Joël 2:11b

5 Amos 3:8

6 Amos 2:4

7 Joël 2:13

8 Hos. 10:12

9 Amos 5:14

10 Joël 2:28 (vert. 1951) = 3:1-2 (NV)

11 Joël 2:21-22

12 Nah. 1:15

13 Neh. 10:37, 39; 11:23; 13:10.

26. REVEIL

Als oprechte gelovigen zijn wij altijd heel verheugd over berichten omtrent geestelijke opwekkingen. Het is dan ook heerlijk om te horen dat veel levens vernieuwd worden en mensen in harmonie komen met de Schepper.

Wat ons meestal ontgaat, is het feit dat zeker in bijbelse tijden er een duidelijke relatie bestond tussen een reveil en een opbloei van de kunsten. Het Oude Testament geeft dan aan dat de zangers en musici weer functioneerden. Dat betekende dat deze weer creatief werden, gingen oefenen en dat er weer instrumenten gemaakt werden. Ook werd er weer bijzondere kleding voor de musici vervaardigd (waarvoor veel ambachtelijke kunst nodig was). Na tijden van groot verval moest ook vaak de tempel hersteld worden, wat vele andere kunstenaars in actie bracht.

Hieronder volgt een aantal van dergelijke gebeurtenissen. Onder koning Asa keert men terug tot God.¹ Het verbond wordt luidkeels bevestigd onder het geschal van trompetten en horens. Valse goden, valse kunst wordt weggedaan. De tempelmuziek van de Levieten functioneert weer.

Onder diens zoon Josafat zet de opwekking zich nog krachtiger voort.² Zelfs zorgde hij ervoor, dat de Levieten het volk gingen onderwijzen, wie Jahweh was en wat Hij wilde. De Levieten waren de zangers en musici. Het is zeker dat zij met grote feeling te werk gingen. Toch was deze koning niet volmaakt; hij werd zelfs een keer gevoelig op de vingers getikt door de profeet Jehu.³ Die correctie had te maken met zijn mensbeeld en Godsbeeld. Er zijn soms profeten nodig om opvattingen te corrigeren. Hebben wij dat ook niet hard nodig in de kunst en in het leven van de gemeente?

De Levieten stonden zeer hoog aangeschreven onder Josafat. Ze werden zelfs aangesteld als opziensers, opdat ook het toezicht en de rechtspraak goed zouden verlopen.⁴ Onder Josafat komt het op zekere dag tot een veldslag met de Moabieten en Ammonieten.⁵ Door een profetenwoord wordt de volgorde van het leger veranderd. Voorop gaan nu de kunstenaars... De Levieten musiceren en zingen uit volle borst. Er komt een geweldige overwinning, die extra gevierd wordt in een dal, dat daarna 'dal der lofprijzing' wordt genoemd.

Onder koning Joas is er weer een reveil.⁶ De Levieten worden ook nu verzameld en met zang en muziek is er een nieuwe toewijding aan God. De afgoden worden vernietigd en de tempel wordt hersteld.

Ook onder koning Hizkia is er een geweldig reveil.⁷ De Levieten heiligen zich en doen het onreine uit de tempel weg. Reiniging is een daad die men zelf stelt. Ook onder deze koning is er een opbloei van geestelijk leven en een reveil op het gebied van zang en muziek (Levieten) en op andere terreinen van kunst. Er was grote vreugde onder het volk en de lei-

ders, want deze opleving ontstond bij verrassing.⁸ Is dat niet het kenmerk van vele revivals? Het reveil is niet alleen een zaak binnen de tempel, er komt een complete maatschappelijke omwenteling. Het volk zelf verniet overal in het land de afgodsbeelden en gewijde palen. De kunst komt weer op straat. De Levieten proclameren Gods aanwezigheid met zang en muziek tot in de poorten.⁹ Na al die eeuwen doen deze bijbelverzen ons nog steeds het feestelijke ervaren. We zouden er wel bij willen zijn.

Onder koning Josia is er het laatste reveil voor de ballingschap.¹⁰ Ook hier weer herstel van de tempel en inwijding met zang en muziek. Uit al deze voorbeelden blijkt duidelijk de relatie tussen een ethisch reveil en een renaissance in de kunst. Dit alles is gebaseerd op het herstel van diepe eeuwige waarheden van God, die weer gaan functioneren in het dagelijkse leven. Hierbij was de 'beking' of reformatie van de koning vaak het startpunt.

Het overdenken van deze relaties: reveil-renaissance uit het Oude Testament, bracht mij ook tot een nader onderzoek van de geschiedenis van de laatste eeuwen.

Was het begin van de Renaissance ook niet in wezen een nieuwe geestelijke stellingname? De mens als individu, als schepping van God, kreeg weer waarde. De Reformatie is daar in zeker opzicht een vervolg op; er kwam een zinnetje bij: de mens is van zoveel waarde, dat Christus voor hem aan het kruis ging. Daar waar de Renaissance geestelijke principes losliet, liep dat uit op humanisme (de mens is zijn eigen God). De leiders van de vroege Renaissance maakten hun werk vanuit een diepe bewogenheid voor God, die de mens schiep naar zijn beeld. Het individu drukt dus die waardigheid uit. Het is jammer dat de cultuurgeschiedenis de geestelijke context en levensovertuiging van alle grote meesters uit de Renaissance vaak buiten beschouwing laat.

De Reformatie op haar beurt gaf ruimte voor nog meer vrijheid: zie daar de opbloei van de kunsten in de zestiende eeuw in de protestantse landen.

Het Reveil van de achttiende eeuw was een heel belangrijke geestelijke herleving. Dit Reveil gaf daarbij belangrijke impulsen voor zending, sociaal werk, en impulsen voor de kunst, hoewel deze helaas nooit geheel doorzetten. (Sommigen wijzen als reden daarvoor aan de storm van de Franse, puur heidense revolutie, die over Europa raasde.)

In de laatste twee eeuwen zijn er in diverse meer protestantse landen grote opwekkingen geweest (Engeland, U.S.A.). Het is te betreuren, dat sommige van die opwekkingen zich nooit doorgezet hebben tot in het dagelijkse leven van de hele cultuur. Wel waren er belangrijke impulsen voor hervormingen op politiek en sociaal vlak. Zo zijn de veranderingen in kinderarbeid, vrouwenarbeid, arbeidstijden, arbeidsomstandigheden, slavernij enzovoort, te danken geweest aan evangelische christenen (b.v. William Wilberforce, Engeland).

Toch blijkt dat aan het begin van de zeventiende eeuw de opvatting ontstaat (voor een deel door het piëtisme) dat cultuur/maatschappij en leven als een christen twee verschillende

zaken zijn (met een meerwaarde voor het sacrale en een minachting voor het profane). Hier begint dan ook de ondersteuning voor christen-kunstenaars af te brokkelen. Even later zijn er bijna geen goede christen-kunstenaars meer. Dat paste niet in de heersende christelijke opvatting. Wat een tragiek dat de christenen de cultuur aan het verval overgelaten hebben.

En daarvan plukken wij nu wereldwijd de wrange vruchten.

Het is nu de tijd, dat er mensen opstaan, die de moed van die oudtestamentische profeten bezitten om de aanzet tot een reveil te geven. Het is nu de tijd dat herboren kunstenaars weer de poorten gaan bezetten en daar waar het volk dagelijks langs gaat, kunst tot eer van God bedrijven.

Het is nu de tijd dat de kunstenaars weer het volk gaan onderwijzen. Wellicht zouden de christelijke gemeenten daarmee kunnen beginnen door ruimte te geven aan kunstenaars, aan mensen met gaven 'en bedieningen.

1 2 Kron. 15:14-16

2 2 Kron. 17:1-19

3 2 Kron. 19:2

4 2 Kron. 19:8, 11

5 2 Kron. 20

6 2 Kron. 23:1-24:4

7 2 Kron. 29 en 30

8 2 Kron. 29:36

9 2 Kron. 31:2

10 2 Kron. 34.

27. DE KUNST VOOROP

In het vorige hoofdstuk vertelde ik al dat bij koning Josafat de zangers en musici in het leger voorop gingen.¹

Er zijn nog twee andere voorbeelden, die hierop lijken. Bij de verovering van Jericho lopen de priesters met de ramshorens voorop.²

En als de rechtvaardige koning Abia (Juda) slag moet leveren tegen de slechte koning Jerobeam (10-stammen) staat er genoteerd dat Abia zegt: *'Zie, bij ons gaat God aan de spits en zijn priesters met alarmtrompetten.'*³

Wat is de functie van die muzikmakers? Is het niet zo, dat zij iets aankondigen, wat na hen gaat komen? Kondigen zij niet de overwinning aan?

Zou zo ook niet de kunst van christen-artisten moeten zijn? Aankondigend, proclamerend, bevestigend, uitbazuinend dat God, de Schepper, zijn schepping niet laat vallen en binnenkort alle autoriteit zal opeisen?

Jaren geleden hadden wij Undercover op bezoek, een christelijke rockband uit Californië. Ik heb nog nooit zoveel jonge mensen aangesproken gezien door hun lied 'God Rules'. Maar is dat niet in diepste wezen wat kunst wil zeggen?

Wat mij opviel was dat krachtens een profetenwoord bij Jericho en bij Josafat de kunst voorop moest gaan. Het maakt duidelijk dat het Gods wil is, dat kunst moet functioneren op die vooruitgeschoven positie. Het zou fijn zijn, als ook geestelijke leiders dat zouden gaan begrijpen. Dan zouden de kunstenaars verschoond blijven van opmerkingen als: 'Het is wel goed bedoeld, maar wanneer leer je eens een echt vak, daar heeft God meer aan.'

Een voorganger hoeft de kunst niet altijd te begrijpen. Wat de kunstenaar met zijn kunst wil, is in de eerste plaats iets tussen God en hem. Die voorganger kan beter volstaan met stimuleren, ruimte geven, bemoedigen. In ieder geval dient hij te begrijpen dat kunst iets is waar God van houdt en waaraan Hij een bijzondere rol heeft toebedeeld.

Te lang al wordt kunst door christenen gemeden als een besmettelijke ziekte. Te lang al worden creatieve gaven miskend.

Maar ook nu is dat profetenwoord waar voor kunstenaars: voorop gaan!

1 2 Kron. 20:14-22

2 Joz. 6:4-5

3 2 Kron. 13:12.

28. HERSTEL

*Tegen de Levieten zei ik dat ze zichzelf moesten reinigen en de poorten moesten komen bewaken.*¹ Aan het eind van zijn leven slaakt Nehemia deze verzuchting.

Nehemia en Ezra waren het duo dat voor de wederopbouw zorgde van Jeruzalem en de tempel na de ballingschap. Hier, aan het eind van die episode, is de muur hersteld, de poorten zijn er, de tempel is herbouwd en dan blijken gemakzucht en gebrek aan toewijding al weer toe te slaan.

De Levieten, de muzikmakers, moeten gewoon op hun post blijven. Ook al lijkt alles koek-en-ei: op de post blijven. Ze moesten daar blijven in een reïne houding, wat aangeeft dat die kunstenaars God volledig toegewijd moesten zijn.

Deze kleine perikoop geeft een paar belangrijke lessen voor de christen-kunstenaar. Hij moet heilig zijn, dat is niet een 'heilig boontje' zijn, maar gereïnid in Christus (dus een zuivere motivatie hebbend). Deze wederom geboren mens bewaakt met zijn kunst de poorten van de stad. Met andere woorden, die kunst bewaakt de cultuur. Het zoutende zout conserveert zo de cultuur. Het is een duidelijke oproep aan alle christen-kunstenaars om op hun posten te gaan staan. Terug waar we horen: de poorten van de stad, terug met de kunst in de publieke ruimte en in het publieke debat. Zo behoeden wij haar voor overval, verval en decadentie.

Zoals al opgemerkt is, leidden Ezra en Nehemia het herstel als geroepen (geestelijk, maar ook concreet). Dat herbouwen van de tempel was zonder twiïfel een kunstuiting. Er staat hierover geboekstaafd dat het met zorg, dat is kunstig, gebeurde.²

Ook kwamen alle kunstvoorwerpen weer terug, die Nebukadnessar geroofd had,³ zodat de tempel weer gevuld werd met schoonheid. De priester- en Levietendiensten werden in ere hersteld, met al hun pracht en hun schitterende muziek.⁴

Maar degenen die bouwden aan herstel konden rekenen op tegenstand.⁵ Het was een goed voornemen om te gaan herstellen (dat staat heel duidelijk in dit stukje), en het met krachtige hand aan te pakken. Maar er was een behoorlijke tegenstand.

Ook in onze tijd staan wij voor hetzelfde probleem. Hoe meer de christen-kunstenaars hun stem verheffen voor het goede werk dat zij doen, hoe meer tegenstand zij kunnen verwachten. Maar net als in die dagen van het Oude Testament, de tegenstanders zullen niet winnen. Rond de kunst en cultuur zullen weer beschermende muren en poorten gebouwd worden. Net als toen zullen de Levieten, de kunstenaars, daarin een belangrijke rol spelen.

Heroveren en opbouwen wat de vijand heeft verwoest, ook al is er tegenstand. Er zijn geweldige beloften over die opbouw: blijdschap, muziek, dans, schoonheid.⁶

Dat herbouwen is op zichzelf genomen een zeer actief proces, maar ook een geestelijk pro-

ces. Een deel van het volk hield met wapens de wacht, zodat het andere deel kon bouwen.⁷ Bovendien waren de bouwers ook gewapend. Is dit niet een mooi beeld van geestelijke oorlogvoering? Er zijn bidders bezig, die hun geestelijke wapenrusting gebruiken om de vijand op een afstand te houden. De anderen, de werkers, kunnen onder die beschutting bouwen. Bovendien kennen ze zelf ook de geestelijke wapenrusting.⁸

De kunst herrijst in de beschutting van een gebedsfront. Wij hoeven niet bevreesd te zijn, God strijdt voor ons. Wij strijden met in ons achterhoofd de wetenschap dat wij strijden voor toekomstige generaties,⁹ die wij niet willen blootstellen aan nog meer slechte kunst en slechte smaak. Die oproep van Nehemia vond gehoor bij de leiders van het volk. Het is mijn hoop dat dit ook nu door de (geestelijke) leiders van ons volk wordt opgepakt.

In die strijd kreeg Nehemia zelfs te maken met druk en chantage.¹⁰ Wellicht krijgen christen-kunstenaars die de kunst en kunde uit de as willen doen herrijzen, daar ook mee te maken. Maar net als bij Nehemia: ga niet opzij, ga er niet op in, luister er niet naar. Roep net als hij steeds God aan als uw getuige. Ga ook niet opzij als er overlopers in uw midden zijn of verraders, want ook daar kreeg Nehemia mee te maken.¹¹

Bij het herstel hoorde eveneens geestelijk herstel (ethiek, moraal, waarden en normen). Het is opmerkelijk hoeveel aandacht er onder Nehemia en Ezra was voor onderwijs, dat door priesters en Levieten gegeven werd.¹²

Dit was weer mogelijk, doordat het volk en de leiders de Levieten ondersteunden en tienden gaven.¹³ Hun financiële bijdragen maakten dus mede het herstel mogelijk.

Ook dit mag een vingerwijzing zijn voor onze tijd: de gemeente mag zich in al haar geledingen achter het herstel en heroveren van de cultuur plaatsen. Maar de gemeente mag er ook geld aan uitgeven, zodat er goede kunst en muziek komt.

Herstel is alleen mogelijk als de kunstenaars bereid zijn om zich te reinigen (dus integer kunst gaan maken), zich geheel aan God te wijden en muren en poorten te herbouwen en te bewaken.

Waarvan moet men zich reinigen? Van de gedachte b.v. dat ons leven neutraal is.

Voorwerpen zijn neutraal, maar ons leven en de kunst zijn dat niet. Bob Dylan zong terecht *'You've got to serve somebody'*.

Er bestaat geen 'art pour l'art': "kunst om de kunst alleen"; daarmee zijn we nu al decennia lang misleid door de grote misleider. Zolang we maar niet kiezen, zijn we als mens, als kunstenaar ongevaarlijk. Maar er is geen neutrale kunst. Kunst werd door Aäron misbruikt om het gouden kalf te vervaardigen. Kunst werd goed gebruikt om de tempel te maken. Wat doen wij met onze kunst? Blijven wij meegaan met de heersende trends van de kunst? Of durven wij te gaan staan voor onze eigen kunst en ons niet langer uit te leveren aan slechte smaak, slechte beschaving, platvloersheid, cynisme, arrogantie en negativisme? Dat is precies

naar het beeld en de gelijkenis van Lucifer. Het is tijd voor reiniging. We moeten ons ook niet laten misleiden door de uitspraak 'Art needs no justification'. Die uitspraak geldt alleen voor de kunst van mensen die gereinigd zijn van hun egoïsme, egotripperij, competitiezucht, jaloersheid, onwaarachtigheid, onoprechtheid. Als een mens werkelijk vanuit reinheid, geleid door God, kunst maakt, heeft die kunst inderdaad geen rechtvaardiging nodig. Is niet de tijd gekomen om ons als kunstenaars te reinigen, om te breken met een aantal dingen, moed te grijpen en te gaan herbouwen?

1 Neh. 13:22

2 Ezra 5:8b; Ezra 6:3-4

3 Ezra 6:5; Ezra 7:19

4 Ezra 3:8,11; Neh. 10:39; Neh. 11:15-17; Neh. 12:8, 24, 44-46

5 Neh. 2:19-20; Neh. 4

6 Jer. 30:18-19; Jer. 31:4; Jer. 33:11, 22b

7 Neh. 4 geheel, let op vs. 14-16

8 Ef. 6:10-18

9 Neh. 4:14

10 Neh. 6

11 Neh. 6:17-19

12 Neh. 8:1-12; Neh. 9:38-10:39; Neh. 13:29-30

13 Neh. 11:23; Neh. 13:10; Ezra 7:24.

29. VREEST NIET

Het viel mij op dat, als een Godsgezant het leven van een aardse sterveling kruist, die sterveling vol angst is, hij denkt te bezwijmen. De Godsgezant spreekt dan steeds de bijzondere woorden '*vrees niet*' '*wees niet bevreesd*' (vert.1951), '*wees niet bang*' (NV).¹ Waarom wordt dat steeds gezegd?

In ieder geval om de relatie te herstellen, zodat de engel zijn boodschap kan doorgeven. Maar dat had die engel ook op een andere manier kunnen doen. De reden is dat met het uitspreken van '*vrees niet*', de persoon in kwestie wordt vrijgemaakt van de grootste negatieve macht die over een mens kan heersen: vrees, die ook wel de kop opsteekt als wantrouwen of jaloersheid. Vrees is een macht, die je zelfvertrouwen ondermijnt. Vrees leidt ertoe dat we verkeerde conclusies trekken uit het gedrag van mensen om ons heen; denk maar eens aan Sauls vrees voor David, terwijl hij niets van hem te duchten had. Vrees beïnvloedt reacties. Vrees ondermijnt ons vertrouwen in mensen en God. Vrees vreet ons geloof kapot. Vrees is een negatieve macht, die mensen werkelijk in een kerker gebonden houdt. Vrees is een van de ergste wapenen van de duivel om te zorgen dat iemand niet vrij kan zijn.

Er zijn verschillende vormen van vrees:

- We kunnen vrees hebben voor de duivel, dat heeft tot gevolg dat we waardeloze soldaten zijn in Gods leger.
- We kunnen vrees hebben voor de hel, met het gevolg dat we geen enkele vreugde over de hemel hebben en een kleurloos leven leiden.
- We kunnen vrees hebben voor mensen, zodat we ons nooit zullen ontplooiën en niet onszelf kunnen zijn.
- We kunnen zelfs voor God vrees hebben, dan zijn we nooit zeker van zijn genade, ontferming en vergeving.

Vrees is de duistere kant van macht.

Tegenover vrezen staat maar een ding: 'niet vrezen'.

En dat is juist wat God ons vele malen vanuit de Bijbel toeroept. In ieder geval zijn we uit het donker van de vrees gekomen in het stralende licht van God.²

We hoeven in niets voor mensen te vrezen, zegt God.³ En als we denken dat we God moeten vrezen, omdat het een aantal keren in de Bijbel vermeld wordt, moeten we bedenken dat er in wezen staat: ontzag hebben voor; want in het Nieuwe Testament zegt Jezus op bijna elke bladzijde tegen ons: *vrees niet; kom tot Mij; Ik vergeef u en help u; Ik ben uw Vriend, Vader, Broeder...* Voor de duivel hoeven we uiteraard in het geheel geen vrees te hebben, tenslotte is hij volledig overwonnen en verslagen.⁴ Voor niets hoeven we vrees te hebben, want '*wat zal ons scheiden van de liefde van Jezus?*'⁵

Bovendien, we hebben een nieuwe Geest ontvangen, om niet meer te vrezen.⁶ Dat wil niet zeggen, dat we nu opeens moeten doorslaan en hoogmoedig en trots moeten worden, God weerstaat zulke mensen.⁷

Door het niet-vrezen, komt er weer ruimte voor verbazing, komt er ruimte voor verwachting, komt er ruimte voor zelfvertrouwen, komt er ruimte voor vertrouwen in God, in onze naaste, in onze eigen talenten; er komt ruimte voor vreugde, ruimte voor spel.

Door niet-vrezen komt er een heel positieve ontwikkeling op gang die alles ten goede verandert.

En zo komt er ook ruimte voor creativiteit en kunst.

¹ Dan. 10:12, 19; Jes. 43:1, 5; Luc. 1:30; Luc. 2:10; Openb. 1:17

² Hand. 26:18; Ef. 5:8; 1 Petr. 2:9

³ Joz. 1:9; Jes. 8:11-13; Jes. 41:9-10; Jes. 51:7-8, 12-13

⁴ 1 Joh. 3:8; Ef. 6:11

⁵ Rom. 8:35-39

⁶ 2 Tim. 1:6, 7, 14; 2:1

⁷ Jes. 3:16-4:1; Jes. 2:12; Jak. 4:6; 1 Petr. 5:5.

30. LUCIFER

Al denkend, piekerend, peinzend, lezend en studierend over kunst in de Bijbel en dat gelegd naast de huidige cultuur, kwam ik steeds meer destructieve tendensen tegen. Nu is de duivel, Satan, de vernietiger vanaf het begin. Waarom vernietigt hij en waarom heeft hij het vooral zo op schoonheid en waarheid gemunt?

Zijn oorspronkelijke naam bracht mij op het volgende spoor. Lucifer was zijn naam. Een naam die lichtdrager betekende, hij straalde schoonheid uit. De profeet Ezechiël onthult iets meer over hem.¹

We lezen dat hij een heel bijzondere engel is geweest, speciaal geschapen om de schoonheid van Gods schepping te dragen. Hij was met bijzondere kunstvoorwerpen bekleed, en vormde een nog nooit geëvenaard kunstwerk van de hoogst denkbare klasse. Maar hij werd trots op zijn schoonheid en daardoor viel hij en werd hij uit de nabijheid van God verwijderd. Met zijn val beroofde hij in wezen God van de schoonheid. Dat moeten we even vast houden. Lucifer had nog iets, namelijk wijsheid. Ook die wijsheid ging met zijn val ten onder en degenererde tot sluwheid, die hij gebruikte en nog steeds gebruikt om mensen te verleiden. Dit verklaart dat de satan kan komen als een engel des lichts. Hij lijkt er nog op, maar hij is het niet meer. Hij manipuleert!

Sinds de schepping van deze wereld heeft Lucifer zijn geroofde indrukwekkende uiterlijk en zijn sluwheid gebruikt om mensen te misleiden, te verleiden en te vernietigen. Hij is zo sluw, dat hij nooit een hele leugen vertelt. Hij vertelt alleen maar net niet de hele waarheid. Waar in het Nieuwe Testament over de wereld wordt gesproken, gaat het in wezen over de 'geest van de wereld', over Lucifer. De wereld zelf is van God.

Wat heeft Lucifer kunnen bewerkstelligen? Zijn eerste daad was om de mens tot zonde te brengen. Ook hier vertelde Lucifer maar ten dele de waarheid. God wilde dat de mens Hem uit vrije wil zou volgen en de waarheid zou dienen. Lucifer vervormde dat tot 'ieder op z'n eigen manier dan wel', en dat is de zonde, onze eigen weg gaan. Zonden, in de vorm van laag ethisch gedrag zijn er een gevolg van, ze komen voort uit het niet doen van waarheid. In het bijbelboek Klaagliederen wordt subliem de val uit de waarheid geschilderd: *'De oudsten zijn verdwenen uit de poort, de jeugd staakt het snarenspeel. De vreugde is verdwenen uit ons hart, onze reidans is veranderd in rouw. De kroon is van ons hoofd gevallen. Wee ons, wij hebben gezondigd!'*²

De val uit de waarheid, de val van Lucifer die de mens wist mee te trekken, heeft zijn decadente gevolg in ieder aspect van leven en cultuur; het is tevens de val van de kunst. Daar waar het dienen van God, van de waarheid, niet meer bepalend is voor samenleving, cultuur en kunst, slaat Lucifer toe en verrotting, verval en decadentie komen langzaam maar zeker

aan het licht.

Één aspect is het morele verval van waarden: *'Wee degenen die het kwade goed noemen en het goede kwaad, die het licht tot duisternis maken en het duister tot licht, die van zoet bitter maken en van bitter zoet.'*³

Dit is het karakter van Lucifer ten voeten uit. Uit de context van het bijbelvers blijkt, dat het ook nog met 'vrome' motieven gepaard ging! Wat een ongelofelijke brutaliteit, deze 'Umwertung aller Werte' (= het op zijn kop zetten van de waarheid). Ergens anders staat: *'Wee degenen die hun ware bedoelingen diep verborgen houden voor de HEER; die alles doen in duisternis en zeggen: 'Wie ziet ons? Wie weet wat wij doen?''¹⁶ Jullie draaien de zaken om! Is de klei soms meer dan de pottenbakker? Kan het maaksel over zijn maker zeggen: 'Hij heeft mij niet gemaakt'? Of het aardewerk over de pottenbakker: 'Hij brengt er weinig van terecht'?*⁴

Het werk van Satan, van Lucifer, is dus vol dwaling. Het is vol verlokken ongerechtigheid voor hen die de liefde tot de waarheid niet aanvaard hebben.⁵ We moeten dus duidelijk tot erkenning van de waarheid komen, want alleen zo ontkomen we aan de strik van de duivel.⁶ Jezus kwam juist om de werken van de duivel te verbreken en vraagt dat ook van ons.⁷ Satan is de grote verleider van de wereld, die alles degenereert en corrupteert en die rebelleert tegen alles wat van God is.⁸

Dit is ook naar het karakter van Lucifer: rebellie tegen de Schepper, zeggen dat we Hem niet nodig hebben tot Hem volledig negeren toe. Lucifer wil ons graag verblinden, zodat wij 'ons onttrekken' aan de liefdevolle scheppende kracht van de Schepper. Een groot filosoof zei eens, dat het mensdom volwassen was geworden en geen God meer nodig had, om de eigen onvolkomenheden te verbloemen. Hoe haalt die dwaas het in zijn hoofd? Er is nog nooit zoveel zelfmoord, misdaad, onrecht, onwaarschijnlijkheid, corruptie, oorlog en onrechtvaardigheid geweest als sinds de tijd, dat de bijbelse standaard van waarheid en recht verlaten werd... De leugen van Lucifer in Eden: *'Je kunt het zelf wel...'* staat tegenover het Woord van God: *'Wee jullie, koppige kinderen – spreekt de HEER –, die plannen uitvoeren tegen mijn wil, verdragen sluiten tegen mijn zin en zo zonde op zonde stapelen; die zonder mij te raadplegen op weg gaan naar Egypte.'*⁹ Egypte staat in de Bijbel voor terugkeer tot de zonde, het vlees, de geest van de wereld, Lucifer. Wat willen deze mensen? Omdat ze de waarheid niet willen horen, horen ze liefst alleen maar aangename dingen. *'Onbandelbaar volk, kinderen vol bedrog, die niet willen luisteren naar het onderricht van de HEER. Tegen de zieners zeggen zij: 'Voor ons geen visioenen!' en tegen de schouwers: 'Schouw niet naar waarheid. Spreek leugens tegen ons en valse profetieën.'*¹⁰ Als de visionaire mensen geen waarheid meer mogen spreken of laten zien, gaan we te gronde. Visionaire mensen kunnen profeten, dromers van God zijn (zoals Martin Luther King: *'I had a dream'*), maar

ook de kunstenaars zijn visionair.

De kunstenaars hebben elk moment dat zij zich met kunst bezig houden en uiteraard elk moment van hun leven te maken met waarheid. Wat beelden zij uit, is het waarheid? Ook abstracte kunst kan waarheid uitdrukken.

We moeten dan ook volledig de sluiers van de misleiding verscheuren en Lucifer ontmaskeren. Geen onwaarheid meer, geen negatieve schoonheid meer, geen 'valse' kunst meer, waarmee we de Schepper ontronen.

Dan is er de belofte van zegen en zal de kunst tot opbouw zijn en niet langer goddeloosheid propageren.¹¹ Er zal herstel zijn door recht, waarheid, echte schoonheid en rechtvaardigheid.

Lucifer noemt liefde en waarheid een illusie en daarom moeten we narcistisch leven, alleen voor ons eigen genot. Er is geen hogere maatstaf dan die van genot, en daar worden dus waarden en individuen (mensen!) aan opgeofferd. Het lijkt soms of we in een grote hoerengast leven, waar iedereen elkaar misbruikt.

De profeet Ezechiël zei, dat Israël door ontucht al onze klederen en sieraden zou verliezen. Zo is Israël indertijd alles kwijtgeraakt en werd het volk geoordeeld met vernietiging en ballingschap.¹² Kijk naar onze maatschappij, wat is er nog van overgebleven? Hoe is Lucifer er al in geslaagd om ons uit te kleden! De lelijkheid neemt toe, horror heerst, occultisme wint terrein, zelfzucht, depressiviteit en demotivatie liggen als een vloek op ons volk. Waar maken we ons nog druk over... Het individu telt niet meer. Maar voor God wel. Losbandigheid helpt niet; Zijn leefregels wel. Normloosheid brengt alleen maar ondergang; Zijn leefregels geven kracht en leven, en brengen de vrijheid die de mensheid zoekt.

Lucifer heeft zijn profeten goed ingevoerd op sleutelposten. Geloof niet wat (zijn) zogenaamde leiders zeggen, ontmasker Lucifer. Die leiders spreken alleen maar aangename dingen en komen met goedkope oplossingen. De profeten van God zijn anders, de visionairs van God laten iets anders zien. Wat zij zeiden, was scherp en diep! Een schreeuw om waarheid, recht, schoonheid en rechtvaardigheid. Ze stelden de zaken niet mooier voor dan ze waren. Dat zijn de profeten die we nu weer nodig hebben.

Lucifer heeft de waarheid ter aarde gegooid en vertrapt.¹³ Hij komt met een andere realiteit en weet met die leugen de dromen, de hoop, de visie op de toekomst te vernietigen. Laten we alstublieft eindelijk eens tot onszelf komen en verstandig worden. Geloof Lucifer niet langer. Geloof God. *'De verstandigen zullen stralen.'*¹⁴ Dit is het moment om het licht te laten schijnen in onze verwarrende tijd.

Zoals Sadrach, Mesach en Abednego zich niet langer wilden compromitteren, zo moeten ook wij zijn. We dienen niet langer Lucifer, maar God. En net als deze drie collega's hoeven we dat niet aan de wereld uit te leggen. Ga nooit met Lucifer in discussie. De collega's werden

daarvoor wel gestraft en in de oven gegooid. Maar hoe kwamen ze eruit! Dat was pas een rechtvaardiging en getuigenis voor de Waarheid. Misschien zullen sommigen van ons ook zo publiekelijk aan de paal genageld worden, misschien zal er geheel geen uitkomst zijn. Maar we dienen Lucifer niet meer.

Geloof niet langer Lucifers leugens, onttroon hem. Neem terug wat hij geroofd heeft aan schoonheid, op welk terrein van het leven ook. Soms word ik heel verdrietig als ik naar de restanten van onze eens zo rijke cultuur kijk. Net een dal vol doodsbeenderen. Toch is er hoop. Gods Geest, zijn creativiteit, kan die beenderen tot levende wezens herscheppen.¹⁵ Voor Lucifer is geen hoop. Geef dus geen centimeter terrein meer prijs, niet thuis, niet in uw werk, niet in de politiek, niet in de kunst, niet op school. Nergens. Voor Lucifer is geen plaats meer. Laten we dat machtige leger zijn dat met een nieuwe geest, zijn Geest, en met nieuwe moed in de aanval gaat.

1 Ez. 28:12-19

2 Klaagl. 5:14-16

3 Jes. 5:20

4 Jes. 29:15-16

5 2 Tess. 2:9-10

6 2 Tim. 2:26

7 1 Joh. 3:8, 10

8 Openb. 17:9

9 Jes. 30:1-2

10 Jes. 30:9-11

11 Jes. 30:22-23; Jes. 31:6-7; Jes. 32:3-8

12 Ez. 23:26-29

13 Dan. 8:12

14 Dan. 12:3

15 Ez. 37:1-14.

31. KRACHT

In de Bijbel wordt meermalen vermeld, dat God een vorm van creatieve expressie gebruikte om iets duidelijk te maken: profeten moesten soms gordels, banden of jukken dragen, een pottenbakker gebruiken, stenen begraven onder het plaveisel voor het paleis van de farao, een boek werpen in de Eufraat, een tegel belegeren alsof het Jeruzalem was, hun haren afsnijden en daarvan een deel verbranden, een deel met het zwaard slaan, een deel verstrooien; als een balling dwars door de muur van hun eigen huis breken zoals een balling wegtrekt, ze konden soms een tijdlang niet praten, moesten een ontuchtige vrouw huwen of visioenen op een bord schrijven zodat de voorbijgangers het konden lezen.¹ Naast deze vormen gebruikte God vele malen en op machtige wijze een andere kunstdiscipline, namelijk de muziek, om daarmee iets heel bijzonders te bewerken.

Zo is daar het voorbeeld van de muren van Jericho. De muziek vormt daar de enorme, door-dringende kracht die de muren doet vallen.² We kennen ook allemaal het verhaal van de razernij van Saul. De muziek van David kalmeerde hem.³ Op zekere dag komen de oudsten van het volk bij de profeet Elisa om een woord van de Heer te krijgen. Elisa staat echter 'droog'. Dan laat hij een citerspeler halen. Door de muziek van die citerspeler komt het woord van God tot Elisa.⁴ Zo is er ook het oordeel over Assur, dat gepaard gaat met muziek.⁵ Ook is Saul op een dag in geestvervoering bij een groep profeten, waarbij zo ongeveer een heel orkest muziek maakte.⁶ En heel belangrijk is het voorbeeld, dat door een profetenwoord de legeropstelling van een veldslag onder koning Josafat veranderd wordt. De musici in heilige feestdos gaan vooraan. Toen deze kunstenaars tot eer van God gingen zingen, kwam de doorbraak en Israël won.⁷ Met de kunst voorop naar de overwinning!

Te lang hebben we min gedacht over kunst. Kunst was niet belangrijk. Zelfs hebben velen de muziek als onbelangrijk gezien in het kerkelijk leven. 'Ach, het is alleen maar iets voor de eredienst!' Als muziek al als onbelangrijk werd afgedaan, werden de andere kunstuitingen zeker niet meer gezien. Die instelling heeft gevolgen gehad voor het leven en de instelling van de artiesten. Ze zijn erg introvert geworden, in de verdrukking geraakt, niet erkend of ondersteund. Ze zijn geheel in het defensief gedrongen.

Uit bovengenoemde voorbeelden blijkt, dat juist kunst heel offensief kan werken. Het doet me denken aan een psalmvers: *'De lofverbeffingen Gods zijn in hun keel (dat is zang, muziek), een tweesnijdend zwaard is in hun hand.'* De volgende verzen laten zien, dat het hier om aanvallers gaat, die overwinnen.⁸ De kunsten en het zwaard (dat is het woord van God) gaan hand in hand. Beide zijn krachten van het Koninkrijk. Het een kan niet zonder het ander. Daarom is dit stukje een oproep aan de kunstenaars om niet langer in hun hoekje te blijven zitten om klappen te krijgen, maar om in het offensief te gaan en klappen uit te

delen. Nu moeten we niet tegen broeders gaan vechten. Maar we moeten ieder terrein van het leven en van de kunst dat ons ontstolen is door de tegenstander, heroveren. Het hele terrein van de cultuur, van de kunst, is van ons. De christen-kunstenaars behoren de cultuurmakers te zijn en de avant-garde niet over te laten aan de handlangers van de tegenstander. De macht van een christen is groot. Hij kan binden en ontbinden.⁹ Datzelfde vermogen heeft de kunst. Zij kan binden en ontbinden, zij kan oproepen, tot zwijgen brengen en overwinning geven.

We zijn in de loop van vele generaties vergeten, dat we strijders moesten zijn. Soms maken we ons zo druk over erkenning, terwijl dat niet belangrijk is. God erkent ons wel, dus met dat brevet van bekwaamheid kunnen we het strijdperk in.

Waarom strijd? Waarom kunnen we niet rustig in ons hoekje blijven zitten? Dat rustige hoekje bestaat niet in het Koninkrijk. Iedere creatieve geest kent de strijd met de materialen, het doek, het papier om iets te scheppen. Zo is het ook in het leven van een kind van God, het is een creatieve strijd. Door gemakzucht komt niets tot stand.

Het oude Israël kende eveneens het probleem van de strijd. Toen het volk na het verblijf in Egypte eindelijk het beloofde land innam, werden niet alle volken verslagen, met de bewuste bedoeling van God, dat het volk voortdurend de strijd zou leren.¹⁰ Vanuit het conflict komen de bergtoppen van overwinning, van grote kunstuitingen. Zonder dal is er geen bergtop. God wil ons gewoon doorzettingsvermogen leren. Een plaats van zwakheid wordt zo een plaats van overwinning en doorbraak. En overwinnen we, dan winnen we aan autoriteit, zeggingskracht, diepte en gezag. Dan gaan de voortbrengselen van geloof en creativiteit een bijzondere kracht uitstralen.

Paulus schrijft op zeker moment aan zijn pupil Timoteüs dat hij moed mag hebben.

*'Daarom spoor ik je aan het vuur brandend te houden van de gave die God je schonk toen ik je de handen oplegde. God heeft ons niet een geest van lafhartigheid gegeven, maar een geest van kracht, liefde en bezonnenheid. (...) Bewaar door de heilige Geest, die in ons woont, het goede dat je is toevertrouwd... Mijn kind, wees sterk door de genade van Christus Jezus.'*¹¹

Dit geeft ons moed tot de strijd. Wakker de gaven aan, doof ze niet uit. Wees krachtig, want je hebt kracht door de heilige Geest. Gods genade is met je.

1 Jer. 13:1-11; Jer. 18:1-6; Jer. 27:2, 13; Jer. 43:9; Jer. 51:6-3; Ez. 4:1-3; Ez. 5:1-4; Ez. 12:3-6; Ez. 33:22; Hos. 1:2; Hab. 2:2; Jes. 8:1
2 Joz. 6:1-27 3 1 Sam. 16:14-23
4 2 Kon. 3:15 5 Jes. 30:31-32
6 1 Sam. 10:5-6 7 2 Kron. 20:5-21
8 Ps. 149:6-9 9 Matt. 18:18-20
10 Richt. 3:1-2 11 2 Tim. 1:6-7, 14; 2 Tim. 2:1.

32. DES HEREN

Het trof mij het bijbelvers te lezen: *'De aarde en haar volheid is des Heren'* (vert. 1951); *'Van de Heer is de aarde en alles wat daar leeft'* (NV)¹ Een geweldige tekst, waarvan de betekenis maar langzaam tot je doordringt. De wereld is van God. Alles wat in die wereld is, is van God. Hoe ongelofelijk liegt de tegenstander, dat alles van hem zou zijn... Het is van God.

Hoe draaide Satan om de waarheid heen, toen hij bij de verzoeking in de woestijn beweerde dat alles van hem was en Jezus het van hem kon krijgen als Jezus hem maar wilde aanbidden. Wat een leugen verkondigt de leugenaar. De wereld is van God. Dat hij Eva en Adam misleidde door een leugen en zo wederrechtelijk heerschappij kreeg, wil nog niet zeggen, dat de wereld ook werkelijk van de duivel is. Hij heeft haar alleen maar gestolen dankzij manipulatie. De duivel: meester-manipulator. Maar de aarde en haar volheid is des Heren. Hoe weinig christenen geloven dit nog maar. Want veel christenen denken al eeuwen dat de wereld slecht is, dat de cultuur slecht is. Ze trokken zich terug in hun kleine beschermde hoekjes, zodat de duivel zich ook nog de hele samenleving kon toe-eigenen; geen wonder dat we zijn geëindigd in een decadente maatschappij zonder hoop, zonder geloof, zonder toekomst, zonder dromen, zonder hoopvolle kunst, zonder visie en zonder doel.

Ook dit is het resultaat van manipulatie. Velen zijn aan wereldmijding gaan doen omdat de cultuur zogenaamd slecht was. Christenen hebben zich uit de politiek teruggetrokken, want die was toch alleen maar compromitterend. We wilden toch rein zijn? Manipulatie, steeds maar manipulatie.

Steeds meer trokken de christenen zich terug uit de maatschappij, tot we eindigden in een complete verzuiling. Iedereen had zich op zijn eigen zuil teruggetrokken, in zijn eigen getto en de tegenstander lachte in zijn vuistje, zo had hij vrij spel.

In de vroeg-christelijke maatschappij, de middeleeuwse maatschappij, in de Renaissance was dat niet zo. Alles was doordrongen van God, van het besef van God, van Gods aanwezigheid. Eigenlijk pas halverwege het humanisme en vooral na de Franse revolutie kwam het hele proces op gang van wereldmijding. Sommige (evangelische) christenen zijn nu zelfs zo ver, dat ze onder geen voorwaarde nog iets met de cultuur te maken willen hebben. Die gaat toch verloren. Jezus komt spoedig, zij zijn behouden en de rest zal toch branden in de hel, dus waar zouden ze zich druk over maken...

Toch zien sommigen wel de nood van een worstelende cultuur in haar ondergang. Zij hebben hun kerken opengesteld, houden allerlei acties in de hoop dat mensen een veilige haven in hun getto, op hun zuil zullen zoeken. Maar helaas, de wereld is zo groot, het hele leven zo anders, dat er maar kleine aantallen mensen medegettobewoners worden.

Ligt hier niet ergens de verkeerde gedachte aan ten grondslag, dat iedereen die maar tot ons eigen (ja, liefst ons eigen) getto behoort, veilig is? Zo willen de gettohouders graag alle vrije vogels vangen en hen ertoe bewegen vooral hun getto te kiezen. Er wordt druk geadverteerd met het getto. Maar veel creatieve mensen die best lid van een gemeente wilden zijn, werden alleen maar binnengehaald om het aanzien van het getto te verhogen. Ze hadden al snel geen ruimte meer om te leven, te werken, te ademen; er was geen ruimte meer voor creativiteit, want in het getto moet iedereen zich hetzelfde gedragen. En zo kreeg de gettohouder er weer een ster op zijn revers bij, maar iemand met creatieve gaven kreeg ademnood en expressie-pijn.

De wereld is van de Heer en wij horen in de wereld te leven, hoewel we niet van deze wereld zijn. De wereld, die door Satan zo gemeen gestolen werd, moet heroverd worden. Het is per slot van rekening Gods schepping. Dat betekent dat wij niet langer moeten weglopen, maar onze posities in de wereld moeten innemen, in de handel, in de industrie, in het onderwijs, in de politiek en in de cultuur. Als we daar recht doen, rechtvaardig zijn en de waarheid dienen, zonder iets af te doen aan onze christelijke principes, zullen we zoutend zout en lichtend licht zijn.

In het gebed dat de Heer ons leerde, staat niet voor niets: *'Uw Koninkrijk kome, uw wil geschiede, gelijk in de hemel also ook op deze aarde.'* Het gaat dus om deze aarde, waarop we nu leven. Overal waar we godloze principes in werking zien, mogen we zoutend zout zijn, mogen we ons actief gaan inzetten.

Iedere gelovige kan meedoen, want iedereen kan zijn gaven ontplooien, midden in de wereld. Ook de artiesten kunnen weer voluit aan de slag; zij mogen weer cultuur maken die vol is van de kennis des Heren. Het is al een keer eerder voorgekomen, dat een hele cultuur opnieuw moest worden opgebouwd. Dat was in de periode van het herstel van Israël, na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap. Het was een enorme uitdaging om Jeruzalem en de tempel te herbouwen. Hierbij speelden de Levieten, de zangers-artiesten, een belangrijke rol. Ze bewaakten zelfs muren en hielden wacht aan de poorten.² Geeft dat niet een schitterend beeld van wat christen-kunstenaars moeten doen? De poorten van de samenleving bewaken. Ook waren de Levieten zeer actief bij het onderricht en het totale herscheppingsplan.³ Dit alles is een geweldige uitdaging voor mensen met creatieve gaven, ook in onze tijd. De oprechten zullen het land bewonen.⁴ Het is dus ons land. We nemen iets in, wat ons volledig toebehoort. Als mensen verkeerd blijven handelen, oneerlijk geld verdienen, dan is dat hun probleem; het is onze taak recht te doen. In de Bijbel staat een passage, waaruit blijkt dat de heidense stad Tyrus geld als hoer verdient, maar de opbrengst gaat naar de Heer en zijn kinderen mogen van het geld voedsel en mooie kleding kopen...⁵ Kunst, ontstaan op de vuilnisbelt.

Ergens anders staat dat we overal creatief bezig mogen zijn, aan alle wateren zaaien, rund en ezel vrij laten rondlopen.⁶ Dus iedereen een kans geven, de gettomuren afbreken. Dan belooft God grote zegen: *'Welzalig de man, die...; gelukkig is de man die...; gezegend is de mens, die...'* De vrucht van die activiteiten, de vrucht van gerechtigheid is vrede, rust en veiligheid. Een geweldige belofte voor onze maatschappij, als christenen opnieuw hun posities in de wereld gaan innemen.

Er komt een volheid der heidenen, waardoor anderen tot jaloersheid worden gebracht.⁷ Zegt dat niet iets enorms over Gods kinderen, die tot volledige ontplooiing en tot de volheid van de heilige Geest kunnen komen?

Laten we niet bang zijn ons te compromitteren. Uit het verhaal van Samuël leren we, dat deze jongen zich in een totaal corrupte omgeving volledig rein kon bewaren en kon uitgroeien tot iemand met geestelijke autoriteit, vol van Gods Geest.⁸

Het is tijd dat de christenen uit hun verborgen hoeken en gaten komen. De wereld en alles wat erin is, is van God.

1 Ps. 24:1; 50:12; 1 Kor. 10:26

2 Neh. 13:22

3 Neh. 3:17; Neh. 8:8-10; Neh. 12:27

4 Spr. 2:21

5 Jes. 23:17-18

6 Jes. 32:17-20

7 Rom. 11:11, 25

8 1 Sam. 1:3.

33. DE KUNST VAN HET PRIESTERSCHAP

Het woord 'priesters' of 'priesterschap' associëren we meestal met geestelijke leiders, met voorgangers, met deftigheid. Was in het Oude Testament het priesterschap voorbehouden aan een kleine groep, een elite, in het Nieuwe Testament is het een priesterschap van alle gelovigen. U en ik zijn priester.

Een zwaarwegend woord, maar het geeft onze staat aan. We zijn geen onbelangrijke personen, maar we zijn bijzondere mensen, priesters van de levende God, zijn actieve dienaren. Dat heeft een historie, die teruggaat tot in het Oude Testament.

Een van de belangrijke redenen van de ondergang van het volk Israël en haar vernietiging en ballingschap was de secularisatie van de priesters. Ten slotte dienden ze God niet meer.

Voor de vorm werden er nog offers gebracht, terwijl leugenprofeten openlijk het volk misleidden; men diende de Baäl, bedreef onrechtvaardigheid en ontzag de arme, de weduwe en de wees niet. Soms vergelijken de oude profeten de priesters met een roversbende. Eindelijk is de maat vol en laat God het oordeel volgen.

Maar met het oordeel geeft God ook een weg van genade. De profeet Maleachi spreekt over reiniging en loutering van het priesterschap,¹ zoals men zilver en goud smelt en loutert.² Dan kan het priesterschap weer het verbond van vrede, leven en gerechtigheid zijn en betrouwbaar onderricht geven, zodat er onderscheid is tussen rechtvaardigen en goddelozen, tussen wie God dient en wie Hem niet dient.³ Zo komt er dus een nieuw priesterschap. Voor dezen, die de naam van God dienen, zal de zon der gerechtigheid opgaan en er zal genezing zijn.⁴ Een andere profeet zegt, dat het volk dan weer zal zijn als kroonjuwelen.⁵ Hoe mooi om met zo'n meesterwerk van kunst vergeleken te mogen worden. We worden zo juwelen van de Koning. Ook is er een geweldige belofte van zegen: *'Wanneer het voorjaar wordt, vraag dan de HEER om regen. Hij is het die onweerswolken maakt, hij schenkt de mensen stortregens en gewas op het veld.'*⁶ Voor dit gereinigde priesterschap is er weer hoop, oogst, de regen van de heilige Geest en vrucht. Het bestaan heeft zin.

Die lijn wordt duidelijk in het Nieuwe Testament verder uitgewerkt. We zijn een nieuwe schepping geworden, die een roeping heeft om te verzoenen.⁷ We maken dus het herschepende, het nieuwe, het creatieve werk van God openbaar. We zijn overduidelijk zijn manifestatie in het heden, we moeten zijn karakter tonen en wat we doen en maken, zal datzelfde karakter van verzoening moeten openbaren.

Het is ongelofelijk welke waarde God aan ons geeft: We zijn zonen Gods en erfgenamen (!) Gods.⁸ Het kan gewoon niet op. Ergens anders staat, dat we een volk zijn dat Gods heerlijkheid laat zien.⁹ Dat is andere koek dan het grauwe, sombere Christendom. Ook staat er dat we het evangelie van de heerlijkheid Gods mogen brengen.¹⁰ We zijn kroonjuwelen, een bij-

zondere schat van God. En dat geldt voor iedereen die tot Hem komt.

Het gaat niet vanzelf. We moeten onszelf, onze lautheid, overwinnen. Als we dat doen, zullen we zelfs met de Heer zitten op zijn troon.¹¹ Wat een macht en majesteit hebben we in onze handen gekregen!

Het is een heel bijzonder evenwicht tussen een gigantische majesteit en macht en een zich totaal weggeven voor een ander. Het is de gezindheid van Christus, die aan God gelijk zijnde, Zich gegeven heeft tot in de dood voor anderen.¹² Ook al hebben wij dan die koninklijke waardigheid, Hij vult ons niet met ambitie, maar met heel andere zaken: vreugde, vrede, solidariteit, geloof en hoop; en daar mogen we overvloedig in zijn¹³ door de kracht van de heilige Geest. Of samengevat: het heeft niets te maken met wat we zijn, maar met hoe we zijn, vol van dezelfde waardigheid en echtheid als de Heer.¹⁴ Dan blijkt pas de echtheid van ons geloof, dat kostbaarder is dan goud.¹⁵ Wat een uitdaging om zoiets kostbaars, moois en geweldigs te mogen uitstralen. Hoor hoe de apostel Petrus het beschrijft: *'Voeg u bij hem, bij de levende steen die door de mensen werd afgekeurd maar door God werd uitgekozen om zijn kostbaarheid, en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel. Vorm een heilige priesterschap om geestelijke offers te brengen die God, dankzij Jezus Christus, welgevallig zijn.'*¹⁶ Die offers zijn onze daden, die we in de geest van Christus doen. En even verder schrijft Petrus: *'In de Schrift staat immers: 'In Sion leg ik een boeksteen die ik heb uitgekozen om zijn kostbaarheid; wie daarop vertrouwt, komt niet bedrogen uit.' Kostbaar is hij voor u, die erop vertrouwen. Voor wie er niet op vertrouwen, geldt echter: 'De steen die de bouwers afkeurden is de boeksteen geworden.'* En: *'Het is een steen waarover men struikelt, een rotsblok waaraan men zich stoot.' Zij struikelen omdat ze Gods woord niet gehoorzamen, daartoe zijn ze bestemd. Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht. Eens was u geen volk, nu bent u Gods volk; eens viel Gods ontferming u niet ten deel, nu wordt zijn ontferming u geschonken.'*¹⁷

Wat een geweldige boodschap voor de onwaardigen, de afgekeurden, de verstotenen, de geknaktten, de verworpenen en de armen. En wat een koninklijke waardigheid geeft de Heer hen, ons, mij. Hoe min dachten we van onszelf, ons leven, onze kwaliteiten en onze gaven. En hoe verandert de Heer ons.

Een fantastische belofte staat bijna aan het eind van de Bijbel: *'Zij zullen priesters van God en van Christus zijn en zij zullen met Hem als koningen beersen.'*¹⁸

Dit is koninklijke kunst, dit is koningschap en majesteit. God verklaart dat wij onnoembaar waardig, heel bijzonder en glorieus zijn. En dat mag getoond worden, in ons leven, in de kerk, in het gezin, in de fabriek, in de cultuur, maar ook in de kunst.

Maken de genoemde bijbelverzen u niet ontzettend blij? U gaat op de uitdaging in, u neemt de koninklijke waardigheid op, u zult een koninklijk priesterschap zijn. U bent het.

'Wanneer u echter het koninklijke gebod volbrengt dat de Schrift geeft: 'Heb uw naaste lief als uzelf,' dan handelt u juist.' 19 Dit is de kunst van het Koninkrijk.

1 Mal. 2:4-7

2 Mal. 3:2-4

3 Mal. 3:18

4 Mal. 4:2

5 Zach. 9:16

6 Zach. 10:1

7 2 Kor. 5:16-19

8 Gal. 4:6-7

9 Ef. 1:14

10 2 Kor. 4:4-6

11 Openb. 3:21

12 Filip. 2:4-9

13 Rom. 15:3

14 Kol. 1:9-10

15 1 Petr. 1:7

16 1 Petr. 2:4-6

17 1 Petr. 2:6-10

18 Openb. 20:6

19 Jak. 2:8.

34. WAT ZIJN ONZE KOSTBAARHEDEN?

Wat zijn onze kostbaarheden, die we Jezus brengen?

Op zekere dag kwamen drie wijzen het kind Jezus eer bewijzen. Ze vielen op hun knieën en brachten Hem hulde en gaven Hem kostbaarheden: goud, wierook en mirre.¹

We zullen ons moeten afvragen wat de kostbaarheden zijn, die wij aan de voeten van Jezus brengen. Het waren wijze mannen, die dat deden. Zijn wij wijs? Zijn wij als die wijze mannen? Of hebben wij niets te brengen? Goud, wierook en mirre staan voor majesteit, waardigheid, schoonheid, puurheid, reinheid en echtheid.

Het lijkt soms of het enige waarmee we aan de voeten van Jezus komen, ellenlange verzoekschriften zijn; wat vragen we toch veel in onze gebeden. Net alsof we een verlanglijstje aan Sinterklaas sturen. Maar Sinterklaas bestaat niet.

Is het vreemd dat we, als we zo bidden, zo zelden een antwoord krijgen? Wie wijs is, brengt hulde met zijn leven en geeft al zijn schatten aan Jezus. En zie dan eens wat Hij ermee gaat doen. Het leven wordt vol creatieve rijkdom.

Het is goed als wij schatten verzamelen; levenservaring, kennis en de ontwikkeling van onze creatieve gaven, die vervolgens weer vruchten en kunstschaten opleveren. Maar dat alles dient wel aan de voeten van Jezus te worden gebracht, want al die schatten komen Hem toe. Laten we voor Hem onze kostbaarheden ontsluiten.

Soms houden we onze kostbaarheden verborgen. We zijn bang dat ze gestolen worden, of vernield, of dat mensen ons er pijn mee doen. Maar in de aanwezigheid van Jezus mogen die kostbaarheden ontsloten worden. Hij geeft aan alles zijn echte waarde. Hij berooft niet, maar zegent juist wie Hem vrijwillig alles ontsluit. Voor Hem hoeven we onze onzekerheid niet te verbergen. Voor Hem mogen we ons kwetsbaar opstellen.

Is het niet geweldig dat de Heer juist alles zijn waarde laat houden? Goud is bij hem goud en wierook is wierook. Hij wijst geen gave af. Hij vindt alles even waardevol. Jezus heeft respect voor diegene, die zichzelf durft te zijn en zijn gave als hulde komt aanbieden. Ik moet hier denken aan een andere tekst, waarin staat, dat wie een rechtvaardige ontvangt als een rechtvaardige of een profeet als een profeet, het loon van een rechtvaardige of profeet zal ontvangen.² Het gaat erom, dat wij die persoon volledig in zijn waarde laten en respect betuigen voor wat hij is of waarvoor hij staat. Mensen zijn werkelijk groot, als ze echte wijzen zijn. Als ze respect tonen voor de bediening, de gaven van een ander.

Juist de kleine mensjes hebben dat niet. Die proberen de kostbaarheden van de ander te stelen en daar zelf mee te koop te lopen. Of ze zijn negatief over anderen, hebben nooit een mening die opbouwend is. Het laatst aangehaalde bijbelvers zegt even verder dat we zelfs de kleinen een beker water moeten geven. Hoe vaak kijken we niet neer op de kleinen. Voor de

groten hebben we nog wel eens respect: Een Billy Graham, een Floyd McClung, een Jimmy Owens, een Barry McGuire, een Luis Palau. Maar hoe zit het met de kleinen? Tonen we ook dat respect voor Jansje Jansen, die alleen maar goed thee kan zetten? Als wij respect gaan hebben voor de gaven en bediening van de ander, hoe gering die ook zijn, dan pas komt aan het licht wat waarde heeft.

Als wij ruimte geven aan het kleine, zijn we pas echt groot. Want in dat respect en in die ruimte durven de mensen eindelijk hun kostbaarheden te ontsluiten. Hoe mooi, groots en rijk wordt dan opeens de christelijke gemeenschap.

1 Matt. 2:11

2 Matt. 10:41-42.

35. JEZUS WAS EEN KUNSTENAAR

Meestal lezen we de evangeliën alleen om te weten hoe we gered moeten worden, of om meer te weten over het eeuwige leven.

In het kader van creativiteit in de Bijbel trof het mij dat de Heer ook een kunstenaar was. Om dat te kunnen zien, moet u eens achter elkaar een stel gelijkenissen lezen. Sommige zijn complete schilderijen in taal. Andere zijn een compleet filmscript, weer andere zijn 'short stories' (een soort korte verhalen). Wat een ongelofelijk beeldend vermogen! Hier zie je werkelijk hoe de heilige Geest creatief maakt.

Of bekijk zijn uiterst creatieve antwoorden op de strikvragen van de Farizeeën eens.¹ Jezus was een groot kunstenaar. Met een paar penseelstreken van woorden geeft Hij een zeer diepe waarheid weer. Dat is pas meesterschap. Hiervan valt nog heel veel te leren. Ook in dit opzicht is de schepping gevallen. We zijn nauwelijks meer in staat om beeldspraak nog te begrijpen. Zelfs de discipelen vroegen Jezus al waarom Hij in gelijkenissen sprak.² Het antwoord is opmerkelijk. Hij deed het opdat zij die de waarheid niet willen verstaan, haar ook niet verstaan. Maar degenen met een open hart zullen het begrijpen, zodat aan wie heeft, gegeven zal worden en hij zal overvloedig hebben.³ Want hij heeft een hart dat open is om God te ontmoeten en om Jezus, de kunstenaar, te verstaan. Deze mensen zijn gezegend, omdat ze horen en zien.

Mogen ook wij zo horen en zien en vervuld zijn van dezelfde creatieve geest als de Heer.

1 Matt. 21:23-27; 22:15-46

2 Matt. 13:10; Matt. 15:15-17

3 Matt. 13:11-17.

36. LEVENSKUNST

Voor christenen is het geheel uit de mode geraakt om een levenskunstenaar te zijn. Wij houden ons bezig met serieuze dingen, met redding en oordeel. Dat neemt al onze tijd in beslag, per slot van rekening gaat de wereld verloren.

Natuurlijk is dat zinvol, maar zelfs Jezus zei tegen zijn discipelen, ook eens te rusten. I Nog duidelijker wordt het als je het leven van Jezus nader bekijkt. Was Hij altijd zwaar op de hand, superserius? Werd er alleen gehuild of ook gelachen en genoten?

Zijn tijdgenoten vonden Hem niet zo zwaarwichtig en zeiden openlijk dat die rabbi maar niets was. Hij vastte niet, bad niet lang genoeg, hij at te veel en dronk te veel wijn.

Bovendien bezocht hij te veel feesten van tollenaars en zondaars. Een serieus mens deed dat niet. Over de feestelijke kant van het leven van Jezus wordt niet zoveel gepreekt. Zou het daarom soms zo saai zijn in het christelijk leven? Want het is overduidelijk, dat Jezus de levenskunst meester was en met volle teugen van het goede der aarde en van het leven genoot. Ter illustratie daarvan noem ik wat situaties:

Op de bruiloft in Kana maakte Hij van water wijn, en wat voor wijn!² En zo droeg Hij bij tot een nog grotere feestvreugde. Zo'n bruiloft duurde zeven dagen en er was volop te eten en te drinken, er was zang, muziek en dans. Het was dus een echt feest. Jezus nam daar gewoon aan deel.

Jezus nam ook gewoon deel aan feesten van hen, die het niet zo nauw namen. Zo kreeg Jezus openlijke kritiek van de geestelijke leiders, omdat Hij nogal eens op de feesten van de tollenaars kwam.³

Jezus wilde zelfs niet dat zijn discipelen vastten. In antwoord op een vraag van de volgelingen van Johannes de Doper vergelijkt Jezus zijn discipelen met bruiloftsgasten, die treuren niet, maar vieren feest.⁴ In een gelijkenis vergelijkt Jezus het Koninkrijk der hemelen met een geweldig bruiloftsfeest.⁵ Voor het feest zijn velen — machthebbers en onwaardigen — uitgenodigd. Als de machthebbers niet komen, zullen alleen de zogenaamde onwaardigen het feest bevolken, en reken maar dat het een echt feest zal zijn.

Hoeveel christenen voelen zich niet schuldig als ze op de 'Bourgondische toer' gaan?

Hoevelen van ons weten een Chateau-neuf of een goede Sherry of een goede Riesling of een echte Tokaj of een Chablis of een V.S.O.P. te waarderen?

Waarom zijn we de levenskunst niet meer meester?

Vreemd nietwaar, dat door een truc van de tegenstander (dat denk ik althans), alles wat vrolijkheid, fleur en genieten in het christelijke leven brengt, afgevoerd is als zijnde onwaardig. Wat we hebben overgehouden is een zure, ernstige God, die ons zal straffen als we uit de

plooi raken. Geen wonder dat niemand in dat aziijn-land wil zijn. Natuurlijk is het Koninkrijk ook weer geen Walhalla-vol-geslemp. Er is een verschil tussen een plarvloerse doorgedraaide fuif en een magnifiek feest vol grandeur. Wij zijn daar allemaal 'grandes' aan een subliem hof, met een sublieme tafel en sublieme disgenoten...

Dit aspect van het leven van Jezus is een doodgewone zaak, als men het leven van het oude Israël kent. Het was in opdracht van God, dat er enige keren per jaar grote feesten gevierd moesten worden. Uitbundig wel te verstaan.

Het Oude Testament bevat het boek 'Prediker'. Velen kennen daarvan alleen de uitspraak dat alles ijdelheid is, of met andere woorden, wat heeft werkelijk zin? Het opmerkelijke is, dat dit niet al te vrolijke boek ons juist voorhoudt dat het de wil van God is te genieten van zijn gaven: eten, drinken, het goede der aarde en vrolijkheid.⁶ Dat heeft zin.

Er is een ander boek, dat niet zo makkelijk aan tafel gelezen wordt, omdat het erotiek beschrijft: Hooglied. Natuurlijk weten we ook dat zinnebeeldig op te vatten als een lied over God en zijn gemeente, maar we vergeten de eerste betekenis: als man en vrouw mogen we heerlijk genieten van elkaar. Is het niet fantastisch dat zoiets gewoon openlijk in de Bijbel beschreven wordt? Hooglied betekent eigenlijk 'Lied der Liederen'. Het zou een verplichte lectuur moeten zijn voor verliefden, voor hen die al achttien jaar getrouwd zijn, of vijfenveertig jaar, of... De Bijbel vindt ook hierin levenskunst de meest normale zaak voor een kind van God.

Levenskunst ontstaat doordat we in harmonie zijn met God. We hebben geen angst meer voor God, we doen zijn wil. We zorgen voor anderen en hebben geen eigenbelang op het oog. We zorgen voor de naaste als die hulp nodig heeft. En het wonderlijke is, dat het helpen van anderen onszelf sterk, krachtig en vol zegen maakt. Het is ook levenskunst ons leven te delen met anderen, dat maakt rijk. We worden als een besproeide hof te midden van een dorstige woestijn. Ons water stelt dan niet teleur.⁷ Want levenskunst begint met het tot verzadiging toe vol eten van onze ziel aan de overvloed van God.⁸ Bij Hem is geen karigheid.

Ik zie ernaar uit als broeders en zusters levenskunstenaars gaan worden en er weer krenten in de pap komen. Hoe boeiend kan Gods Koninkrijk zijn! En zo zal het in de toekomst, in het Koninkrijk zijn; God wil ons dat Koninkrijk geven, waar we mogen eten en drinken aan de tafel des Heren,⁹ ook daar is levenskunst.

¹ Marc. 6:31, ² Joh. 2:1-11, ³ Luc. 5:27-32; Luc. 7:34; Luc. 19:5-7, ⁴ Matt. 9:14-15, ⁵ Matt. 22:1-14, ⁶ Pred. 3:12-13; Pred. 8:15; Pred. 9:7-9, ⁷ Jes. 58:5-11, ⁸ Jes. 55:2-3, ⁹ Luc. 22:29-30.

37. GENIETEN

Christenen kunnen vaak niet genieten. Vaak worden ze gedreven tot werken, werken, werken. En als ze eens rusten, dan moet ook dat een functie hebben. Als ze tijdens een vakantie misschien tot genieten komen, dan voelen ze zich schuldig. Wat een onzin eigenlijk, dat alleen kinderen kunnen genieten, dat alleen zij nog onbezorgd mogen zijn. Hier kunnen wij iets leren van de kinderen. Niet voor niets hield Jezus ons voor te worden als een kind. Genieten is zo belangrijk voor Gods kinderen, want hierin kunnen we anders dan de wereld zijn. In de wereld genieten niet velen, men leeft van kick naar kick, of van druk naar druk. Genieten is intens dankbaar zijn met iets of voor iets, waarna het een blijvende waarde in je achterlaat.

Laten we wat voorbeelden bekijken.

Jezus hield eens een hele rede over bezorgdheid.¹ Wie bezorgd is, kan nergens van genieten. God wil evenwel dat we vrij zijn en zo kunnen genieten. We mogen genieten van het leven. En van de schepping. Is een lelie niet mooier dan Salomo in zijn mooiste kleren? We mogen genieten van de gerechtigheid van God, we mogen genieten van het Koninkrijk. Zo'n stukje maakt ons ontzettend blij.

Of neem het bijbelgedeelte waarin Jezus ons voorhoudt, dat iedereen die klopt, opengedaan zal worden en die zoekt, zal vinden.² Zo zal God ons het goede geven, als we Hem daarom vragen. Wat maakt ons dat rustig. Wat kunnen we van zo'n zekerheid genieten.

Ergens anders zegt Jezus, dat we als schapen onder de wolven gezonden worden. Dat kan ons knap onrustig maken. Maar desondanks: wees voorzichtig als slangen en argeloos als duiven.³ Een duif geniet gewoon van het graantje dat hij kan krijgen. Dat mogen we dus, en komen de wolven te dichtbij dan vliegen we weg. We hoeven ons niet te laten opeten. Ook in een spanningsveld kunnen we blijven genieten.

Het trof mij dat Jezus ons zelfs in de storm op het meer voorhoudt, niet bevreesd te zijn.⁴ Want als we zo bevreesd zijn, zijn we kleingelovig. Een kind vertrouwt er in zo'n situatie op dat papppie toch wel een oogje in het zeil houdt. Het kind blijft zich veilig voelen en kan daardoor genieten. Er valt voor ons nog heel wat te leren te midden van de storm.

Op zekere dag stuurt de Heer de discipelen erop uit. Ze worden zendeling. Hij houdt dan een rede waarin hij zegt hoe ze moeten zijn en hoe ze moeten reageren. Hierin zegt Jezus dat ze niet bang voor de duivel hoeven te zijn. Dat ze zelfs de moed mogen hebben de woorden van Jezus van de daken te prediken. We hoeven voor niets bevreesd te zijn, want we gaan de mussen in waarde te boven. De Heer heeft zelfs onze haren geteld.⁵ Wat brengt dat een rust in de zendingstrijd. Dan kunnen we zelfs genieten van de strijd, van onze opdracht, van onze gaven.

En zijn we moe en belast, dan nodigt Jezus ons uit tot Hem te komen.⁶ We mogen genieten van zijn rust. Hij geeft geen zware lasten te dragen. Soms voelen we ons erg klein en zonder kracht. Lees dan eens deze tekst: *'Vrees niet, kleine kudde, want jullie Vader heeft jullie het koninkrijk willen schenken.'*⁷ Wat geeft die tekst ons een waardigheid, een moed, een kracht. Wat kunnen we ervan genieten, want God vindt ons zijn Koninkrijk waard. God ontfermt Zich over ons.⁸ Dat is iets geweldigs. Immanuel, God met ons. Vrede op aarde bij mensen van goeden wille. Gewoon de gedachte: God, U bent niet tegen mij, maar voor mij...

Wel is het zo, dat er niet te genieten valt, als we niet recht voor God staan.⁹ Dan is er geen vrede, geen rust, geen genieten. Maar maken we het met God in orde, dan kunnen we ons in Hem verlustigen. Zou het eigenlijk niet zo moeten zijn, dat een christen bekend moet staan als een levensgenieter? En met reden, want het leven is een gave van God.

Is deze vorm van genieten niet zeer creatief?

1 Matt. 6:25-35

2 Matt. 7:7-11

3 Matt. 10:16

4 Matt. 8:23-27

5 Matt. 10:25-31

6 Matt. 11:28-30

7 Luc. 12:32

8 Jes. 55:7; Matt. 9:36

9 Jes. 1:13-14; Jes. 58:6-14; Jes. 59:8.

38. EEN WAARDIG GEZELSCHAP

Jezus was niet zo geliefd bij de heersende priesterkaste, omdat Hij Zich niet aan de regels van hun menselijk verkeer hield. Hij ging te veel om met mensen van laag allooi. Volgens sommigen gaf Hij er de voorkeur aan om met hoeren en tollenaars om te gaan.¹ Jezus zag blijkbaar iets in die mensen, iets wat het geestelijk leiderschap niet in hen herkende. Jezus bleek het beeld van God nog te kunnen zien in de gevallen schepping en Hij was vol barmhartigheid.² Jezus was trouw aan deze mensen, Hij verwierp ze niet, maar bracht ze tot herstel. Als bewijs van het feit dat Jezus regelmatig zijn barmhartigheid toonde — waarbij Hij soms diegenen de mantel uitveegde die slechts van regels hielden en onbarmhartig waren — geef ik hier drie markante voorbeelden. Er is de gelijkenis van de verloren zoon.³ Iedereen zal dat beroemde verhaal kennen, want het leert ons veel over vergeving. Maar er zit nog iets in, waar makkelijk overheen gelezen wordt. De zoon die terugkwam, kreeg een nieuw kleed, schoenen en een ring.⁴ Drie symbolen van het herstel van zijn waardigheid als mens, als erfgenaam. De ring vooral symboliseert de autoriteit van het koningschap.

Dan is daar het verslag van de ontmoeting van Jezus met een Samaritaanse vrouw die al diverse mannen had gehad.⁵ De wijze waarop Jezus met haar omging, toont aan, hoe Hij haar haar waardigheid teruggaf, zonder de waarheid te verhullen. En daar is het verhaal van de overspelige vrouw, die door de Farizeeën bij Jezus gebracht wordt.⁶ Zoals Jezus de Farizeeën op hun nummer zette, zoals Hij tot de vrouw sprak en haar haar waarde teruggaf, waardoor ze tot leven kwam, dat alles laat zo duidelijk zien, hoe Jezus de mens fundamenteel wilde herstellen. Mensen blijven oordelen, nawijzen, roddelen. Helaas ook in de gemeenten. God geeft een nieuwe kans, niet alleen aan mensen individueel, maar ook aan de samenleving, de kunst en de kunstenaars. Laten ook wij het karakter van Jezus tonen en barmhartigheid bewijzen. Zo vaak begrijpen we anderen niet, en maar al te vaak begrijpen we kunstenaars niet. Zijn wij bereid de houding van de Heer aan te nemen en naast deze onbegrepenen te gaan staan? Er zijn vele christenen, die de cultuur en haar dragers mijden alsof ze lijden aan een besmettelijke ziekte... Het herstel van de menselijke waardigheid mag voor ons een uitdaging zijn. Christenen, die met hun kunst opnieuw waardigheid aan de cultuur willen geven, verdienen onze steun. Waarom denken we zo makkelijk dat de huidige maatschappij al een gepasseerd station is? We zien het tableau van Gods oordeel al voor ons. Luther sprak eens de beroemde woorden: als morgen de Heer komt, plant ik vandaag nog een pit (dus het begin van een boom). Welaan, er zijn nog steeds boomplanters nodig; er is een wereldwijde plantage. Moge een boomplantersziekte over ons vaardig worden.⁷

1 O.a. Matt. 9:9-13; Luc. 15:1-2, 2 Matt. 9:36; Matt. 12:7; Matt. 23:23; Luc. 6:36, 3 Luc. 15:11-32, 4 Luc. 15:22
5 Joh. 4:1-30, 6 Joh. 7:53-8:11, 7 2 Kor. 4:1.

39. HET ZUURDESEM VAN DE FARIZEEËN

Jezus kwam tijdens zijn leven op deze aarde regelmatig in conflict met de Farizeeën en de Sadduceeën. Deze twee groepen waren elk een soort priesterkaste. De Farizeeën waren zeer wetsgetrouw en hielden de wet tot op de letter. De Sadduceeën vertegenwoordigden de liberale theologie, waar zij overigens net zo star aan vasthielden. Omdat Jezus nogal wat religieuze regels aan zijn laars lapte, is het voor te stellen, dat er tussen Jezus en die priesterkasten heel wat spanningsvelden waren.

Regelmatig hield Jezus redevoeringen tegen datgene wat die Farizeeën en Sadduceeën bezielde.¹

Dat vatte Hij een paar keer samen door tegen zijn discipelen te zeggen: *'Wees terdege op je boede voor de zuurdesem van de Farizeeën en de Sadduceeën.'*²

Waarom was de Heer zo tegen hen? Niet zozeer tegen de personen, maar tegen datgene wat ze het volk leerden. En dat was: volg de wet na, de regels, ja, steeds meer regels (ze maakten er regelmatig nieuwe bij) en u komt in de hemel. Het resultaat was dan ook een grote geestelijke starheid en dorheid, omdat het meest belangrijke ontbrak: barmhartigheid en liefde. De leer van die Farizeeën en Sadduceeën is huichelachtig, ze maken het woord van God krachteloos. Er is geen ruimte voor het werk en de leiding van de Geest. Vrijheid bestaat niet, alles bestaat in regels, regels en nog meer regels. Het leven is haast ondragelijk. Gaven en talenten kunnen zich niet meer ontwikkelen, en het dynamische volk wordt statisch.

De Heer gruwt van dit soort leraars, want ze helpen alle kwaliteiten van mensen om zeep. Sprak de Heer van zuurdesem? Zuurdesem is een oude naam voor gist. Er is slechts een klein beetje gist nodig om het hele deeg te infecteren. Zo is het met dit soort leringen. Er is maar een klein beetje van nodig om mensen weer wettisch te maken en de slavernij weer te laten aanbreken.

Dat zuurdesem bestaat helaas nog steeds. Het komt in vele christelijke groeperingen voor. Er zijn kerken en evangelische gemeenten die net zo star zijn als de Farizeeën en Sadduceeën. 'Een christen doet zoiets niet,' 'een christen fietst niet op zondag,' 'een christen kijkt geen TV,' 'een christen danst niet,' 'een christen kan niet vrolijk zijn'.

Dergelijke argumenten zijn tamelijk makkelijk te ontzenuwen. Maar het wordt moeilijker als de geestelijke leiders uit een ander vaatje gaan tappen: 'God heeft mij gezegd dat u...', 'Ik ben door God geroepen en Hij wil dat u...', enzovoort. Een nieuw soort pausschap heerst. Veel evangelische gelovigen denken dat alles wat hun voorganger zegt ex cathedra is en blind opgevolgd moet worden. En dat is hetzelfde zuurdesem. De gelovige denkt zelf niet meer en zoekt zelf niet meer het aangezicht van God, maar wordt voortgedreven door regels

van anderen. Ook hier blijkt dat de gaven van mensen zich niet meer kunnen ontwikkelen. En ik bedoel gaven in de breedste zin van het woord: geestelijke gaven, natuurlijke talenten, alles wat we van ouders, omgeving en God ontvangen hebben.

Overall waar het zuurdesem voorkomt, stagneert de groei van personen. Meestal niet de groei van die kerk of gemeente, het lijkt soms wel of de mensen dol zijn op regels want dan hoeven ze zelf niet meer na te denken. Maar het is zuurdesem als regels de groei van een persoon belemmeren. Zuurdesem zorgt ervoor dat het Lichaam van Christus vol wordt van onwaarachtigheid en hypocrisie.

Het is zuurdesem wanneer mensen hun persoonlijke smaak als alleen-zaligmakend zien, of die smaak dwingend opleggen aan een hele gemeente, zodat de gemeenteleden zelf niet meer de waarheid kunnen zien. Klassiek is niet goed, want... Rockmuziek is van de duivel, want... Het bezoeken van theaters is zondig, want... Zeer persoonlijke meningen, die men anderen als een wet oplegt. Zulke herders dienen niet, maar heersen. Het is zuurdesem. Het leven waar Jezus over sprak, is wel wat anders. Dat is voller en rijker dan: zondag kerkdienst, maandag gebedsgroep, dinsdag evangelisatie, woensdag bijbelstudie, donderdag zangavond, vrijdag diaconaat en jeugdwerk, zaterdag evangelisatie, zondag..

De mensen zijn nooit meer thuis. Die gemeenteleden zien nooit meer eens een goede film, komen nooit meer in een theater, concertgebouw, museum. Ze worden voortgedreven door een nieuwe werkheiligheid; het is vlees, zuurdesem. Het is wat anders als iemand dit echt uit diepe liefde voor God doet en niet omdat het kerkpatroon het van hem of haar verwacht. Jezus verlost ons van het zuurdesem, zodat we een nieuwe mens konden worden met een nieuwe levenshouding, met nieuwe expressies, een nieuwe kunst. In die nieuwe mens is een echte renaissance.

Heus, ik ben voor kerkelijke tucht, maar in de goede zin: dat oudsten en voorgangers erop toezien, dat iemand een leven met God heeft; dat is niet hetzelfde als een soort geestelijke dictatuur.³

Sommigen leven als in een dwangbuis, omdat ze vinden dat alles 'evangelieverkondigend' moet zijn. Deze mensen leven niet meer, maar worden geleefd. Wat zullen zij veel frustraties en gevoelens van schuld hebben, want ze zullen dagelijks falen. Wat jammer dat deze mensen niet meer kunnen genieten van de grootsheid van het leven.

Ook sommige kunstenaars zijn door dat zuurdesem geïnfecteerd. Ze hebben het syndroom, dat alles religieus moet zijn. Nu roept God sommige kunstenaars beslist tot het maken van religieuze kunst, maar dan is het nog steeds zo, dat het mag en beslist niet moet. Denk maar eens aan de grote groep kunstenaars in de gospelmuziek.

De Heer maakt ons vrij, ook van het zuurdesem. Die vrijheid houdt risico's in, er kan verkeerd gekozen worden. Maar alleen in vrijheid kunnen talenten zich ontwikkelen. Toen de

Heer talenten aan zijn knechten uitdeelde, zei Hij niet hoe ze ermee moesten werken, alleen dat ermee gewerkt moest worden. Zo is het met de gaven, die God ons geeft. We moeten die ontwikkelen, maar hoe we dat moeten doen, zegt God niet.

Vanuit die doorlopende worsteling wordt integere kunst geboren. Het is soms als wandelen op de golven, maar zakken we erin, dan is daar de hand van de Heer om ons vast te houden. Dit is het leven in een open geloofsgemeenschap, hier zullen gaven bloeien. Hier worden mensen gestimuleerd om goede kunstenaars te zijn, goede profeten, goede schrijvers, goede verkopers, goede handelslui, goede huisvaders, goede secretaresses, en zo een zoutend zout te zijn in deze wereld. En als we als leiders twijfel over het nut van iemands werk hebben: geef het de tijd; aan de vruchten (die pas zichtbaar zijn na enige tijd) in iemands leven zul je weten of het goed is.⁴

Wat zullen die mensen plezier hebben in het avontuur dat leven heet. Wat zullen daar veel getuigenissen van leiding, van zinvol bestaan te horen zijn. Hoezeer zullen zij ervaren dat de wereld groot en groots is.

Het zuurdesem maakt van dat avontuur een heel kleine, benepen wereld. Het zuurdesem verzuurt de mensen, we voelen ons alleen nog maar veilig in het kleine getto en alles daarbuiten is boos en slecht, is tegen ons en gevaarlijk; alleen in het eigen gettootje is nog hoop en redding...

Laten we breken met het zuurdesem en weigeren nog langer te leven in een zogenaamd geestelijke dwangbuis, hoe goed bedoeld ook. Ga eerst maar eens zelf bij de Heer te rade, wat Hij van u vindt of wil.

De bedoeling van de verlossing was onder andere dat we ons vrij zouden voelen, dat we ons werkelijk zouden kunnen manifesteren in deze maatschappij zonder de knoet van de regels en slavernij. We zouden een koninklijke natie zijn. Waar is die koninklijke familie? Wanneer gaan de christenen weer opvallen, doordat ze blij gaan geven van hun koninklijke afkomst? Wanneer gaan de christelijke kunstenaars weer sublieme kunst maken? Waar zijn de schilderen, het proza, de poëzie, de fotografie, de dans, de muziek, de beeldhouwkunst, de architectuur, enzovoort die het koninklijke uitademen en zo getuigenis zijn van een hogere koninklijke werkelijkheid, waarin we vrij zijn? Is dat geen fantastisch alternatief voor het afstompende consumptieve slavenbestaan?

¹ Matt. 23:1-39; Marc. 7:1-13; Marc. 12:37-40; Luc. 11:39-52; Luc. 18:9-14; Luc. 20:45-47

² Matt. 16:5-12; Marc. 8:14-21; Luc. 12:1

³ 1 Petr. 5:3

⁴ Matt. 7:15-20.

40. KUNSTTEMPELS

De tempel in Jeruzalem was tot een markt geworden: er werd geld gewisseld, er werden duiven verkocht, er zullen ongetwijfeld souvenirstands geweest zijn, het was er een handelsdrukte van belang. Dan verschijnt Jezus plotseling op het toneel. Hij jaagt iedereen eruit, opdat het weer een bedehuis zal zijn, want op dat moment is het meer een rovershol.¹

Nu die hele luidruchtige marktende eruit gegooid is, functioneert de tempel weer, zoals het moet zijn: er komen lammen en blinden naar Jezus toe en Hij geneest hen. Maar ook hebben de kinderen weer speelruimte, die roepen: 'Hosanna, de Zoon van David.'

Jezus maakt de tempel weer tot een plek, waar het feest van het onverwachte kan plaatsvinden. Hier gebeurt werkelijk wat. Hier hebben kinderen plezier. De tempel is weer een tempel van Gods tegenwoordigheid.

Hoe zijn onze kerken vandaag? Plaatsen van strenge 'godsdienst'? Of plekken waar God kan werken, waar kinderen kunnen spelen en waar ruimte is? Of reageren we net als de geestelijke leiders uit de tijd van Jezus, die de wonderen zagen, maar er aanstoot aan namen, omdat hun bekende ritme verstoord was? Vooral het gedrag van de kinderen ergerde hen. Hoe is het nu in onze eigen kerk? Is er ruimte? Een soort artistieke vrijheid, waar van alles kan en mag gebeuren? En waar we ons niet direct ergeren, omdat het een beetje anders gaat dan gewoonlijk?

We hebben soms de neiging om de kerk van nu te vergelijken met de tempel van toen. Maar is dat verstandig? Zeker is, dat we niet naar de eerst beschreven situatie toe moeten, want voor de Heer was daar eigenlijk geen plaats.

Onze kerken van nu zijn soms zo saai. Het lijkt net of na de beeldenstorm het fleurige leven eruit gegaan is. Voor die tijd waren de kerken ook tempels van kunst. Er was veel dat met interesse bekeken kon worden. Het was een groot plaatjesboek, dat je veel over God en zijn werk duidelijk maakte. En dan wel op verschillende wijzen: schilderijen, beeldhouwwerk en drama. (Wist u dat het theater in de kerk en op de trappen van de kerk is uitgevonden?) Er bestond nauwelijks kunst buiten de kerk. Tot aan die tragische dagen van de beeldenstorm.

Nu zitten we nog steeds met kale protestantse gebouwen. Geen wonder dat onze kinderen zich vervelen. Er valt niets te zien, niets houdt de aandacht gevangen, we kunnen alleen luisteren naar het zwaarwegende woord. Maar de kunst van het onverwachte, het feest, is weg.

Zouden we eigenlijk niet de kerken van vandaag opnieuw dat karakter moeten geven?

Zouden onze tempels weer tempels van Gods kunde, kunsttempels mogen zijn? Stelt u zich eens voor, dat God echt gaat werken en dat er een wonder gebeurt, of dat de kinderen gaan

roepen: 'Applaus voor de Zoon van David.' Stelt u zich eens voor dat er mensen gaan dansen voor God, of dat de jeugd 'Eikerlyc' wil gaan opvoeren in plaats van de preek. Stelt u zich eens voor dat een artiest een expositie wil houden over God op zondagavond en de dienst niet door kan gaan, of stelt u zich eens voor dat een beroemd beeldhouwer de kerk een maand lang volzet met beelden... Hoe fantastisch onverwacht zal dat zijn, ze mogen mij ervoor uitnodigen.

Ik ben alleen bang, dat er toch mensen blijven die reageren als die priesters indertijd: ze namen het Jezus kwalijk.

Ze zullen er zelfs aanstoot aan nemen als ten slotte de opwekking, het reveil, uitbreekt, want zoveel vreugde en zoveel mensen in de kerk, dat kan natuurlijk ook niet.

¹ Matt. 21:12-15.

41. VERKWISTING?

Een paar dagen voordat Jezus gearresteerd zal worden, bezoekt Hij Betanië. Er is daar een maaltijd voor Hem aangericht. Terwijl men aan het eten is, komt er een vrouw naar Jezus toe met een kruik vol kostbare mirre en zij giet dat uit over zijn hoofd.¹ De heerlijke geur verspreidt zich door de gehele ruimte. In plaats van te genieten, ergert men zich hevig. Wat een verkwisting, vinden de discipelen; en Judas vraagt zelfs, waarom de mirre niet voor veel geld verkocht was en aan de armen gegeven. Judas is wel de laatste die dat mocht zeggen, omdat hij regelmatig uit de reiskas stal.² Hoe dan ook, er is opwinding over deze grote vermeende verspilling.

Maar Jezus maant allen tot kalmte: *'Waarom valt gij deze vrouw lastig? Want ze heeft een goede daad aan Mij verricht.'*³ Jezus doelt hiermee op zijn komende dood en begrafenissen waarvoor dit een voorbereiding is. Jezus stelt haar op een heel bijzondere wijze in het gelijk: *'Ik zeg u, overal waar dit evangelie verkondigd zal worden in de gehele wereld, zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden van wat zij gedaan heeft.'*⁴ Wat zal die bange vrouw toen blij geweest zijn.

Deze gebeurtenis is voor Judas de druppel die de emmer doet overlopen. Nu weet hij zeker dat Jezus een nep-messias is. Hij gaat heen en sluit een verdrag met de overpriesters over de uitlevering van Jezus.

In het leven van de Here Jezus komt nog een keer zo'n situatie voor. Een Farizeeër heeft Jezus uitgenodigd om bij hem te komen eten. Als Jezus in dat huis aanligt, komt er een vrouw naar hem toe die huilend een fles kostbare mirre over de voeten van Jezus uitgiet. Met haar tranen en haar haar droogt ze zijn voeten af en ze kust zijn voeten en zalft ze met de mirre. De Farizeeën die dat zien, zijn geschokt.⁵ Als Jezus dan zo'n profeet is, weet Hij dan niet, dat deze vrouw een publieke vrouw (zondares) is? Dan kan Hij dat toch niet toestaan! Wat een verspilling van geld, tijd en aandacht. Maar Jezus wijst hen terecht. Omdat Hij geen begroetingskus kreeg toen Hij binnenkwam, geen water voor zijn voeten had gehad om ze te spoelen, omdat zijn hoofd niet met olie was gezalfd, daarom heeft deze vrouw dat gedaan. Die Farizeeër was in gebreke gebleven om gastvrijheid en liefde te betonen, daarom deed een zondares dat, omdat haar zonden vergeven waren.

Er komen nog een paar ogenschijnlijk spijzieke situaties voor in de Bijbel. De Israëlieten moesten de tienden offeren aan God en die tienden naar het heiligdom brengen. Maar wat nu, als de weg te lang zou zijn? Goederen kunnen bederven of nauwelijks vervoerd worden. Dan moest het volgende gebeuren: De tienden verkopen, het geld meenemen en dan naar het heiligdom reizen en daar alles voor dat geld kopen wat men maar wilde: wijn, bedwel-

mende drank, eten, en een groot feest aanrichten om zo God te danken voor zijn zegeningen.⁶

Ieder derde jaar mocht men dat trouwens in het eigen dorp of stad doen en alle behoeftigen heerlijk laten genieten. Is dat niet een heerlijke verspilling? Zou het daarom niet eens een aardige gedachte zijn, als de gemeente de hele opbrengst en collecte van dankdag zou gebruiken om een fantastisch dank-vreugde-eetfeest te organiseren ter ere van God? Israël vond in ieder geval dit principe van zogenaamde verspilling niet vreemd.

Een andere verspilling was die van energie en creativiteit. Toen de ark Jeruzalem werd binnengebracht, danste David uit alle macht. Zijn vrouw Michal zag dat uit het raam en zij verachtte hem.⁷ Maar God was blij met iemand, die zich als een dwaas aanstelde om vreugde en dankbaarheid voor Hem te uiten.

Nog zoiets: het vasten. Als men dat deed in Israël, dan deed men as op het hoofd en een zak aan en was men eigenlijk ontoonbaar. En zo wist de omgeving dan: deze persoon vast...

Jezus wil dat niet.⁸ Hij zegt dat, als we vasten, we ons dan extra mooi moeten maken, zodat de mensen het niet aan de buitenkant zullen zien, maar de Vader zal het weten. Wat een heerlijke, ogenschijnlijk zinloze daad.

Bij God hebben de dingen wel eens een andere waarde. Wij vinden verkwisting, verspilling en eigenlijk zinloos gedrag een zonde. Maar hoe anders denkt God daarover. Hij houdt van dwazen, die dwazen Gods willen zijn. Hoe ongerijmd lijkt het: wie zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie het verliest, zal het behouden; de 'Umwertung aller Werte'. Maar God wil dat. Het zal ons leven alleen maar verrijken als we eens van het utiliteitsprincipe afstappen. Door gewoon eens heel ontspannen te gaan genieten, tienden eens heerlijk te besteden om met uw gezin uit eten te gaan als dankoffer aan God voor zijn zegeningen.

Mensen, wat zal de Heer er blij mee zijn als we eens aan onze conditioneringen ontsnappen. Ik wil dit ook nog op de kunst toepassen. Want ik heb te veel christenen ontmoet, die kunst zien als een enorme verspilling van tijd, energie en geld. Wat ze niet weten, is dat ze haast hetzelfde beweren als Judas. Zelfs heb ik eens een voorganger horen zeggen tegen een kunstenaar dat het allemaal wel goed bedoeld was, maar dat hij beter een vak had kunnen leren, want wat was de zin ervan... U zult begrijpen hoe de man zich voelde.

Maar kunst is geen verkwisting. Iedere christen-kunstenaar ziet zijn werk als ontvangen en zal dat altijd weer als offer geven aan God. God stelt deze verkwisting wel op prijs, ook al was het wellicht een niemendalletje, het was voor Hem, en daar is Hij heel trots op.

1 Matt. 26:6-9

3 Matt. 26:13

5 Luc. 7:36-50

7 1 Kron. 15:29

2 Matt. 26:10-12

4 Joh. 12:4-5

6 Deut. 14:22-29; Deut. 26:12-13

8 Matt. 6:16-18.

42. ONTPLOOIING

Tijdens zijn tafelrede bij het laatste avondmaal, zegt Jezus een aantal opmerkelijke dingen. Hier volgt een citaat: *'Niemand komt tot de Vader dan door Mij.'* ¹ Die korte uitspraak blijkt voor creatieve mensen een ongelofelijke betekenis te hebben.

Alle creatieve geesten zoeken vrijheid. Die is uiteraard in God te vinden. Maar dan blijkt dat die creatieve vrijheid komt via Jezus. Voor de genoemde bijbelpassage staat een andere tekst, die door iedere evangelist veelevidig gebruikt wordt: *'Ik ben de weg en de waarheid en het leven.'*

Deze drie elementen geven aan, dat de realiteit die Jezus geeft, de absolute oplossing is voor ieder mens. Zeker voor creatieve mensen, die soms meer dan anderen op zoek zijn naar waarheid.

Praktisch gezien, betekenen die uitspraken dit: zoeken wij een manier om vrij te zijn, zodat al onze gaven kunnen groeien en bloeien, dan gebeurt dat door Jezus Christus. Door het kennen van Christus blijkt in ons hart het echte leven en de volle waarheid te ontstaan. Er zijn dan geen vele waarheden meer of vele filosofieën, meningen en benaderingen. Er is alleen nog die ene, gigantische, echte: Jezus Christus. Eigenlijk zou iedere christen-kunstenaar verplicht het boek 'De navolging van Christus' moeten lezen, geschreven door Thomas à Kempis. Dat juweel van een boekje legt dit principe heel helder uit.

Na het laatste bijbelvers volgt nog een belangrijk vers: *'Als jullie mij kennen zullen jullie ook mijn Vader kennen, en vanaf nu kennen jullie hem, want jullie hebben hem zelf gezien.'* Dat wil zeggen, dat als wij Jezus ons leven laten regeren en leiden, we God zullen kennen; dat zijn werkelijkheid, en dus ook heel zijn scheppingskracht, ons hele wezen gaat vervullen.

Er zijn mensen die denken, dat wie christen is of wordt daarna niets meer mag of kan. Wat een tragische misvatting is dat. Zo wettisch en belerend blijken helaas veel christenen te zijn, dat zij de geweldige dynamische vrijheid die Jezus geeft, misvormen en mensen aan banden leggen.

De waarheid is, dat als wij Jezus heel persoonlijk als Heiland aanvaarden en ons openstellen voor zijn kracht en majesteit, Hij met eenieder van ons een unieke weg gaat. Het Heiland zijn, betekent ook dat Hij ons heelt. In het proces van het volgen van Jezus wil dat zeggen, dat Hij al onze onvolkomenheden volkomen gaat maken. Een levenslang proces tot eer van God, de Schepper, die ons zo graag vol van zijn scheppingskracht wil zien.

Hij zorgt ervoor dat alle gaven en talenten zich kunnen ontwikkelen en gaan ontwikkelen. Jezus zorgt dat er een echte vrijheid van keuze, van expressie ontstaat, niet langer verstoord door onze eigen onvolkomenheden, frustraties en beperkingen.

Deze creatieve vrijheid is zo groot, dat het ons gaat duizelen bij de uitspraak: *'Alles is mij geoorloofd, maar niet alles is nuttig.'* *Alles is mij geoorloofd, maar ik zal mij door niets laten knechten.'* *'Alles is geoorloofd, maar niet alles bouwt op. Niemand zoeke het zijne, maar wat des anderen is.'* ²

Wat een vrijheid van denken, handelen en existentie, wat een uitdaging, wat een creativiteit komt hier boven water, wat een dynamiek van leven! Dat is pas avontuur.

Die vrijheid vervalt niet tot bandeloosheid, maar brengt ons juist heel dicht tot God; want ieder belangrijk moment van de dag zullen we moeten vragen 'Heer, alles mag, maar wat is nuttig voor mij en de ander?' Zo wordt ons ook duidelijk, dat als onze vrijheid anderen gaat inperken, daar de grens van onze vrijheid is: denk aan de ander! Wat heeft het voor effect op zijn leven, denken en handelen? Is wat ik doe of schep opbouwend?

Hoe prachtig zegt dit bijbelvers, dat wij ons niet moeten laten knechten. Dat betekent dat wij, zoals de oorspronkelijke bedoeling van God was bij de schepping van de mens, mogen heersen als koningen over de materie, over onszelf en ons niet moeten laten regeren door allerlei omstandigheden. Een koninklijke waardigheid komt ons toe.

Soms zijn er goedbedoelende christenen die anderen vertellen, wat zij vinden dat het beste voor hen is. Zo kunnen ze hun groeiproces onder leiding van God verstoren. Er zijn zelfs kringen waar de mening van voorgangers en oudsten zó dwingend is, dat het creatieve leven van de schapen wordt stilgelegd. Ze vinden dat wat zij zeggen de stem van God is. Dat hun opvattingen en smaak zaligmakend zijn. Wat een tragiek voor de christenen die aan hun hoede zijn toevertrouwd, wier gaven en talenten niet tot ontplooiing kunnen komen. Vaak zijn mensen met creatieve gaven heel onzeker; zij zullen hun mond niet snel opendoen. Maar wat een verdriet en frustraties komen dan in hun persoonlijk leven, omdat God zich door hen niet uitdrukken kan.

Heus, het is goed naar prediking te luisteren, maar altijd vanuit de bijbelse gezindheid: *'Toetst alles en behoudt het goede.'* ³ Het goede, dat wil zeggen, dat wat voor u goed is. Voor Jezus waren mensen individuen, persoonlijkheden en geen collectieven. Zo is het ook met de weg, die Hij met mensen gaat, dat is voor iedereen een unieke weg, er zijn er geen twee van. Dus wat voor u goed is, is niet automatisch ook voor een ander goed.

Ditzelfde principe dient ook op adviezen en raad toegepast te worden. In sommige situaties is het heel verstandig raad te vragen, maar nooit mag u zich erdoor laten regeren. U moet heersen over uw leven, en niet de adviseur. U moet altijd degene zijn, die beslist en niet een oudste. Als we later voor de troon van God staan, heeft ieder zelf rekenschap af te leggen van zijn leven. Wat een verdriet doen wij de Vader als ons antwoord is: Ik heb altijd goed naar die-en-die geluisterd.

Zal dan de Vader niet zeggen: *Waarom deed u dat? Ik wilde u graag in de vrijheid leiden, u*

kon een beel echte, diepe omgang met Mij hebben, Ik maakte u vrij, waarom maakte u zich dan weer tot slaaf van een ander? Waar staat, dat er iemand moest zijn tussen u en Mij? Gaf ik u niet een koningsmantel en een koninklijke ring? Waarom gebruikte u uw vrijheid niet... ?

Als we spreken over een renaissance, dat is een opleving van creativiteit en kunst, een nieuwe levensvisie, een wedergeboorte, dan komt die niet door middel van structuren; maar in de eerste plaats door een persoonlijke verandering.⁴ Ze komt dus niet zolang er niet een verandering in onszelf plaatsvindt. Renaissance begint in ons hart. Renaissance begint wanneer een mens vrij wordt door Jezus; als hij in die gigantische vrijheid gaat staan en het verbijsterende contact met God gaat ervaren. Dat is renaissance: mensen met de dynamiek van God; vrije mensen, die zich durven uiten, die zich eindelijk door de kracht van God kunnen ontplooiën. U en God. God en u, dat is renaissance, een niet-eindigend proces.

¹ Joh. 14:6, ook vers 7

² 1 Kor. 6:12; 1 Kor. 10:23-24

³ 1 Tess. 5:21

⁴ Uiteraard is het heel goed en verstandig je wel terdege in groeperingen te organiseren. Dat helpt en zorgt voor steun, maar kan nooit de persoonlijke inspiratie vervangen.

43. PREDIKING IS EEN KUNST

Als men deze hoofdstukjes doorleest en overweegt, dan zou men licht kunnen denken, dat ik als schrijver geen plaats meer zie voor de prediking. Niets is minder waar. Dit boek wil slechts licht laten schijnen op creativiteit en kunst, en het belang daarvan aan de gemeenten en gelovigen voorhouden.

Natuurlijk is prediking noodzakelijk en er zijn veel plaatsen in de bijbel die daarover gaan, hoewel het begrip prediking wel eens te nauw wordt uitgelegd. Zeker als je in de grondtekst het begrip proclameren of uitbazuinen tegenkomt, dan zie je beslist meer vormen dan alleen het gesproken woord.

Hoe dan ook, prediking moet er zijn. De vraag is, voldoet die prediking wel aan de norm, met andere woorden: communiceert de prediker? Hebben wij niet allemaal wel eens last gehad van slaap onder de preek, vanwege de saaiheid?

Goed preken blijkt een hele kunst te zijn. Als iemand, die ook hier en daar spreekt, weet ik uit ervaring hoe moeilijk dat is, ook al worden de grootste bijbelse waarheden verkondigd.

Graag geef ik door, wat voor mij preken tot kunst met een grote K heeft verheven.

Wat mij eens bijzonder getroffen heeft, is een van de belangrijkste preken van Jezus, de bergrede.¹ In deze preek slaat Hij de mensen niet om hun oren met allerlei waarheden, maar toont Hij in de eerste plaats een diepe bewogenheid voor de mensen. Hij stelt zich niet boven, maar naast hen. Hoe goed kent Hij hun levenssituatie, hun dagelijkse strijd om het bestaan, hun hoop, strijd, pijn en teleurstelling. Wat een diepe barmhartigheid spreekt er uit zijn woorden. Lees dat stuk maar eens: zalig zijn..., gezegend zijn..., gelukkig zijn... Daarin geeft Hij de mensen nieuwe hoop, Hij bouwt hun geloof op, en meer nog, Hij herstelt hun menselijke waardigheid. Hij hangt als het ware zijn toehoorders een mantel om van goddelijke autoriteit en geeft ze scheppingskracht. In het vervolg van de preek benadrukt Hij de waarde van de mens: u bent het zout, u bent het licht, dus u bent van onmisbare waarde.² In een ander stuk zegt Jezus, dat de kleinste uit het Koninkrijk groter is dan de grootste profeet van het Oude Testament.³ Als deze elementen in de prediking ontbreken, is er naar mijn mening iets fundamenteel fout in de houding van de prediker tegenover zijn gehoor. Even verder in de bergrede zegt Jezus: 'Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.'⁴ Hoe men volmaakt moet zijn, blijkt uit de verzen ervoor, namelijk door een houding van nederigheid en diepe liefde tegenover de ander, zelfs tegenover onze vijanden.⁵ Hoe stimulerend is deze vorm van prediking!

Naast de inhoud blijkt ook de wijze van prediken van belang te zijn. Niet voor niets staat er dat ons spreken aangenaam en niet zouteloos moet zijn.⁶ Een goede spreker, een goede kanselredenaar, iemand die weet te boeien, is een artiest.

Jezus zelf maakte veel gebruik van de grootste kunstvorm van het Midden-Oosten: storytelling en dat is wel een heel bijzondere vorm van kunstzinnige 'prediking'!

En gaat het er tenslotte niet om in de prediking, dat wij in staat zijn het beeld van God over te brengen? Goed prediken is moeilijker dan het lijkt; ook hier valt nog veel van de houding van de Heer en zijn wijze van preken te leren.

1 Matt. 5:1-22

2 Matt. 5:13-16

3 Matt. 11:11

4 Matt. 5:48

5 Matt. 5:43-47

6 Kol. 4:6.

44 ALLEEN VOOR VOORGANGERS

Voorganger zijn is een kunst. Een bepaalde periode van mijn leven heb ik als medevoorganger een gemeente mogen dienen en helpen opbouwen. Ik ben vele jaren gemeentelid geweest, oudste, en leider in christelijk werk. Ook heb ik heel actief samengewerkt met creatieve mensen.

Als ik mijn ervaringen op een rij zet, dan zijn ze zeer uiteenlopend. In ieder geval is het mijn overtuiging dat het voorgangerschap een kunst is.

Als men dit boek doorleest, zou men kunnen denken dat ik mij nogal afzet tegen geestelijke leiders, of bepaalde gemeenten. Niets is minder waar. Door mijn ervaring in het christelijke leven weet ik maar al te goed hoe moeilijk het is om een goede voorganger te zijn. Hoeveel pijn en verdriet kan een voorganger hebben, wanneer zijn motieven niet begrepen worden. Maar ook: hoeveel pijn en verdriet is er niet, wanneer mensen met talenten en gaven niet begrepen worden door de voorganger.

Wat ik in dit ene hoofdstukje wil doorgeven, zijn een paar wijze lessen, die ik mocht ervaren. Ik zeg niet dat dit Gods stem voor iedereen is en dat het zo overal moet gaan. God gaat met ieder een eigen unieke weg. Moge het desondanks ter overweging strekken.

Een van de eerste dingen, die ik als leider heb moeten afleren, is manipulatie. Wat manipulatie is, zien we aan de wijze waarop de duivel Eva verleidde in het paradijs. Ik zie manipulatie als een van de ergste zonden, die een leider kan begaan, daar het de waardigheid en de integriteit van de ander rooft. De mensen net niet de hele waarheid vertellen, hen net niet alle informatie geven. Omdat we willen dat zij gaan doen wat wij willen, gaan we een eerlijke open afweging van alle argumenten uit de weg. Wij moeten onze schapjes niet manipuleren; het doodt letterlijk hun eigenwaarde en creativiteit.

Een andere les voor mij was het overwinnen van trots en eigenwaan. Wie zichzelf overwint, is sterker dan wie een stad inneemt.¹ Door een te groot gevoel van eigenwaarde en trots, voelen wij ons boven de ander verheven. Dit geestelijk superioriteitsgevoel is zeer vervelend en aanmatigend. God weerstaat dat, want Hij wil juist een geest van nederigheid.² Als we trots zijn en op de ander neerzien, beroven we de ander van zijn waarde.

De Heer verhoogt daarentegen het individu en staat zeker aan de kant van degenen die te lijden hebben onder autoritair leiderschap. God is voor autoriteit, maar tegen autoritair optreden. Autoriteit heeft een mens door de diepgang van zijn leven, z'n omgang met God, doordat God hem autoriteit geeft. Mensen met autoriteit zijn rustig en zeker; als leiders zijn ze nederig en echte dienaren.

Een leider die geen autoriteit heeft, wordt autoritair, daar hij zichzelf moet bewijzen. In plaats van plaats te maken voor God in zijn persoonlijke leven en God de kans te geven zijn

onzekerheid te genezen, grijpt hij naar vleeselijke middelen.

Wat ben ik dankbaar, dat ik de kans kreeg te genezen van het autoritaire en door een diepe omgang met God te groeien in autoriteit. Wat God is in mij, is zekerheid, dat mag ik uitstralen. Doordat ik zeker ben van mijzelf en de roeping die ik mag vervullen, kan ik zo heerlijk rustig zijn en ruimte geven aan zo vele anderen, en aan hun gaven en talenten.

De Heer zelf blijkt ook een aardig appeltje te schillen te hebben met herders, die 'zichzelf weiden'.³ Dat is: jouw weg stellen als norm voor anderen; jouw eigen doel nastreven en niet het doel van de ander, misleiding, eigen gewin en gebrek aan barmhartigheid. Het is dan maar beter geen voorganger te zijn, want de Heer zal hem er rekenschap van vragen hoe hij leiding heeft gegeven, en dat zal geen prettig moment zijn. Er ontstaan uitwassen wanneer men het principe uit het oog verliest, dat men herder moet zijn om te dienen en te delen en niet om te heersen.

De waarschuwingen in de Bijbel over leiderschap hebben mij heel voorzichtig gemaakt: hoe gaan we met mensen om, dienen we echt, hebben we echt barmhartigheid, geven we echt om een mens? Of degraderen we de schaapjes tot publiek dat ons mag aanhoren?

Wat ik ook mocht leren, is dat iedere gelovige het ambt der verzoening heeft en niet alleen de voorganger.⁴ Dat betekent dat we de schapen tot volwassenen moeten opvoeden en zelf steeds meer moeten terugtreden. Dat er steeds meer ruimte moet komen voor de gaven en talenten van de ander. Waar staat dat de leiders alleen de wijsheid in pacht hebben? In een gezond bedrijf is ook de werkvloer creatief en is er een gezonde uitwisseling naar boven en naar beneden. Dan zijn de mensen ook maximaal betrokken, maximaal geïnteresseerd en komt er een einde aan de one-man-shows. De hele gemeente mag creatief zijn; God gaf gaven aan de hele gemeente en niet aan een klein elitair groepje.

Als de leider de schapen tot ontwikkeling brengt en iedereen tot ontplooiing komt, is het slotstuk de manifestatie van de grootheid van God. Hoeveel moeite heb ik zelf met dit proces gehad, om anderen ruimte te geven en ontplooiing te gunnen.

Een heel andere les was die van de duplicaten. Toen ik begon met leidinggeven en preken, vond ik dat ik het beter deed dan ieder ander. Eigenlijk zou ik wel willen, dat iedereen op mijzelf leek. Men moest maar een soort duplicaat van mij zijn. Nu lach ik erom als ik daaraan terugdenk. We moeten de unieke weg die God met een ander gaat, onderscheiden en een ander erkennen in zijn gaven en talenten.

Ik moest leren in de noden van de mensen te voorzien. Zij waren er niet om mijn auditorium te vullen, zodat ik mij op hen kon uitleven. Waarom zijn we herder, leider? Omdat we een bijbelschool volgden of theologie studeerden? Als dat het is wat ons tot herder maakt, dan hebben wij slechts een baan en zijn we niet de herder, die God bedoelt.

Of zijn we herder door roeping? Als het roeping is, hoeven we niet langer last te hebben van

onze eigen onzekerheid en kunnen we ruimte geven aan de ontplooiing, bedieningen en roepingen van anderen. God is de grote arrangeur en Hij past al die verschillende roepingen, capaciteiten, gaven en talenten wonderwel in elkaar. Ik moest leren, dat ik niet mijn eigen roeping hoefde te bevestigen, dat doet God wel. Wat een rust en zekerheid daalde er in mijn leven neer. Wat was er veel gebaseerd geweest op angst; de angst dat anderen wellicht mijn stekkie zouden overnemen of dat ze geen respect voor mij zouden hebben, of...

Hoe geven we leiding als herder? Een van de ontdekkingen die ik deed, was dat de mooiste resultaten kwamen, wanneer ik leiding gaf aan mensen met talenten, zonder hun voor te schrijven wat ze moesten doen, maar wel gaf ik aandacht aan hun motieven en hun geestelijk leven. Helaas, hoe vaak menen voorgangers niet van alles en nog wat voor te moeten 'schrijven. Hoe creatieve gaven gebruikt moeten worden, hoe iemands haar moet zitten, hoe en wat er geschilderd moet worden, welke kleding wel en niet gedragen mag worden. En dan vragen ze zich nog af, waarom er nooit eens iets uit de gemeente zelf komt.

God heeft niet alleen aan de herders de heilige Geest gegeven. Hij stort zijn Geest uit op alle vlees, ook op de jongens en meisjes. Gods Geest maakt mensen creatief. Waar blijft dan de ruimte om dat te praktiseren? Een herder dient iedereen met een gave of talent te stimuleren om deze te gaan ontwikkelen. Ons doel moet zijn de schapen tot hun recht te laten komen en dat kan alleen door ze ruimte te geven. Als we zo met de schapen omgaan, wordt eindelijk de veelkleurigheid van de gemeente openbaar.⁵

Het mooiste geschenk, dat wij als herder God kunnen aanbieden, is een gemeente, zo veelkleurig, dynamisch en bijzonder door het samengaan van alle vormen van kunst, dat ze adembenemend is. Als een boeket van bloemen die gegroeid en tot bloei gekomen zijn.

1 Spr. 16:32

2 Jak. 4:6

3 Ez. 34:2-11; Jes. 56:10-11; Jer. 10:21; Jer. 23:1-2, 23-32; Zach. 11:4-17

4 2 Kor. 5:18-19

5 Ef. 3:10.

45. RENTMEESTER

'Dient elkander, een ieder naar de genadegave, die hij ontvangen heeft, als goede rentmeesters over de velerlei genade Gods.' (vert.1951) *'Laat ieder van u de gave die bij van God gekregen heeft, gebruiken om de anderen daarmee te helpen, zoals het goede beheerders van Gods veelsoortige gaven betaamt.'* (NV)¹

Het mooie van het christen-zijn is, dat we van alles ontvangen hebben. Dat mag ons rust geven, want we hoeven ons dan niet meer bezig te houden met zelfverwerkelijking, met het bouwen van een eigen koninkrijke, maar we mogen rentmeester zijn. We dienen niet onszelf, maar de ander. En met wat we doen, mogen we God en de ander een plezier doen. Deze tekst heeft nogal wat kanten, ook de velerlei genade Gods wordt genoemd. Dat betekent dat er verschillende genade-gaven zijn, die God aan ons geeft. Wat mooi, dat we niet allemaal met hetzelfde bezig zijn, maar dat ieder een unieke gave heeft. De gave, die hij ontvangen heeft, mag schitteren.

Dat maakt niet trots, maar nederig, want het laat ons onze verantwoordelijkheid zien in het juiste perspectief.

De tekst toont aan, dat er groei is: want als we rentmeester zijn, dan zijn er talenten waarmee gewerkt wordt. Een goede rentmeester zal die talenten positief ontwikkelen.

Dat blijkt ook uit de gelijkenis van de talenten.² Degene, die er niets mee deed, werd veroordeeld.

Een kunstenaar of iemand met creatieve gaven raad ik aan eens goed voor zichzelf op een rij te zetten, waar hij of zij rentmeester over is. Welke genade heeft God aan u toevertrouwd? Vul daarna eens in of uw creatieve uitingen een weerspiegeling zijn van de volgende elementen, die eeuwige kenmerken zijn van de kunst van het Koninkrijk:

- duurzaamheid
- eenheid
- integriteit, echtheid, authenticiteit
- waarheid en waarachtigheid
- schoonheid
- uitnemendheid in kwaliteit, gebaseerd op het verlangen tot perfectie; dus hoog niveau in kunde, volkomenheid.

Men zou deze kenmerken samen de zending en het rentmeesterschap van de artiest kunnen noemen. Iedereen heeft de verantwoordelijkheid om deze elementen na te jagen. Of iedere kunstenaar er ook honderd procent in zal slagen dit te realiseren, blijft een vraag, maar we moeten goede rentmeesters zijn, dus nooit ophouden onszelf die vragen te stellen en dus ook zelfkritiek te hebben.

Niet alleen kunstenaars moeten zich die vragen stellen. Ieder kind van God behoort dat te doen. Wil je die elementen in je werk, op kantoor of thuis hebben?

Als u het rijtje goed bekijkt, dan zult u zien dat het totaal anders is dan wat de massamedia over ons uitgieten. Die geest is een andere geest. De geest van de wereld wil het tegenovergestelde: die geest is ego-gericht, goedkoop, onwaarachtig, kitscherig.

Als christenen en als christen-kunstenaars moeten we de verantwoordelijkheid nemen om de Geest van het Koninkrijk van God te laten zien en er ruimte voor op te eisen. De kunst van het Koninkrijk is ware kunst en daarvoor hoeven we ons niet te schamen, want ware kunst is het goede delen met anderen.

Kunst is kracht, kunst is invloed en die eigenschappen moeten door Gods kinderen gebruikt worden om de maatschappij in positieve zin te beïnvloeden. Te lang hebben we de kunst aan de verkeerden overgelaten, zodat ze nu een vernietigende kracht is, die het mensbeeld van God ontluistert, kijk maar eens naar het effect van sommige mediaprogramma's.

Hoewel kunst in zichzelf neutraal is, wordt ze niet neutraal gebruikt. De kunstenaar wil er iets mee, kunst doet iets, kunst beweegt ons ergens toe, kunst appelleert aan de totale persoonlijkheid. Kunst voedt de geest van een natie, dus vormt ze haar dromen, wensen, verlangens en doeleinden.

De heerser van deze wereld is erin geslaagd om het slechte goed te noemen en het goede onbelangrijk.³ De wereld applaudisseert voor zaken, die soms zeer verwerpelijk zijn en bewondert de immoraliteit. Hoe decadenter, hoe beter, lijkt het soms. Een en ander vertoont grote overeenkomst met de eeuwen van verval van het Romeinse rijk.⁴ Maar zoals ook toen de christenen waarden en waardigheid uitstraalden, al betaalden ze er soms met hun leven voor, zo mogen ook wij nu ons licht van integriteit en grote innerlijke kracht laten schijnen.

De decadente val van het westen betekent tevens de kans voor de christenen en de christen-kunstenaars om de krachten en waarden van het Koninkrijk te laten zien. Kunst in de hand van christenen is een enorme kracht tot verandering.

Jezus zegt ergens: *'Indien Ik door de vinger Gods'* (vert. 1951, dat is de Geest van God) *de boze geesten uitdrijft, dan is het Koninkrijk Gods over u gekomen.'*⁵ Dat is precies wat de kunst van christenen moet doen: door de Geest, het denken van God uit te ademen, worden de leugen en het kwaad van Lucifer verdreven. Het uitademen en uitstralen van de Geest van God proclameert, vestigt het Koninkrijk van God.

¹ 1 Petr. 4:10

² Matt. 25:14-30

³ Rom. 1:32; Rom. 16:19

⁴ Rom. 1:21-25, 28

⁵ Matt. 12:28; Luc. 11:20.

46. TALENTEN

Er zijn christenen die zo vergeestelijkt zijn gaan leven, dat ze denken dat alles van de heilige Geest moet komen. De handen uit de mouwen steken is er niet bij, want dat is 'vlees', en zij zijn uiteraard met de Geest bezig. Menselijke activiteiten hebben geen zin, vinden ze. Maar is dat zo? Het is daarom goed om het verhaal van de talenten eens te bekijken. 1 Een heer geeft talenten aan zijn knechten, aan ieder naar zijn bekwaamheid: de één kreeg er vijf, een ander kreeg er twee en nog een ander kreeg er een. Dan vertrekt die heer. Het opmerkelijke is, dat de heer iedereen er vrij in laat hoe ermee te werken. Maar wel is het de bedoeling dat ermee gewerkt gaat worden, want uit de afloop is bekend, dat degene die er niets mee deed, veroordeeld werd. Dus hard werken maar met die talenten. Degene met de vijf talenten en degene met de twee talenten weten de zaak te verdubbelen. Ze winnen honderd procent, want ze zetten zich voor honderd procent in.

Als we zo woekeren met onze talenten, dan hebben we geen tijd om jaloers te zijn op anderen. Bovendien moet het ons troosten, dat we naar draagkracht ontvangen hebben. Als een ander meer getalenteerd is of lijkt dan u: maak u geen zorgen, hij moet vaak harder werken dan u, bovendien draagt hij een grotere verantwoordelijkheid. We kunnen dus rustig tevreden zijn over/met ons eigen talent. Wat ook troostrijk is: niemand was zonder. Als we ons allemaal met de ontwikkeling van ons ene talent, onze twee of onze vijf talenten bezighouden, wordt onze hele samenleving opeens boeiend, anders, feestelijk. Het is een creatieve revival. Een renaissance op ieder vlak.

Gods kinderen moeten hierin voorop gaan. Zij mogen zich vrij weten om ieder talent te gaan gebruiken. En geef elkaar maar de artistieke ruimte. Dat geldt mijns inziens ook voor het leven van de gemeente. Hoe vaak zijn het niet dezelfde mensen, die alle activiteiten verrichten? Waar is ruimte voor de nieuwe generatie om zich te ontplooien?

Ik kan me voorstellen, dat het geven van ruimte voor de leiders een angstige zaak is, maar heb vertrouwen en oordeel niet direct. Kijk naar de vruchten. Want als de vrucht goed is, is ook de boom goed. 2 Stelt u zich eens voor, dat iemand de Heer vindt dankzij een muziekstuk van een christelijke punker. Slik dan uw vooroordeel over zijn vreemde kleding en haar in en bedank hem, dat hij zich zo door God liet inspireren. Geef de dingen tijd, wacht op vrucht, geef dus ruimte.

Ook God wacht op een oogst. Hij heeft ook tijd om op vrucht te wachten. Zeker is dat wie denkt niets te hebben, ook niets voortbrengt. 3 De Heer is zelfs zo wijs om het onkruid met het koren tot de tijd van de oogst te laten opgroeien. Pas bij de oogst is er scheiding. 4 Wij denken zo vaak dat ieder blaadje dat boven de grond komt, onkruid is en we roeien het alvast maar uit, zonder het de tijd te hebben gegeven om vrucht te dragen.

Kunstenaars in de wereld hebben vaak geen vrucht, soms wil men ons zelfs wijs maken dat vuiligheid kunst is.

Als mensen God verlaten, dus ook kunstenaars, verdwijnt het leven, het land wordt woest; 5 met dat land is bedoeld hun cultuur. Ergens anders staat, dat de werken van een kunstenaar, die God heeft verlaten, een soort kunnen afgoden zijn. 6 Zijn deskundigheid wordt totaal niet in twijfel getrokken. Het kunnen best knappe kunstvoorwerpen zijn, maar ze missen het leven, want ze waren nooit vervuld van Gods wijsheid en waardigheid.

Daarom zijn christen met talenten zo van belang, want ze mogen een zoutend zout zijn. Juist zij horen te gaan werken met hun talenten. Hoe stimulerend is het woord van Jezus, dat alles mogelijk is voor degene, die gelooft. 7

Dat is geloven in God, en van daaruit ook geloven in uzelf, geloven in uw talenten. Is dat niet een geweldig herstel van uw mogelijkheden? Zo worden we weer smaakmakers met onze talenten, in en buiten de kerk.

1 Matt. 25:14-30

2 Matt. 7:15-18

3 Jer. 8:13

4 Matt. 13:24-30

5 Jer. 9:12-13

6 Jer. 10:3-9, 14

7 Matt. 17:20; Marc. 9:23.

47. WAARDE

Zaken hebben waarde, mensen hebben waarde. Er zijn waarden die in de loop der tijd verloren gaan. Van sommige zaken stijgt of daalt de waarde met de beurskoersen. Bestaat er een eeuwige waarde?

Voor ons onderzoek naar creativiteit is het van belang om te weten of er ook iets is met een vaste waarde, want de waarde van veel kunstproducten wordt bepaald door vraag en aanbod of door de beoordeling van de recensenten.

Het blijkt dat de mensen bezig zijn schatten voor het heden op te stapelen, schatten die men van waarde vindt. Beleggingsadviseurs doen goede zaken. Goud, diamant, kunstvoorwerpen, dat heeft allemaal waarde in turbulente tijden.

Jezus zegt daar iets anders over, Hij maakt duidelijk wat waarde heeft: *'Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten ze weg en dieven breken in om ze te stelen. Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen. Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn.'*¹ Het gaat er hier om waar u zich mee bezig houdt en waarom (dit is dus niet strijdig met het aankopen van een mooi schilderstuk of het hebben van een kunstcollectie). Als uw doel is schatten in de hemel te vergaren, dan heeft dat eeuwige waarde. Dan kunt u zich desondanks omgeven met mooie en waardevolle dingen op deze planeet, wetende, dat die tijdelijke zaken niet eeuwig zijn.

Het grootste goed van waarde is onze ziel: *'Wat heeft een mens eraan de hele wereld te winnen als hij er het leven bij inschiet? Wat zou een mens niet overhebben voor zijn leven?'*² Men kan dus een Rothschild zijn en veel waarde hebben in de ogen van mensen, maar geen waarde in de ogen van God. Dat is het meest tragische wat een mens kan overkomen. Dus we zullen moeten zorgen geen schade te lijden aan onze ziel.

Grote schade wordt aangericht als we uit zijn op eigenbelang en beloning.³ Het belangrijkste voor ons moet zijn om God een plezier te doen.

Jezus hield zijn discipelen voor om te onderzoeken wie het waard waren om de boodschap van het Koninkrijk te horen. *'In elke stad en in elk dorp waar je komt, moet je uitzoeken wie het waard is je te ontvangen, blij daar dan tot je weer verder gaat.'*⁴ Het heeft geen zin tijd te verspillen aan hen die het niet waard zijn. Ook maken we de waardevolle boodschap minder waard als we niet een doelgroepbenadering kiezen. Ergens anders wordt ons voorgelaten, dat we geen paarden voor de zwijnen moeten werpen, want de zwijnen kunnen zich omkeren en ons vertrappen.⁵ Het is dus van waarde om te weten wat u doet en voor wie u het doet.

U voegt waarde toe aan uzelf als u erkent dat anderen waarde hebben. U hebt respect voor

de bediening, de opdracht van een ander. U geeft hem de waarde die hem toekomt. Hoe weinig doen christenen dat, maar hoe belangrijk is het in Gods ogen. *'Wie jullie ontvangt ontvangt mij, en wie mij ontvangt ontvangt hem die mij gezonden heeft. Wie een profeet ontvangt omdat het een profeet is, zal als een profeet beloond worden, en wie een rechtvaardige ontvangt omdat het een rechtvaardige is, zal als een rechtvaardige beloond worden. En wie een van deze geringe mensen een beker koel water te drinken geeft alleen omdat het een leerling van mij is, ik verzeker jullie: die zal zeker beloond worden.'*⁶ Dat is wat anders dan de 'kleine mensen-mentaliteit', de mentaliteit om anderen naar beneden te duwen en dan te denken, dat we zelf daardoor groter zijn. Hoe goed is het als we leren respect te hebben voor (het werk van) anderen en daarvan ook blij te geven. Hoe weinig merken kunstenaars dat.

In een gelijkenis vertelt Jezus dat het Koninkrijk der hemelen is als een schat, verborgen in een akker. De persoon die de schat ontdekt, verkoopt alles wat hij heeft om die akker te kunnen kopen. Vervolgens zei Jezus dat het Koninkrijk der hemelen lijkt op een handelaar in parels. Op zekere dag vindt hij een bijzonder kostbare parel. Hij verkoopt alles wat hij heeft, om die ene parel te kunnen hebben.⁷

Die personen wisten wat waarde had. Zo houdt Jezus ons voor alles op te geven, voor iets van zo ongelofelijk grote waarde, dat daarbij al het andere in het niet verdwijnt: het mogen zijn in zijn Koninkrijk.

Die waarde is erin gelegen, dat we een andere mentaliteit krijgen, een andere instelling, een ander inzicht, een ander denken, een andere geest, een ander doel, een andere toekomst. Dan wordt ons leven echt rijk en vol waarde, want we worden verlost van de oppervlakkigheid. Dat betekent ook een grote verrijking voor het leven van de kunstenaar.

Alles wordt meer doorleefd, echter, directer en dieper; het spreekt meer aan.

Dit leven van het Koninkrijk maakt alles waardevol. Het is een avontuur, het is werkelijk nieuw land ontginnen en niet langer tussen de dorren zaaien.⁸ Want dat heeft geen zin. En hoe vaak doen we dat niet. *'Weer anderen zijn als het zaad dat tussen de distels is gezaaid: ze hebben het woord wel gehoord, maar de zorgen om het dagelijks bestaan en de verleiding van de rijkdom en hun verlangens naar allerlei andere dingen komen ertussen en verstikken het woord, zodat het zonder vrucht blijft.'*⁹ Laten we ons dus niet voor de gek houden met de zogenaamde waarde van de wereld, van status, van geld of van macht. Het helpt alleen onze creatieve gaven om zeep, zodat we onvruchtbaar worden.

¹ Matt. 6:19-24

² Matt. 16:26

³ Jes. 1:23

⁴ Matt. 10:11-12

⁵ Matt. 7:6

⁶ Matt. 10:40-42

⁷ Matt. 13:44-46

⁸ Jer. 4:3

⁹ Marc. 4:18-19.

48. WAARHEID

Er is een markant bijbelvers: '*... de waarheid zal u vrijmaken.*'¹ Dit is een van de bijbelverzen, die richting geven op alle terreinen van mijn leven. Het betekent waarheid zoeken, waarheid zijn, waarheid brengen (NB waarheid is voor mij gekoppeld aan echtheid, integriteit, authenticiteit en menselijkheid).

Er zijn momenteel vele waarheden. We worden van alle kanten bestookt met onwaarheden en halve waarheden. Vaak lijken ze door de verpakking aannemelijk, maar de inhoud valt door de mand. Te midden van de kakofonie van boodschappen die zogenaamd waar zijn, staat dit bijbelvers: de waarheid maakt vrij. Maar ook hier doemt de filosofische vraag van Pilatus op, die zijn handen zogenaamd waste in onschuld, toen hij Jezus overleverde: wat is waarheid? Is er wel waarheid? Dan blijkt de enige onvervalste waarheid Jezus zelf te zijn die claimt: '*Ik ben de Waarheid.*'²

Dat betekent dat alle waarheid gerelateerd moet worden aan het beeld van Christus, in zeggingskracht, in boodschap, in moraliteit en/of in esthetica. Immers Hij is waarheid.

Wat een enorme betekenis krijgt zo dat vers: de waarheid maakt vrij.

Te midden van de postmoderne opvattingen, dat alle waarheden even waar zijn en er dus niet zoiets kan zijn als DE waarheid, plaatst Jezus zich in het centrum van het debat: Hij IS DE waarheid. Dat wordt waar, als we de stap doen om deze geïncarneerde waarheid, die Jezus is/heet, te ontmoeten. Dan blijkt het niet slechts een idee te zijn, want die Persoon laat zich ontmoeten.

Dat betekent dat we in Jezus vrij worden van alle mogelijke belemmeringen. Belemmeringen van overlevering, van cultuur, van de sociale groep waarin we verkeren, van misvormingen door opvoeding en onderwijs, van onzinnige theologie, van verkeerde esthetische waarden of van een valse ethiek. In die waarheid van Christus kan pas iets nieuws ontstaan. En dit is van groot belang voor de waardebeoordeling van creativiteit, gaven en kunst en voor de ontwikkeling van een nieuw mensbeeld. Want kunst is niet neutraal.

Het gouden kalf was een schitterende artistieke prestatie, maar verwerpelijk voor God en het werd dan ook door Mozes en de Leviëten vernietigd. Het mooie gouden kalf kon de waarheidsproef niet doorstaan. De vraag naar waarheid is tegenwoordig belangrijker dan ooit.

Want we worden omringd door negatieve schoonheid, zo zou ik diverse zaken willen noemen, aangezien die alleen maar ontmenselijkt en platvloers is, op geld of omzet gericht. Zo is de huidige levensfilosofie in feite een vorm van narcisme en dit gaat ten koste van milieu, reservebronnen en de naaste, op een manier die zijn weerga niet kent in de geschiedenis van de mensheid.

Schoonheid blijkt geen juist criterium te zijn; de waarheid stelt heel andere vragen. Weet de

kunst te verzoenen, of polariseert ze? (Desondanks mag kunst best soms schokkend zijn). De waarheid, die Christus was, wist de onechtheid te ontmaskeren, maar het geknakte te herstellen, te verzoenen. Die waarheid was gebaseerd op harmonie. Zoals Jezus harmonie was in disharmonie, zo kan onze waarheid een harmonische klank geven te midden van alle dissonanten.

Als kunst de boodschap van waarheid expliciet in zich draagt, weet die kunst te overbruggen en te overtuigen, want ze is echt en geen vorm van religieuze propaganda. De waarheid zelf is in diepste wezen religieus, daar ze op de waarheid van Jezus teruggaat.

De profeet Jeremia zet dat in een profetisch woord over God en de afgoden haarscherp neer.³ De kunstvorm en de beslist geweldige deskundigheid van de kunstenaars die de valse goden (de godenbeelden) maken, worden totaal niet in twijfel getrokken. Wat die kunstvoorwerpen verwerpelijk maakt, is dat ze niet voldoen aan de waarheidsnormen (sterker nog: ze propageren de leugen).

Dus ook grote artistieke kunde maakt nog geen kunst. Het is niet belangrijk hoe iemand kunst maakt, maar wat hij ermee uitdrukt, wat hij wil zeggen. Kunst en de richting van iemands kunst horen bij elkaar, die mogen niet gescheiden worden. Laten we dus die waarheidsvraag buiten beschouwing, dan bewonderen we alleen de kunde en dan houden we ons bijna bezig met verwerpelijke Baälsdienst. Het uiterlijk en het innerlijk van die kunst horen bij elkaar.

Het is voor iedereen die gaven bezit van groot belang om dit te beseffen. Als we ons alleen maar met het uiterlijk, dus de kunde, de schoonheid, de deskundigheid bezighouden, is het niet meer dan een expressie van ons ego, een manifestatie van onze trots, een gedenkteken van onze hoogmoed. En is het niet daardoor dat het oude Babel verwoest werd? (God verwarde de spraak.⁴) God had geen behoefte aan dit soort monumenten van puur menselijk vernuft.

Kunst moet gebaseerd zijn op nederigheid. Iedereen met gaven zal eerst nederigheid moeten leren, wil hij werkelijk tot ontplooiing en groei komen, anders kan hij spoedig door hoogmoed vallen. Ondanks onze misschien geweldige gaven en talenten, moeten wij die onderwerpen aan de waarheid, aan Christus, willen ze de toets van de eeuwigheid doorstaan.

Alles wat geen waarheid bezit, draagt het karakter van Lucifer met zich mee. Het mag heel schoon zijn, als Lucifer, maar het manipuleert. Manipulatie staat volkomen tegenover waarheid. Waarheid spreekt voor zichzelf. Manipulatie probeert de mensen in te palmen en hun zo iets op te leggen. De waarheid staat op zichzelf en overtuigt door haar eerlijkheid en goddelijke kracht.

Bestaat er ook kunst, die van die waarheid getuigt buiten het Christendom? Natuurlijk, in de

brief aan de Romeinen maakt Paulus duidelijk, dat de waarheid door te zoeken gevonden kan worden.⁵ Er zijn in alle tijden en culturen vele denkers en artiesten geweest, die waarheid hebben kunnen openbaren in de loop van de geschiedenis van de mensheid. Renaissance was gebaseerd op waarheid, reformatie was het gevolg...

De waarheid maakt dus vrij. Een wijsheid, die niet vroeg genoeg gepraktiseerd kan gaan worden. Het begint al thuis, bij het gezin. Dienen we waarheid, reflecteren we waarheid? Scheppen wij thuis een cultuur met die waarheid? Is ons huis een tehuis van sfeer, van leven en echtheid, een tempel? Vaak denken we dan alleen maar aan de tempel van de heilige Geest, maar er is een relatie met de oude tempel, die een meesterwerk op het gebied van kunst was. Is ons huis ook een uitdrukking van kunst? Verrijkt het ons leven of is het een kaal hok met een tafel, een TV en een kast? Wie zo'n huis heeft, moet zich niet verwonderen als zijn kinderen elders gezelligheid zoeken. We moeten al vroeg beginnen om de andere aspecten van kunst, gebaseerd op waarheid, te ontsluiten voor ons nageslacht: schoonheid, waarheid, waarde en een kritische houding tegen onechtheid. Maken we hen er opmerkzaam op als er derdeklas kunst tot ons komt via de media? Niet al het pop-geweld is derdeklas kunst. Ook hier bestaat schoonheid, gebaseerd op waarheid, evenmin is alle klassieke kunst waar en goed.

Laten we leren terug te gaan naar het begin en elkaar in ieder geval de grootste waarheid leren, die van de grootheid van God in zijn schepping en de schoonheid en waardigheid ervan.

De waarheid maakt vrij, u kunt het niet vroeg genoeg in praktijk brengen. Maar weet wel dat het uzelf ook heel kwetsbaar maakt, transparant; want ons leven, onze moraliteit, ons handelen worden getoetst aan die waarheid.

Durft u het avontuur aan?

Wie het durft, staat een verrijkende ontdekkingstocht te wachten.

1 Joh. 8:32; Ef. 1:13

2 Joh. 14:6

3 Jer. 1; 16:9

4 Gen. 11:1-9

5 Rom. 1:18-23.

49. WOESTIJN

Iedereen die creatief is, kent het probleem van de woestijn, van droog staan. Er is geen beweging in te krijgen. En dat doet pijn. Dit kan een kunstenaar overkomen, of iemand die een bijbelstudie of preek voorbereidt. De woestijn is altijd een hele plaag.

Waarom brengt God ons soms in de woestijn? Dat is een vraag, die we ons mogen stellen.

Het blijkt eigenlijk, dat die woestijnervaring iets heel kostbaars in zich verborgen houdt. Kijk maar eens naar het leven van Jezus. Nadat Hij de verzoeking in de woestijn¹ heeft doorstaan, heeft Hij gezag over de machten van de tegenstander. Hij is niet gevallen, daardoor heeft Hij macht en kracht. Het maakte Hem sterk.

Drie jaar later stierf Hij als misdadiger in plaats van als koning te heersen. Het was de grootste woestijn van zijn leven, zelfs God had Hem verlaten.² In de ogen van de mensheid faalde de Zoon des mensen, maar het wordt de grootste triomf.

Iets dergelijks overkwam David. Hij werd tot koning gezalfd, maar om zijn leven te redden, moest hij de woestijn in vluchten. Die jaren in de woestijn kneedden hem om later werkelijk de grootste koning van Israël te worden. Ze leerden hem strijd, tactiek, overleven, aanvallen, strategie, dankbaarheid, zorg en gebed en leerden hem om heel dicht bij God te leven.

Mozes is ook zo'n voorbeeld. Hij voelde zich geroepen om zijn volk te bevrijden en dat eindigde prompt met moord en hij moest Egypte ontvluchten. Hij leek zijn leven naamloos te eindigen als herder in de woestijn. Maar daar in de woestijn vormde God hem, daar ontving hij zijn roeping en al die ervaringen maakten hem tot de grootste leider van het Oude Testament. Hij leerde heel dicht bij God te leven in die woestijn.

Ook de grote apostel Paulus maakte zoiets mee. Na zijn bekering in Damascus kon hij enige tijd onderduiken in de woestijn van Arabië³ en daarna werd hij weggepromoveerd naar Tarsus om zijn leven te redden. Die jaren leerden hem geduld, doorzettingsvermogen en niet te gaan in eigen kracht, maar in de kracht van God. Kostbare woestijnjaren, die hem doorzettingsvermogen leerden, die hem leerden om werkelijk God te kennen.

De hitte van beproeving kan wel eens heel ongemakkelijk zijn.⁴ We denken dat we falen, we zijn erg kwetsbaar. En toch wil God ons in die vurige oven hebben. Want in de hitte van de woestijn vergaat wat van onszelf is. Het verbrandt. Alleen echtheid blijft over. En dus is de woestijn een heel kostbare verrijking, een loutering!

We leren daar God kennen, we leren hopen, we krijgen een geest van wijsheid en we leren de openbaring te verstaan,⁵ zodat God tot ons kan spreken.⁶ God gaat ons daar vullen met vuur,⁷ zodat we standvastig en met karakter uit de woestijn komen. We zijn net als Jezus in staat verzoeken te weerstaan die ons kunnen afleiden van ons doel en onze roeping en zo worden we creatieve strijders van het Koninkrijk.

Deze soldaten zijn kostbare mensen, visionairs, zieners als Mozes, David en Paulus. Zij bevolken de muren, zoals bij het herstel van de muren van Jeruzalem onder Nehemia. Ze staan in de voorste linies en ze zijn het eerst onder schot. Maar ze hebben geleerd juist uit tegenstand kracht te putten, want die kracht komt van God en niet uit de eigen reserves, die snel opraken. Ze hebben geleerd de verborgen bronnen te vinden in de woestijn. De pijn van het lijden wordt de wortel van heerlijkheid.

Het leven van iedere grote leider en artiest heeft een periode gekend van lijden. Maar het bereidde hem voor op de heerlijkheid erna.

Soms hebben we in die woestijn, in het lijden, het gevoel helemaal geknakt te worden. Maar God knakt ons niet,⁸ Hij richt ons juist op.⁹ Enorme ervaringen om te leren op Hem te vertrouwen.

Zitten we in de woestijn, dan moeten we leren hulp bij God te vinden en dat belooft Hij ook: *'Ze zullen dorst noch bonger lijden, de zinderende hitte zal hen niet kwellen en de zon zal hen niet steken, want bij die zich over hen ontfermt, zal hen leiden en hen naar waterbronnen voeren.'* ¹⁰ *'De HEER troost Sion, hij biedt troost aan haar ruïnes. Hij maakt haar woestenij aan Eden gelijk, haar wildernis wordt als de tuin van de HEER. Het zal een oord zijn van vreugde en gejuich, waar muziek en lofzang klinken.'* ¹¹

En opeens zitten we dan in de woestijn. We dachten mooie bloemen te bezitten, gaven, expressies, we waren productief... Maar opeens is alles verdord. *'Het gras verdort en de bloem verwelkt, maar het woord van onze God houdt altijd stand.'* ¹² Op het moment dat we ontdekken dat alleen God onwankelbaar blijft, zijn we aan het einde gekomen van de woestijn. Want die ervaring met God geeft de regenbui van zijn Geest. Plotseling zien we hoe Hij ons inspireert. We zien dat zo'n periode ons transformeert; we krijgen meer diepte, meer karakter, meer sterkte en gezag en een nieuwe uitstraling.

Wie ooit een regenbui op de woestijn heeft zien vallen, weet hoe snel er een tapijt van bloemen kan ontstaan.

1 Matt. 4:1-11

2 Matt. 27:46

3 Gal. 1:15-20; Hand. 9:30

4 1 Petr. 4:12

5 Ef. 1:17

6 Hos. 2:13

7 Luc. 3:16

8 Jes. 42:3

9 Ps. 145:14; Ps. 146:8

10 Jes. 49:10

11 Jes. 51:3

12 Jes. 40:8.

50. NIET DOOR KRACHT, NOCH GEWELD...

'Niet door kracht noch geweld, maar door mijn Geest! zegt de Here der heersbaren.' (vert. 1951) *'Niet door eigen kracht of macht zal hij slagen – zegt de HEER van de bemelse machten – maar met de hulp van mijn geest'* (NV)¹ Voor ons creatieve proces is dit een belangrijke tekst. Er staat dat het door de Geest van God zal gebeuren. De Geest van God is een scheppend principe, vol creativiteit. De verandering van onze cultuur of de verandering van ons leven zal dan ook niet plaatsvinden op last van machthebbers, maar door een andere Geest. De Geest van God die scheidt, die deze wereld re-creëert, die ons leven herschept tot Eden.

In dit kader is het goed een aantal beloften te bezien: *'Dit verbond sluit ik met hen – zegt de HEER: mijn geest, die op jou rust, en de woorden die ik je in de mond heb gelegd, zullen uit jouw mond niet wijken.'* ² *Wij zijn geworden tot een 'nieuwe schepping'*,³ dat is vol van zijn Geest en zijn scheppingskracht.

Lees eens het volgende stukje in uw eigen Bijbel: Jes. 61:1-11. Wat een geweldige belofte voor de verdrukte, de onderdrukte, de treurende en de miskende. Wat een subliem herstel: lofgewaad, blijvende vreugde en klederen des heils. Wat een grootse kunst.

Ergens anders roept God ons op om eens te zien wie alles geschapen heeft.⁴ Van wie is de creativiteit, van wie is de schepping? Het is van de Heer, het is door zijn Geest. Daarom zullen wie de Heer verwachten, nieuwe kracht en moed putten.

'Te dien dage zal wat de Here doet uitspruiten tot sieraad en heerlijkheid zijn. (...) Want over al wat heerlijk is, zal een beschutting zijn.' (vert. 1951)⁵ Hier verklaart Zich de Heer tot schutpatroon van wat heerlijk is. Hij wil dat de schoonheid, het mooie, het creatieve, de echtheid, de waardigheid, de integriteit en de vruchten van de Geest terugkeren in kunst en maatschappij en in het leven van de kerk.

God in zijn schoonheid is de verpersoonlijking van die heerlijkheid. We zullen Hem in zijn schoonheid mogen aanschouwen, als we niet langer meedoen met het slechte en de slechte kunst.⁶ We zullen dus ophouden om het slechte te willen zien of bijval te geven, maar juist het goede gaan bewerkstelligen.

God gaat ons voor in de geest van schoonheid. Hij is als een sierlijke kroon en een prachtige diadeem,⁷ schitterende kunstvoorwerpen. Hij wil zelfs dat we ons sierlijk kleden⁸ en dat we tot een sieraad zijn.⁹

'Gezegend wie op de HEER vertrouwt, wiens toeverlaat de HEER is. Hij is als een boom geplant aan water, zijn wortels reiken tot in de rivier. Hij merkt de komst van de hitte niet op, zijn bladeren blijven altijd groen. Tijden van droogte deren hem niet, steeds weer draagt hij vrucht.' ¹⁰ Wat een fantastisch creatief vers. Dit is de Geest van de Heer, dit is

schepping.

'Ook dit gaat van de Here der heerscharen uit; Hij is wonderbaar van raad, groot van beleid,' 11 dat betekent onder meer dat Hij ons door zijn Geest op wonderbare wegen leidt. Hij is de Meester van het onverwachte, van het andere. Hij is geen saae God; maar het pad van zijn Geest, het pad van de schepping, is een pad vol verwachting, van vergezichten, van het scheppen van heerlijkheid. Een waarschuwing is op zijn plaats. Al is het pad van de Geest het pad van schepping en creativiteit, van wording en ontstaan, dat wil nog niet zeggen, dat we aan die scheppingsproducten een bijzondere waarde moeten toekennen. Als wij, als artiesten, op onze tenen gaan lopen, omdat wij zo geweldig vertolken, zo'n geweldig kunstwerk maken, halen wij de Heer van de schepping omlaag en zijn we eigenlijk aanbidders van Baäl, en dus gruwelijk in Gods ogen.¹²

Het zal dus gebeuren door de Geest van God, door het denken en het wezen van God. Moge Hij ons zo door en door vervullen, dat ieder door ons gemaakt kunstwerk Gods waarheid proclameert. God wil de schoonheid, zijn schoonheid wel te verstaan, in alles weerspiegeld zien.

1 Zach. 4:6

2 Jes. 59:21

3 2 Kor. 5:17

4 Jes. 40:25-31

5 Jes. 4:2, 5; Jes. 11:10

6 Jes. 33:15-17, 20-21

7 Jes. 28:5

8 Jes. 23:18

9 Jer. 13:11b

10 Jer. 17:7-8

11 Jes. 28:29

12 Deut. 7:25; Deut. 27:15; 1 Kon. 15:13; 1 Kon. 21:26; Jes. 40:18-25; Jes. 42:17; Jes. 42:20; Jes. 44:19-20.

51. GEREEDSCHAPSKIST

Voor een werkmans en artiest is zijn gereedschapskist van groot belang. Alleen met goed gereedschap is men in staat goed te arbeiden en zo te kunnen herstellen of te creëren. In het geestelijke leven is belangrijk gereedschap de heilige Geest. Tot mijn verbazing heb ik gezien dat veel mensen het ontvangen van de heilige Geest zien als een soort eindstation, een soort beloning voor goed gedrag, een medaille. We gebruiken dit geschenk om de zondagsdienst op te fleuren en dat is het dan. Op die manier is de heilige Geest niet meer dan een stuk versiering, een mooie franje, maar nauwelijks essentieel voor het dagelijks leven. Het klinkt misschien wat hard, maar toch noopt mijn ervaring met het werk van de heilige Geest in mijn leven om deze dingen te zeggen, daar ze uiterst belangrijk zijn gebleken voor een creatief leven.

Wij kennen allemaal de tekst uit de eerste Korintebrief, waarin Paulus schrijft over de geestelijke gaven.¹ Het zijn er negen, die Gods Geest geeft aan zijn kinderen tot welzijn van allen. Dat rijtje cadeaus zit in de gereedschapskist, negen perfecte instrumenten, die erop wachten om op de juiste tijd en op de juiste wijze gebruikt te worden.

Niet altijd gebeurt dat zo; er is veel schade veroorzaakt door mensen die, als ze een vijltje (wijsheid) moesten gebruiken, de hamer namen (gave van geloof). Het werk van de Geest heeft daardoor helaas in sommige kerkelijke kringen een slechte reputatie gekregen.

Er zijn er zelfs die niets anders doen dan hard roepen: 'We hebben de gereedschapskist, we hebben de gereedschapskist.' Ze werken er evenwel niet mee. Zelfs zijn er gemeenten, die vele liederen hebben over de gereedschapskist, maar niet verder komen dan erover te zingen. De gereedschapskist is immers niet bedoeld om tentoon te stellen, maar om dagelijks bij al het werk te gebruiken; immers het is 'tot welzijn van allen.'²

We moeten dus de gereedschapskist gebruiken. Het resultaat is een grote diversiteit, immers, er is een 'verscheidenheid aan genadegaven' en 'aan bedieningen'.³ Gaan we met de gereedschapskist werken, dan worden er resultaten zichtbaar. Dankzij de gereedschapskist zijn we in staat beter te werken, niet dat het ons betere mensen maakt, want er worden desondanks veel fouten gemaakt. We kunnen wel beter functioneren. Dat blijkt uit de brief die Paulus aan de Galaten stuurt. Hij heeft het daarin over de vruchten van de Geest.⁴ Vruchten zijn resultaten van innerlijke groei. Voor het goed verstaan van onze opdracht in de wereld en tot welzijn van allen (dat is dus letterlijk de hele wereld), is het goed die vruchten eens nader te bekijken. 'De vrucht van de Geest is: liefde, blijdschap, vrede, lanke moedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing.'

Dit is het karakter van God, dat tot uiting dient te komen als we gaan werken met de gereedschapskist. Dat gebeurt niet wanneer we naast onze schoenen gaan lopen van trots, omdat

we toevallig de kist hebben gekregen.

Het hele leven is een werkplaats van de heilige Geest. Alle artiesten hebben een atelier, waar ze scheppend bezig zijn. Dat mag niet een atelier zijn van trots, aanmatiging en arrogantie. Hoeveel creatieve mensen en leiders hebben daar geen last van. Maar ons atelier is een werkplaats waar de heilige Geest onze zalving, ons mensbeeld, onze visie op mens, toekomst en leven vernieuwt. Hier vind je grote kunst, de kunst van verandering. Hier blaast de wind van de heilige Geest, die ons meeneemt uit onze statische cocons, totdat we zijn: tot welzijn van allen. Dat impliceert: een leven van nederigheid en dienstbaarheid.

Hoe belangrijk is het om de principes van de gereedschapskist te kennen. Want het kan ons allemaal op zekere dag overkomen: we worden bekend, we worden beroemd, we zijn iemand geworden. We staan in de belangstelling, we hebben autoriteit, het verandert onze status. We kunnen zelfs gaan lijden aan waandenkbeelden, een soort geestelijk 'star'-syndroom.

Als dat zo is, is er iets fundamenteels verkeerd. Mensen moeten nooit rekening met ons gaan houden vanwege onze status, onze sublieme kunst of onze gezegende bediening. Dat is corruptie van macht. En dat gebeurt makkelijker en sneller dan we denken. Zo snel worden we geconditioneerd door onze status en verworvenheden.

Ook God is daar niet in geïnteresseerd. Hij heeft alleen maar ons karakter op het oog. Hij kijkt of we de vruchten van zijn Geest laten zien. Lijken we op de Vader? Het gaat dus niet om mijn welzijn, mijn kunst, mijn verworvenheden, egocentrisch denken, evenmin als onze kunst en onze verworvenheden. Doen we wat met de kist, werkt die in onszelf vruchten uit en leren we te werken tot welzijn van allen?

Laten we eerst eens leren betrouwbaar te zijn in kleine dingen. Als we in kleine dingen met de kist overweg kunnen, dan zal de Heer ons ook nog wel eens aan werkelijk grote dingen laten werken.

Het trouw zijn in het kleine, de loopjongen zijn in het kleine, de niet-geziene, onbelangrijke kleine schakel zijn, dat leert ons onze tomeloze menselijke arrogantie in toom te houden. Wie dat niet kan, blijft vruchteloos en zijn werk blijft vruchteloos, ook al heeft hij honderd keer de gereedschapskist.

Wellicht krijgen we op zekere dag roem, geld en welstand. Laten we net zo zijn als daarvoor en eenvoudig van hart blijven. Velen zijn gevallen door het succes van hun werk, gevallen voor Baäl: de god van geld, plezier, lust en status.

Het was de bedoeling dat ook artiesten de gereedschapskist zouden hebben. Als gevoelige, visionaire mensen hebben ze juist de kist nodig om te leren verstaan waar hun geest en de heilige Geest elkaar versterken. Als dat zo is, wordt de artiest een visionair, een profeet, net

zoals David in zijn liedkunst vele malen profetisch is.

Wat een heerlijke toekomst voor de artiesten, want zij kunnen beeldend de toekomst en het spreken van God vertalen.

De kist vergroot onze eigen gaven. Menselijke begaafdheden worden versterkt en aangevuld, in het juiste perspectief geplaatst door de instrumenten van de gereedschapskist, zodat we werkelijk de kunst van communicatie en de kunst van zegening leren verstaan.

Dat wat we zeggen, verbeelden, verklanken, wordt ontvangen en begrepen. Wat zal deze dynamiek een licht zijn, een uitstraling hebben in deze diep gevallen wereld.

Dit is totaal iets anders dan in extase geraken. Sommige christenen denken dat de heilige Geest hen in een soort nirwana brengt. Maar is dat zo? De Bijbel sluit het niet uit. Saul was in een vorm van extase kort nadat hij tot koning was gezalfd en de apostel Paulus was ook op zeker moment in zinsverrukking (extase) in de derde hemel. Verder komt het niet voor. Twee grote uitzonderingen.

Daarentegen is de dagelijkse werkelijkheid van de heilige Geest die van waarheid. De Trooster leidt ons in waarheid en gerechtigheid en zal ons leren.⁵ We raken dus niet in de een of andere vorm van supergeestelijk zijn. De Geest is een Geest die ons levend maakt, een Geest van creatieve verandering, waardoor we steeds meer op de Heer gaan lijken.⁶ Terug weer naar de kist.

De kist maakt je multifunctioneel. In het Oude Testament staat een verbazingwekkend verhaal over David die twee keer de vijand aanviel.⁷ Twee volledig identieke situaties. Maar God liet David die twee keren op totaal andere wijze aanvallen. Wij zouden gedacht hebben: de eerste keer had deze manier succes, de tweede keer doen we het ook maar zo. Zo hoeft het nog niet bij God te zijn. God wil ons afhankelijkheid van zijn Geest leren. David had die gereedschapskist, hij luisterde en dat had resultaat. Zo is het met iemand, die geleid wordt door de heilige Geest. Alles blijft steeds nieuw.

Juist zo'n non-conformistische benadering hebben we in onze huidige pluriforme maatschappij nodig.

De vaste antwoorden, gevestigde patronen, ze gaan niet meer op. Het is tijd dat de mensen met hun instrumenten uit de gereedschapskist in de openbaarheid treden en hun plaats gaan innemen.

Dit alles is geen theorie, maar werkelijkheid. De loop van de geschiedenis kan veranderd worden. Denk aan het verhaal van Ester, hoe een vrouw die moed greep, haar volk Israël wist te redden van de ondergang. Zo mogen ook wij, vastberaden, creatief, vol moed, aan het werk gaan.

Weg dus met de evangelische depressiviteit, die zegt: 'De Heer komt spoedig, de wereld is toch al verloren, en wij zijn behouden' en dus doen deze 'evangelischen' niets... Dat lijkt op

het beroemde schilderij van de pilaarheilige, die boven op zijn zuil naar boven kijkt of hij God kan zien, terwijl achter hem de wereld in brand staat.

De Heer zelf zou zich hebben omgedraaid in erbarmen over zijn schepping en zou haar als een brandhout uit het vuur gerukt hebben.

Moge de gereedschapskist vaardig over u worden.

1 1 Kor. 12:1-11, 28-31

2 1 Kor. 12:7

3 1 Kor. 12:4-5

4 Gal. 5:22

5 Joh. 14:16, 26; Joh. 15:26; Joh. 16:8

6 2 Kor. 3:6, 18

7 2 Sam. 5:17-25.

52. LOFPRIJZING IS EEN KUNST

Lofprijzing staat tegenwoordig zeer in de belangstelling. We worden dan ook overspoeld met een stroom van koortjes. Meestal vanuit buitenlandse bronnen, onder ander uit de U.S.A., Engeland, Israël, Australië. Meestal eerst in het Engels gezongen (is dat niet vreemd in een Nederlands sprekend taalgebied?) Op zeker moment verschijnen er vertalingen, de ene wat beter dan de andere, en ziedaar, de gemeente wordt gezegend. Ja, er is vooruitgang geboekt, wat betreft nieuwe makkelijke, snelle meezingers. Maar ik geloof dat we er nog niet helemaal zijn.

Neem eens een concordantie en zoek alle verzen na, die te maken hebben met lof, loffer, lofgezing, lofprijzing, prijzen, aanbidden, loven. Een hele wereld gaat open. Gods volk kon er wat van.

Het kon zo luid zijn, dat de grond schudde en dreunde (rock-praise is geen uitvinding van de laatste paar jaar).

Het kon heel zacht zijn, het kon zelfs in de stilte.

Het kon vocaal zijn en puur instrumentaal.

Het blijkt ook niets met omstandigheden te maken te hebben, want in iedere omstandigheid kan er geprezen worden: alleen, als groep, als gemeente, op het plein, in een gebouw, in de tempel, zomaar ergens buiten, in de gevangenis of in de natuur.

Ook de redenen kunnen heel verschillend zijn: men voelt zich verlaten, men is blij, men is treurig; er was uitredding, er was geen uitredding, of er was een bijzondere gebeurtenis. Dit geeft een ander beeld van lofprijzing dan wat we soms op zondagmorgen zien in de gemeenten.

Gaan we alle lofprijzingsliederen in de Bijbel zin voor zin na, dan zien we een indrukwekkend geheel. Er is inderdaad een aantal gemakkelijke meezingers, een soort poëtische niemendalletjes, waar we tegenwoordig mee overspoeld worden. Maar de meerderheid is taalkundig veel rijker, theologisch goed opgebouwd, zeer gemêleerd qua onderwerpen: odes aan God, dank voor uitredding, diepe bijbelse gedachten, vragen zonder antwoord, diepe ellende, geloofszekerheid.

Ook de stijl van de muziek is verschillend. De context maakt duidelijk: soms uitbundig vrolijk, soms heel statig, soms heel ingetogen.

Lofprijzing is een levensstijl, een levenshouding. Ons hele leven behoort een ode aan God te zijn. Hoe we ons kleden, ons gedragen, hoe we werken, hoe we met onze naaste omgaan, met onze vrouw of man, met ons seksuele leven, hoe we met onze kinderen omgaan, met ons geld, met onze talenten, hoe we in de maatschappij staan.

We moeten niet vergeten dat we moeten aanbidden en lofprijzen in waarheid en gerechtig-

heid. Hier is onze houding in het geding ten aanzien van de arme, de onderdrukte, de weduwe, de wees. We zullen nooit kunnen lofprijzen als we het recht niet laten vloeien. Er zijn een paar zaken in de sociaal-politieke arena, waar we als christenen wel eens ons licht op mogen laten schijnen. Dan heeft ons lofoffer waarde.

Het lofoffer, dat zijn wij. Daarvoor en daartoe zijn wij in wezen geschapen. Onze ware identiteit vinden we steeds door een ding: God aanbidden.

Of we aanbidden Hem, of we aanbidden afgoden. Dat kunnen allerlei vormen van neurotisch gedrag zijn, seksueel gedrag of egocentrisch gedrag. 'We've got to serve somebody,' zei Bob Dylan al. Ik zet er daarom grote vragetekens bij als mensen superemotioneel worden.

Tegen gewone emoties is niets in te brengen, die zijn normaal, menselijk. Wie evenwel superemotioneel wordt, kan in wezen niet meer lofprijzen, hij verliest de realiteit uit het oog. De eerlijkheid gebiedt mij om te erkennen dat het een keer in de Bijbel voorkomt, dat mensen buiten zinnen zijn en niet meer weten wat ze doen, zo zijn ze in geestvervoering. Er worden bij dat ene geval muziekinstrumenten vermeld, maar ik weet niet of die situatie wel lofprijzing beschrijft... (Saul bij de profeten.)¹ Hoe dan ook, dit ene voorbeeld staat erg ver af van de wekelijkse kerkdienst; en dat ene voorbeeld kan nooit rechtvaardigen om keer op keer in extase te geraken.

Lofprijzing blijkt dus een hele kunst en een hele kunde te zijn. Veel rijker, dieper en omvatter dan meestal geleerd wordt. Ik raad aan het boek 'Worship', van Graham Kendrick te lezen; wat hij al zo voortreffelijk heeft beschreven, hoeft hier niet nog eens genoemd te worden.

Maar lofprijzing gaat door. Als we de trefwoorden in de concordantie volgen, moeten we ook eens nagaan wie lofprijzen.

Het wordt nog bonter: mensen, dieren, woestijnen, bergen, bomen, struiken, de hemel, de hele aarde, hele volkeren, enzovoort. Er blijkt dus geen restrictie te zijn aan wie lof offert en God looft en prijst. Alles blijkt op zeker moment een ode te brengen aan de grote Schepper. De voorwerpen en personen ademen niet hun eigen identiteit, maar geven alle eer aan de uiteindelijke Inspirator en Creator, vanuit hun identiteit. Dit brengt mij bij al degenen die scheppend werk verrichten.

Zoals al het geschapene in wezen een ode is aan de Schepper, zo is het goed te bekijken wat onze creatieve producten uitademen. Is het een ode van onszelf aan onszelf, of is het een ode van ons aan de Schepper, van wie we de talenten in leen ontvangen hebben?

De 'wereld' is een geest, en die geest brengt een andere ode. Die prijst alleen het eigen vernuft, die verheft zich boven zijn Maker. Die heeft zich losgerukt van de Gever van Geest en schepping. Die is in wezen bewust zijn eigen weg gaan, de zonde in optima forma. Het is niet verwonderlijk dat veel kunst is ontaard in negativisme en cynisme.

Het is goed als iedere christen met creatieve gaven (en die hebben we allemaal) zich ervan bewust is, dat hij die gaven ontvangen heeft. Maar al die gaven moeten ons niet aanzetten tot hoogmoed. We zijn alleen maar iets, we hebben alleen maar een identiteit in Christus. Als die zekerheid stevig in ons aanwezig is, zijn we minder kwetsbaar, dan voelen we ons zeker, en hoeven onze creatieve voortbrengselen niet zelfbevestigend zijn, maar kunnen we worden zoals we behoren te zijn: een ode.

Ik zeg hiermee duidelijk niet, dat de kunst propagandistisch religieus moet zijn, juist niet. Geen mooie zoutvaatjes met bijbelverzen, of prentbriefkaarten met psalmen, of beeldhouwwerken met citaten. Gewoon kunst met een heel grote K, die in zijn waarde, integriteit, waarheid en schoonheid een ode is aan de Schepper van dit al. Lofprijzing, een kunde en een kunst.

1 1 Sam. 10:5-6.

53. AREOPAGUS

Op zekere dag kwam Paulus in Athene en bracht daar het evangelie.¹ Een paar wijsgeren gingen met hem in discussie en om eens goed te horen wat Paulus te zeggen had, brachten ze hem naar de Areopagus, de tempelheuvel, waar niets anders gedaan werd dan filosoferen en redeneren. In dit centrum van cultuur, wetenschap en beschaving brengt Paulus het woord van de levende God. Als we zijn toespraak lezen, komen we onder de indruk van de manier waarop hij dat deed. Met grote wijsheid en fijnzinnigheid ging hij te werk. Hij richtte zich duidelijk op zijn doelgroep. Paulus stond in vuur en vlam, en daarbij was hij erg geprikkeld. Desondanks stond hij onder controle van de heilige Geest en sprak bijzonder indrukwekkend.

Wat een enorme vrijheid en creativiteit toonde Paulus hier. Hij wist voor zich de crème de la crème van de intelligentsia, die beslist niet de thora kende, dus sloot hij aan bij wat ze wel kenden: hun religieuze ijver, hun ontzag voor het hogere, hun verering van kunstvoorwerpen; en dat noemde hij met respect en haalde dat niet naar beneden. Hij pakte een paar religieuze en filosofische thema's mee, die in die tijd erg in de belangstelling stonden (hij had zich dus grondig verdiept in die materie), en bracht het evangelie door bekende heidense dichters te citeren (en had zich dus cultureel goed georiënteerd). Paulus eindigde met de conclusie dat God, van wie wij afstammen, meer is dan alle schitterende kunstvoorwerpen, de goden. Op het moment dat hij van zijn algemene beschouwingen ertoe overging om die ene onbekende God te preciseren, haakte uiteraard een stel filosofen af. Maar een aantal was geraakt en die mensen kwamen tot geloof.

Ik haal deze geschiedenis aan vanwege het feit dat Paulus zo vrij is. Hier bracht hij inderdaad de uitspraak in praktijk dat alles geoorloofd is (maar niet alles bouwt op en is nuttig).² Met die vrijheid ging Paulus heel creatief om. De Areopagus situatie is dus heel creatief en een uitdaging om ook in onze cultuur dat pad te volgen. Paulus wist dat er ook veel waarheid te vinden is bij niet-christelijke filosofen, religies, kunstenaars. Hij kende dat en respecteerde dat, en wist dat heel goed te gebruiken. Zo bestreed hij die elite op haar eigen terrein, met haar eigen wapenen. Paulus liet zich niet door die andere kennis infecteren en zijn boodschap verwateren. Zijn er onder ons Paulus-figuren, die gebruikmakend van elementen uit onze cultuur het evangelie zo duidelijk uiteen kunnen zetten?

In de vroege christelijke kerk zijn er een aantal apologeten geweest, die dit konden. Ook Erasmus was zo'n knap denker; maar waar zijn zij vandaag?

Eerder zie ik dat christenen grote angst hebben voor de grote denkers van onze tijd; en er is moeite om met heldere antwoorden te komen. Zijn we zo onzeker over wat God in ons heeft gedaan?

Paulus schreef ergens dat we volwassen in het verstand moeten worden en dus moeten stoppen met onze kinderachtigheden.³ Hij zelf voldeed daaraan, hij wist wie hij was in Christus. Hij kende zijn roeping, hij wist zijn bestemming, hij kende zijn zekerheid. Ook had hij op vele zaken stevig gestudeerd en had veel doordacht. Ook wist hij wat er overal te koop en aan de hand was. Dat blijkt uit de vele kleine referenties in zijn brieven aan actuele zaken in politiek en cultuur. Hij verdiepte zich in God maar was toch niet wereldvreemd, al was hij beslist niet van de wereld (wereldgelijkvormig, vol van de geest van deze wereld).

We mogen een voorbeeld aan Paulus nemen. We kunnen een voorbeeld nemen aan zijn geloof, zijn instelling, zijn vervuld zijn van de heilige Geest. Met datzelfde fundament moeten wij onszelf zijn in deze wereld, waarin alles geoorloofd is, en zullen we steeds moeten nadenken over wat nuttig en opbouwend is.⁴ Dus niet alles kan en mag. Wat Paulus als een afgod zag, haalde hij naar beneden en ontmaskerde hij; hij hield zich bezig met de waarheid.

Paulus' theologie is niet statisch van aard, geen theorie, waar we wat bespiegelingen aan kunnen wijden. Voor Paulus was ze springlevend, echt, dynamisch; ze gaf hem alle vrijheid gebruik te maken van de cultuur, de wereld, zonder daardoor zelf aangevreten te worden. Ook al verwerpt de cultuur Paulus, hij blijft de waarheid brengen. Hij weet: *'De schepping ziet er reikhalzend naar uit dat openbaar wordt wie Gods kinderen zijn. Want de schepping is ten prooi aan zinloosheid.'*⁵ De zonen Gods, u en ik, zijn het middel om de vloek van de vruchteloosheid die over de schepping, dus over onze hele wereld, cultuur en samenleving, ligt, te verbreken. Alleen dan zullen er echte vruchten komen.

Wat een machtige taak hebben wij, een taak, die veel verder reikt dan het bekeren van onze kennissen.

Ergens anders schrijft Paulus over de onnaspeurlijke rijkdom van Christus om de veelkleurige wijsheid van de Schepper bekend te maken aan heidenen, aan overheden en machten.⁵ Wat een uitdaging voor ons om aan die veelkleurigheid en rijkdom uitdrukking te geven.

¹ Hand. 17:15-34

² 1 Kor. 10:23

³ 1 Kor. 14:20

⁴ Rom. 8:19-20a

⁵ Ef. 3:8-10.

54. SLOTBESTEMMING

Veel van hetgeen de Bijbel beschrijft blijkt een soort voorafschaduwing te zijn van gebeurtenissen in de toekomst.

Zo is het met de bouwkunst van de mensen geweest. Door het bouwen van gebouwen, paleizen, steden en gedenktekens, hebben talloze groten der aarde getracht een plaats in de geschiedenis te krijgen. Ze wilden vereeuwigd worden. Het zit in de mensheid ingebakken, die zucht naar de eeuwigheid. Maar geen enkel menselijk streven houdt stand.

Babel hield geen stand; God had geen behagen in de drijfveer van die mensen, want het was niets anders dan een uitvlucht om niet de knieën te hoeven buigen voor de Schepper. Alle grote wereldrijken, ze zijn niet meer. Talloze koningen hebben duizendjarige rijken proberen op te richten, en ze zijn niet meer: Babylonië, Assyrië, Egypte, Duitsland, de rijken van de Meden en Perzen, van Alexander de Grote, de Romeinen, Djengis Khan...

De oude profeet Amos legt de oorzaak bloot, waardoor alles vergaan is: Ik verafschuw hoogmoed en haat uw paleizen.¹ De kunst, de cultuur, gebaseerd op de hoogmoed en trots van de mens, zal vanwege die hoogmoed en trots geen stand houden. Want ze is vals, onecht, kitsch; hoe mooi die kunst ook mag zijn, het fundament is rot.

Soms proberen mensen slim te zijn, door net te doen of iets van de Heer is. Dat overkwam de zojuist genoemde profeet Amos. Hij sprak Gods waarheid in het heiligdom van het noordelijke tienstammenrijk. Hij kreeg van de dienstdoende priester te horen dat hij zijn mond moest houden, want het was een koninklijk heiligdom, een rijkstempel.² Gelukkig liet Amos zich daardoor niet misleiden.

Ook de profeet Habakuk wijst op uiterlijke schoonheid die tracht te verhullen, dat de ideologie erachter rot is. Die fantastische afgodsbeelden hebben geen geest, er zit niets in, het is alleen maar bedrog.³ Datzelfde zegt ook Jeremia. Dat soort kunst heeft niets te zeggen, het is bespottelijk, het is bedrog.⁴ Hosea legt het probleem van de zogenaamde voorspoed op tafel. Want, zegt hij, toen het met het volk Israël goed ging, zochten ze de Heer niet nog intenser, maar hun geloof verwaterde. Ze bouwden nog meer altaren voor afgoden; de vloed van de overvloed gaf alleen maar mooie stenen.⁵ De kunst werd misbruikt voor misleiding. Hosea gaat nog verder en wijst het volk erop, dat ze liefde en recht moeten bewaren⁶ en op de Heer moeten vertrouwen, want nooit mag het werk van onze handen onze God zijn.⁷ Is dat eigenlijk niet een perfecte schets van het probleem van onze huidige cultuur? De overvloed gaf alleen maar aanleiding tot nog meer afgoderij. En afgoden zijn er tegenwoordig vele. Hoe is dat proces te keren, is er uitkomst?

Het begint met loutering van onszelf. Gods Woord is als vuur, dat ons moet louteren, zodat we niet meer manipuleren, geen leugens meer doorgeven of valse dromen verkondigen.⁸

Dan worden we een tempel van de levende God⁹ en durven we te breken met de leugens van de tegenstander. Zo zal God onder ons zijn en met ons wandelen. En zoals een aantal hoofdstukken terug is aangetoond, de tempel was een kunstwerk, iets heel bijzonders. Wat een belofte geeft God ons! We mogen zijn kunstwerk zijn, springlevend door de levende God.

Maar de Heer gaat nog verder. Hij zegt tegen de gelovigen in de eindtijd, dat als we zullen overwinnen — dat is het Woord van God bewaren en blijven verwachten dat Jezus zal komen — we dan een zuil in zijn tempel in de stad Gods zullen zijn.¹⁰ Dat is pas bijzondere bouwkunst: een steunpilaar zijn van de Heer zelf, in zijn stad, in zijn heiligdom.

Wat zegt de Heer over die toekomstige stad en haar tempel: het nieuwe Jeruzalem dat God voor ons schept? Deze toekomstige heerlijkheid zal groter zijn dan de vorige.¹¹ En dan te bedenken dat de oude tempel, door Salomo gebouwd, al zoiets unieks was. God zal zelf als een vurige muur zijn rondom dat hemelse Jeruzalem en de heerlijkheid in haar.¹² En die heerlijkheid zal groot zijn. De profeet Jesaja zag er al iets van.¹³ De schoonheid van de kunst die hij daar noemt, slaat je met stomheid. De bewoners van die stad zullen rechtvaardigen zijn, nieuwe scheppingen.

Hoor, wat de schrijver van de brief aan de Hebreeën erover zegt: *'U staat voor de Sionsberg, voor de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem, en voor duizenden engelen die in vreugde bijeen zijn, voor de gemeenschap van eerstgeborenen, die in de bemel ingeschreven zijn, voor God, de rechter van allen, en voor de geesten van de rechtvaardigen, die tot volmaaktheid gekomen zijn, voor de bemiddelaar van een nieuw verbond, Jezus.'*¹⁴

Wat een indrukwekkend feest, waaraan ook wij kunnen deelnemen. Het boek Openbaring schetst de grote tegenstelling die reeds bestaat en zal toenemen in de schepping van twee steden. De laatste poging van de mensen tot het bouwen van een soort superstad (Babylon), een stad die haar gelijke niet heeft gehad. Een stad vol schoonheid en kunst, de grootste stad ooit tot stand gebracht. Maar een stad vol bedrog, afgoderij, toverij, schending van mensenrechten, vol uitbuiting, geloofsvervolging en afpersing. Het morele fundament van de stad is door en door rot; een stad vol afgoderij en toverij; een stad van misleiding door Lucifer.¹⁵

God oordeelt deze stad, waardoor het met haar is afgelopen; daarmee komt er tevens een einde aan de kunstjes en de kunst van deze stad. Kunst, die de waarheid verkrachtte en de leugen verhulde.

Lucifer en zijn filosofie zijn definitief vernietigd. Geen leugens meer voor waarheid, geen negatieve schoonheid meer, maar echte schoonheid, gebaseerd op waarheid en waarachtigheid en menselijkheid.

Tegenover Babylon en haar vernietiging staat het nieuwe Jeruzalem, de stad door God

gemaakt, komende uit de hemel; een meesterwerk van kunst, gemaakt door de Meesterkunstenaar; een stad, die alleen al door haar schoonheid eeuwig zal boeien. 'Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer. Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man en hem opwacht. Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.' Hij die op de troon zat zei: 'Alles maak ik nieuw!' 16 Als we dit lezen, worden we stil. Wat fantastisch, wat een sfeer, wat een tekening, wat een rust en kracht, wat een autoriteit en vrede. Het hart van iedere creatieve geest zal hierbij opspringen. Hoe zal het zijn, hoe kunnen we dit uitbeelden? Maar ook, hoe troostrijk. Het ontroert mij hevig. Even verder geeft Openbaring nog iets meer over die bijzondere stad, door God gemaakt voor zijn kinderen: '*De stad schitterde door Gods luister, met een schittering als van een edelsteen, als een kristalbeldere jaspis.*' 17 In de verzen erna worden alle maten opgenoemd, alle ongelofelijk kostbare materialen. Zoiets kostbaars is gewoon niet voor te stellen, wat een schoonheid! En dan te bedenken, dat het voor u, voor mij is bestemd. Tenminste, als we overwinnen, houdt Openbaring ons voor, als we ons laten vernieuwen. Als we ons laten reinigen, als we drinken van het levende water, 18 zodat alles, ons leven, ons huis, onze gaven en talenten, onze inzet, wordt tot een fontein van levend water.

- 1 Amos 6:8
- 2 Amos 7:12-13
- 3 Hab. 2:18-19
- 4 Jer. 51:17-18
- 5 Hos. 10:1
- 6 Hos. 12:7
- 7 Hos. 14:4b
- 8 Jer. 23:28-32
- 9 2 Kor. 6:16
- 10 Openb. 3:12
- 11 Hag. 2:8-10
- 12 Zach. 2:5
- 13 Jes. 60:15-22
- 14 Hebr. 12:22-24a
- 15 Openb. 18:18-23
- 16 Openb. 21:1-5a
- 17 Openb. 21:10-22:5
- 18 Openb. 22:17.

55. HET HEEFT ZIN

Tijdens mijn reizen over de hele wereld heb ik vele kunstenaars, kunstenaarsgroepen en verenigingen bezocht. Ik heb op vele conferenties gesproken. Van vele kanten kreeg ik de vraag voorgelegd of het scheppen van muziek, kunst, enz. wel zinvol was, want... alles zou toch eenmaal door vuur vergaan bij de komst van Jezus? (1 Kor. 3:12-15). Hier loop je toch echt tegen een hele naïeve theologie aan, maar die wel het scheppende proces stevig ondermijnt. Dus wat is het antwoord? In de eerste plaats is de genoemde bijbeltekst een metafoor. De betekenis is feitelijk ons te laten bedenken wat 'eeuwigheidswaarde' heeft, we worden dus opgeroepen om onze motivaties te onderzoeken.

Maar men vindt HET antwoord in het boek Openbaring. Na de wederkomst van Jezus, zal God zijn rijk vestigen, dat de hele wereld omspannt. Er komt een nieuwe hoofdstad, het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel neerdaalt. Die stad is een geweldig kunstwerk, maar het is leeg. Gods kinderen van alle eeuwen mogen die stad gaan bevolken, maar ook de stad gaan aankleden.

We lezen in Openb. 21:24 dat de koningen, de machthebbers hun heerlijkheden, kostbaarheden en eer in die stad zullen brengen. Ze betuigen daar hun lof... Ze brengen daar hun luister. Dus al hun verzamelingen, boeken, kunstcollecties, versierselen, banieren, sieraden, enz. zullen een plek krijgen in een eeuwige expositie...

Dan lezen we in Openb. 21:26 dat de volkeren hun eer en glorie in die stad zullen brengen. Ook zij betuigen hun lof, brengen hun luister. Dus alles wat de stammen, families, naties, U van waarde zullen vinden, zal ook in die stad terecht komen. Wat zal dit een fantastische collectie worden van volksmuziek en topkunst, van uitvindingen, van allerlei kostbaarheden, jouw dagboek naast een oorspronkelijke versie van Shakespeare. De eerste tekening van je kleinkind naast een Da Vinci. Een lied over de geboorte van je kind naast Bach...

Dit wordt de interessantste collectie aller tijden. We zullen eeuwigheden nodig hebben om alles te bekijken en er met de makers over te praten. Dit wordt een heel interessante eeuwigheid. We zullen dus beslist niet eeuwig lang op harpen spelen en lofliedjes zingen. Ook deze gedachte blijkt een verkeerde exegese te zijn. Ja, we zullen eenmaal Gods loflied als hele schepping van alle schepselen van alle tijden zingen, maar daarna is het aan de slag om met Christus te regeren en om deze giga-collectie te bekijken, te bevragen, te genieten en om gezegend te worden.

Ook Uw kunst, muziek, drama, gedicht, verhaal, dans zal een plek krijgen in die eeuwige stad. En als uw kunst door niemand begrepen of gewaardeerd werd, in die stad zal dat wel mogelijk zijn...

Dus JA, je creativiteit heeft ook voor de hele eeuwigheid een diepe zin!

EPILOOG

Door een onbegrijpelijke daad van genade strekt God zijn handen uit naar zijn schepping om te redden, te behouden, te helen, te reinigen en te vernieuwen.

Door een daad van genade geeft God zijn kinderen bedieningen, gaven, roepingen en taken. Niet om te heersen, maar om te dienen. De Geest die ons oproept om strijdbaar te zijn en die vaardig over ons wordt, is van Hem en uit Hem. Dus geen vorm van zelfverwerkelijking of zelfverrijking, maar een ontplooiing van datgene wat ons door genade is toevertrouwd. Gaan onze gaven bloeien, komt er creativiteit, komen er vruchten, dan is dat nooit een reden om hoogmoedig te zijn, maar reden tot dankbaarheid; om in alle nederigheid de eer daarvan te geven aan Hem wie die eer toekomt: de Heer der Heren, de Koning der koningen. Gods Geest, de kracht van de Trooster werkt in een nederig hart (1 Petr. 5:6).

We kunnen God nooit bevelen iets te doen, Hem alleen maar vragen en zijn leiding zoeken. In deze tijd is het wonderlijk te ontdekken, dat Hij wil dat wij zijn heerlijkheid zullen weer spiegelen, zijn scheppingsmacht, zijn creativiteit. Wij zijn zijn spiegels, wij mogen reflecteren. Wij kunnen God nooit iets bevelen, Hem controleren, of Hem imiteren. Hij zit op de troon, Hij heeft alle macht en niet wij, mensen. Als Hij ons een nieuwe, scheppende Geest geeft, moeten wij niet aan het werk gaan om onze gevoelens van eigenwaarde te versterken. Wat God ons geeft, is zijn waarde. Eigenwaarde is menselijk, het is stof, het gaat voorbij. Maar wat gedaan werd uit liefde voor Jezus, dat behoudt zijn waarde en zal blijven bestaan.

Door de nieuwe Geest van creativiteit mogen we alles opnieuw vorm gaan geven en uitbeelden, onder de voorwaarde dat we geen verbeelding zullen krijgen. Want dan vallen we door trots in dezelfde fout als Lucifer. De openbaring, de inspiratie is van Hem en tot Hem.

Dit boek is geschreven om mensen en gaven te stimuleren. Dit boek is geschreven om een nieuwe geest van creativiteit op te roepen. Niet de menselijke geest, of die van het karakter van Lucifer, maar die van God. Dat is niet de geest van rebellie, van l'art pour l'art of van trots, maar een drang tot schepping vanuit Zijn Geest. Dat betekent, dat we ons altijd aan Jezus zullen onderwerpen. Het gaat in dit alles niet om menselijke wijsheid (lees Kolossenzen 2:4 tot Kolossenzen 3:4), maar om creatieve gaven, gebruikt onder de leiding van Gods Geest, precies zoals de bouwers van de tabernakel en de tempel hun werk deden. Menselijke vaardigheden konden zo superbe kunst voortbrengen zonder daarbij te vallen door trots en hoogmoed. Zo zal het weer moeten zijn in onze dagen.

Dit boek verklaart de oorlog aan de grauwheid, aan de oninteressantheid, het bloedeloze, het zouteloze.

In afhankelijkheid van de Schepper heb ik getracht uit te leggen waarom ik meen, dat het nu Gods wil is dat wij niet langer weglopen voor onze opdracht, om de cultuur te (her)vormen

tot zijn eer. Daartoe geeft Hij ons een scheppende geest. God heeft een renaissance, een reveil beloofd. Er zullen weer nieuwe Davids, Asafs, enzovoort zijn. Het is tijd geworden om ons karakter, het karakter van de Here Jezus te tonen, waar we ook mee bezig zijn.

De profeet Joël zei het aldus: '*Smeed je ploegijzers maar om tot zwaarden en je snoeimesen tot speren, en laat de zwakke zich een held betonen.*' (Joël 4:10; Vert. 1951: 3:10).

Pen, palet, tikmachine, zang, muziek, computer, enzovoort, ze worden wapenen voor het Koninkrijk. Moge die koninklijke waardigheid over u vaardig worden.

Leen La Rivière

Toen dit boek klaar was, werd ik bij het overdenken zeer ontroerd bij het lezen van een woord:

IMMANUËL

God is MET ons...

Dit boek is deel 1 van de serie: Bijbelse principes
Deel 2 van de serie heet: Bijbelse principes van een bediening in de muziek.

Wil men na het lezen reageren, dan kan dat naar:
Leen La Rivière, CNV-Kunstenbond/Continental Art Centre, Postbus 81065, 3009 GB
Rotterdam, Nederland. E-mail: leen@continentalart.org
Ook kan men reageren om het volgende deel van deze serie te bestellen.

Vanuit het Continental Art Centre worden vele activiteiten georganiseerd om creativiteit en de kunsten te stimuleren. Er zijn studiedagen, conferenties, seminars, andere publicaties, jaarboeken, exposities, concerten, enz.

- Er is een sectie beeldende kunsten
 - Er is een sectie muziek en media
 - Er is een sectie letteren
 - Er is een sectie dans- en andere podiumkunsten
 - Er is het toonkunstenaarsregister (iedereen met vakdiploma's).
- Al deze secties zijn samen de CNV-Kunstenbond om via een duidelijke structuur mensen te helpen, adviseren, te ondersteunen en te stimuleren. Word dus lid.
 - Dan is er het jaarlijkse Christian Artists Seminar, een internationale studieweek juli/ augustus voor professioneel werkenden/studerenden.
Deze week brengt ALLE kunstdisciplines bijeen. Zie www.christianartists.org
 - Voor post-academische vorming/leven lang leren zijn er talloze modules van de nieuwe European Academy for Culture and the Arts.

Is men actief in de muziek, dan is een perfecte leerschool om aan een project (2-4 weken) mee te doen van the Continentals. Dit leert vakmatig alle disciplines, die nodig zijn om als koor, als leiding, technisch, muzikaal, instrumentaal, als band of praisegroep te functioneren. Continental groepen bestaan in de leeftijden: Continental Kids (8-12 jaar), Young Continentals (13-16 jaar), The Continentals (16-35 jaar), Continental Encores (25-55 jaar). Zie www.continenalministries.org

Verdere informatie is te zien op: www.continentalart.org
of schrijf naar: Continental Art Centre, Postbus 81065,, 3009 GB Rotterdam, Nederland
Tel.010-4212592

**De serie BIJBELSE PRINCIPES
bestaat uit de volgende delen:**

Deel 0: Kaf en Koren

Deel 1: Creativiteit en kunst

**Deel 2: Finale, visie op muziek, een
muziekbediening**

Deel 3: Lofprijzing en aanbidders

Deel 4: De Boodschap

Deel 5: Creatief Leiderschap

Deel 6: Bidden

**Uitgaven van Continental Sound
Music, zie www.continentalsound.org
button publicaties**